

Sentrum-periferi-relasjoner:

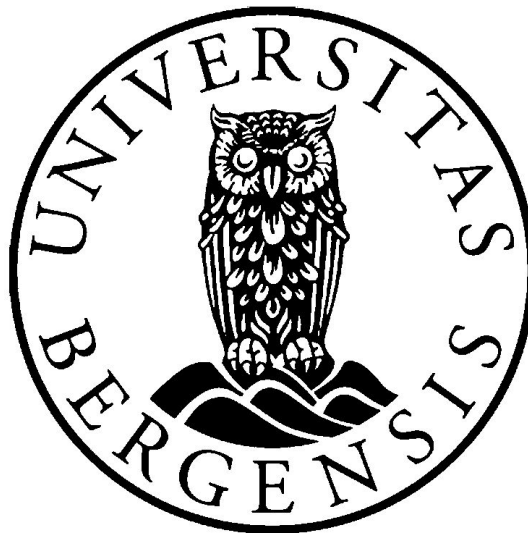
Kan avstand påvirke holdninger til europeisk integrasjon?

Et komparativt casestudium av Tyskland og Romania

Kristoffer Iversen

Masteroppgave

November 2012

Universitet i Bergen

Institutt for sammenlignende politikk

Abstract

This master thesis is at hypothesis-generating case stadium focusing on center-periphery relations between EU and its member countries. Center-periphery relations between EU as an organization and its member countries is operationalized in two parts: spatial distance, referring to geographical distance from EUs political center; and distance in time, referring to distance in terms of when countries get membership status with the EU.

I seek to explain if and how distance affect European citizens' attitude towards further political integration with the European Union. The research question is: *Does center-periphery relations, in the sense of distance to the European Union as an organization, affect the citizens of different member states when it comes to desired degree of integration?*

Although there has been carried out a great deal of research on factors that could affect citizens attitudes towards the integration process in EU, distance as either a direct or indirect cause for support is largely uncharted territory. I argue that most of the research is focused on factors connected to either the political, economic or cultural spheres. I don't contest that those factors affect citizen's attitude towards integration but, I argue that distance can help understanding the intricate reasons behind citizen's attitudes towards integration.

In this master thesis I start out by showing, through descriptive statistics of Eurobarometer data, that there is a cleavage between the original six countries of EU and the rest of the later arriving member countries, when it comes to wanting more integration. With this as a basis I set out to study if and how the difference in distance affects the citizens in two case countries; Romania and Germany. The data used in this study is collected through expert interviews.

One of the central findings of this study is that most of the experts, more or less, contest that distance indirectly affect degree of wanted integration through four factors; identity attachment to the EU, feeling of ownership towards the EU; view on EUs legitimacy; participation in EU public sphere. But, when it comes to explaining the differences between member countries in the center of EU and the periphery of EU, when it comes to wanting more integration they all, in some form or other, use distance to explain why the citizens of central member countries seems to be more positive towards integrating further than the citizens of member countries finding themselves in the periphery.

Forord

Det er mange som fortjener takk for at jeg nå leverer min siste oppgave som student ved Universitetet i Bergen.

I forbindelse med masteroppgaven vil jeg først og fremst takke førsteamanuensis Jonas Linde for kyndig hjelp og veiledning. En stor takk til mine respondenter for at dere har tatt dere tid til å svare på mine spørsmål. Uten deres velvilje hadde jeg ikke kommet i mål med dette prosjektet.

Takk fortjener også alle medstudenter på Sofie Lindstrøms for at dere har gjort disse to årene så minneverdige. Spesielt takk til Vincent, Jannike, Idunn og Torben for stort og smått dere har bidratt med i forbindelse med prosjektet.

For min del er masteroppgaven slutten på en fem år langt reise, i den forbindelse er det flere jeg skal takke for turen. Takk til mamma og pappa for all støtte og oppmuntring, dere er fantastiske. Takk til min bror Ole Berner og søster Turid for oppbakking, motivasjon og gode samtaler. Takk også til hele familien Dalland Solstrand som alltid tar varmt imot meg.

Den aller største takken må uansett rettes til min kjæreste og samboer Stine. Takk for alt du har gjort for meg! Uten deg hadde jeg gått meg vill på veien.

Kristoffer Iversen

Bergen, 19. november 2012

Innholdsliste

1. Innledning	1
1.1 Tema	1
1.2 Definisjon av sentrum og periferi, deres relasjoner til EU og integrasjon	1
1.3 Ønsket integrasjon - oppgavens avhengige variabel	2
1.4 Hvorfor studere sentrum-periferi-relasjoner og integrasjon i EU	4
1.5 Oppgavens problemstilling	5
1.6 Oppgavens struktur	5
2. Teori	7
2.1 Rokkans teori om Europa, sentrum og periferi	7
2.1.1 <i>Sentrum</i>	9
2.1.2 <i>Periferi</i>	9
2.1.3 <i>Transaksjoner mellom sentrum og periferi</i>	10
2.2 To forsøk på å forklare integrasjonens utvikling	11
2.3 Faktorer som påvirker ønsket integrasjon	12
2.3.1 <i>Skillelinjemodellen</i>	12
2.3.2 <i>Fra elitene til massene</i>	13
2.3.3 <i>Faktorer som vil påvirke opinionens ønske om integrasjon</i>	14
2.3.4 <i>Faktorers påvirkningskraft vil variere</i>	19
2.4 Hvordan operasjonaliseres sentrum og periferi i denne oppgaven?	19
2.4.1 <i>Hensyn til operasjonaliseringen av sentrum og periferi</i>	20
2.4.2 <i>Hva er integrasjon, og hvordan måle det?</i>	21
2.4.3 <i>Integrasjon i EU</i>	22
2.5 Splittelse i ønsket integrasjon	24
3. Metode og data	26
3.1 Kombinasjon av to metoder	26
3.2 Generelt om kvantitativ metode	27

3.2.2 Deskriptiv statistikkanalyse av tverrsnittsdata.....	28
3.3 Kvantitativ metode som valg av typiske caseland.....	29
3.4. Generelt om kvalitativ metode	30
3.4.1 Kvalitativ komparativ case-studie	30
3.4.2 Teorigenererende ekspertintervju	32
3.4.3 Utfordringer med kvalitativt intervju	34
3.5 Utvalg av respondenter og gjennomføring av intervjuene	36
3.5.1 Kildekritiske vurderinger	38
3.6 Variabler og årsakssammenheng i forbindelse med intervjuene.....	39
3.7 Data	41
3.7.1 Kvantitativ datainnhenting, Eurobarometer	42
3.7.2 Kvalitativ datainnhenting, intervjuer	43
4. Kvantitativ analyse - valg av case	46
5.1 Valg av case	46
5.1.1 Valg av sentrumsland.....	48
5.1.2 Valg av periferiland	49
5.2 Forskjellenes stabilitet.....	51
5. Kvalitative analysen - case-studie	53
5.1 De uavhengige ekspertene.....	53
5.1.1 Generelle faktorer som påvirker oppgavens avhengige variabel - ønsket integrasjon.....	54
5.1.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet.....	56
5.1.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet	58
5.1.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet.....	60
5.1.5 Oppsummering	61
5.2 De tyske ekspertene.....	62
5.2.1 Generelle faktorer som påvirker oppgavens avhengige variabel- ønsket integrasjon	63
5.2.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet.....	65

5.2.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet	66
5.2.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet.....	67
5.2.5 Oppsummering	68
5.3 De rumenske ekspertene.....	68
5.3.1 Generelle faktorer som påvirker oppgavens avhengige variabel - ønsket integrasjon.....	69
5.3.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet.....	70
5.3.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet.....	71
5.3.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet.....	73
5.3.5 Oppsummering	73
6 Diskusjon om funnene.....	75
6.1 De generelle faktorene.....	75
6.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet.....	77
6.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet.....	78
6.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet	80
6.5 Påvirker sentrum-periferi-relasjoner til EU opinionen i integrasjonsspørsmålet?	81
7 Konklusjon.....	83
7.1 Oppsummering av funn	83
7.2 Oppgavens bidrag og dens begrensninger.....	84
7.3 Forslag til videre forskning	85
8. Litteraturliste.....	86
9. Appendiks	90
Appendiks A: Opinionsdata angående oppgavens indeks: ønsket integrasjon	90
Appendiks B: Lister over respondenter.....	91
Appendiks C: Intervjuguider	91

Liste over tabeller og figurer:

Tabeller

Tabell 1: Tre faser Integrasjonsteori.....	7
Tabell 2: Integrasjon i dybden.....	23
Tabell 3: Integrasjon i bredden.....	24
Tabell 4: Aggregert opinionsdata på integrasjonsspørsmål.....	28
Tabell 5: Opinionsdata på fire integrasjonsspørsmål.....	51

Figurer

Figur 1: Geografisk avstands indirekte påvirkning på ønsket integrasjon.....	40
Figur 2: Tidsavstands indirekte påvirkning på ønsket integrasjon.....	41
Figur 3: Sentrumslandenes verdi på indeks: ønsket integrasjon.....	48
Figur 4: Periferilandenes verdi på indeks: ønsket integrasjon.....	49

1. Innledning

1.1 Tema

Temaet for denne masteroppgaven er integrasjon og sentrum-periferi-relasjoner mellom den Europeiske Union¹ (EU) og organisasjonens medlemsland. Sentrum og periferi er ord som i dag nærmest brukes i dagligtale. Begrepene skal skildre forskjelligheter mellom to eller flere fenomener, som ofte er det ensbetydende med geografisk og politisk posisjon. Det er tidligere vist at forskjeller i geopolitisk posisjon har en innvirkning på menneskers holdninger til sentrale samfunnsmessige spørsmål. Disse forskjellene kan oppdages i forskjellige nasjonalstater. Eksempler på dette kan være et moderne og sekulært sentrum, mens periferien er preget av mer religiøse og tradisjonelle holdninger.

Min målsetting med denne masteroppgaven er å bidra til økt innsikt og forståelse for hvilke faktorer som påvirker medlemslandenes opinion når de skal ta stilling til grad av integrasjon med EU. Da med spesielt fokus på om den geopolitiske plasseringen til medlemslandene i EU vil ha påvirkning på opinionen i integrasjonsspørsmålet. Geopolitisk plassering operasjonaliseres som geografisk avstand og tidsavstand fra EU som organisasjon. Studien gjøres gjennom intervjuer med eksperter hvor jeg kartlegger opinionen i to caseland, Tyskland og Romania, og deres forhold til avstand og dens påvirkning på holdninger til integrasjon.

1.2 Definisjon av sentrum og periferi, deres relasjoner til EU og integrasjon

Begynnelsen på organisasjonen vi i dag kaller EU ble formelt opprettet i 1951 av seks land; Vest-Tyskland, Frankrike, Italia, Belgia, Luxembourg og Nederland. Fra 1973 til 2007 har ytterligere 21 land blitt medlem av organisasjonen. Den første utvidelsen kom i 1973, da Storbritannia, Irland og Danmark sluttet seg til det daværende Europeiske Felleskap. Hellas tiltrådte i 1981 og i 1986 fulgte Spania og Portugal. Med Finland, Sverige og Østerrike økte medlemstallet til 15 i 1995. Ytterligere ti land tiltrådte 1. mai 2004: Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Den Tsjekkiske Republikk og Ungarn. Bulgaria og Romania var en del av utvidelsesforhandlingene som ble innledet 1999, men var ikke blant de ti landene som ble besluttet innlemmet i 2004. Bulgaria og Romania ble fullverdige medlemmer i 2007.

---

¹ Gjennomgående i oppgaven vil den Europeiske Union forkortes til EU

De opprinnelige seks landene som startet samarbeidet blir i denne oppgaven operasjonalisert som sentrum, mens landene som i løpet av utvidelsene har blitt medlemmer av EU blir operasjonalisert som periferi. Videre vil sentrum-periferi-relasjonene mellom sentrumsland og EU, og periferiland og EU bli operasjonalisert etter to variabler tidsavstand og geografisk avstand. Avstand i tid tar utgangspunkt i når ett gitt land ble fullverdig medlem av EF/EU, mens geografisk avstand vil ta utgangspunkt i EUs politiske makthovedstad, Brussel. Samtlige sentrumsland vil klassifiseres med minimum verdi på begge avstandsvariabler. Periferilandene vil inndeles i fire periferier basert på avstandsvariablene, og klassifiseres etter hvor langt de befinner seg fra sentrum og hvor lang tid det har gått fra oppstarten av organisasjonen i 1951 og til det spesifikke landet får fullverdig medlemskap.²

Det finnes flere definisjoner av integrasjon. Hay og Menon (2007: 152) lanserer en bred og generell definisjon hvor de forklarer integrasjon som en prosess hvor land, bedrifter, institusjoner osv. jobber aktivt for tettere og ofte bredere samarbeid som vil fremme velstand. I litteraturen omkring EU og integrasjon blir det lansert to hovedtyper integrasjon: integrasjon i dybden og integrasjon i bredden. Integrasjon i bredden vil representere utvidelser i form av at flere deltar i samarbeidet, mens integrasjon i dybden vil være av politisk art hvor samarbeidet blir styrket i form av gjensidige traktater og avtaler. Da jeg ønsker å se nærmere på om avstand påvirker medlemslandenes opinioner når det kommer til deres ønske om politisk integrasjon med EU, vil Charles Pentland minimalistiske definisjon av internasjonal politisk integrasjon være mer passende: «en prosess hvor en gruppe mennesker, organisert opprinnelig i to eller flere uavhengige nasjonalstater konstruerer en politisk enhet som i en eller annen forstand kan beskrives som ett fellesskap» (Pentland i Shepherd, 1961: 25).

1.3 Ønsket integrasjon - oppgavens avhengige variabel

Siden 1930 tallet har det vært svært mange studier som har som mål å kartlegge og forklare faktorer som påvirker mennesker når de skal ta ett valg. En av de største og mest refererte studiene innen politisk vitenskap er «The Peoples Choice» undersøkelsen, gjort av Paul F.

---

² Inndelingen av de fire periferier blir da: nordvestlig periferi (Danmark, Irland og UK) i 1973, sørlig periferi (Hellas, Portugal og Spania) innlemmingen av disse tre landene skjedde i 1981 og 1986, nordøstlige periferi (Sverige, Finland og Østerrike) disse ble medlemsland i 1990 og 1995, og til slutt den østlige periferi i 2004 og 2007 (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia, Ungarn, Bulgaria, Romania, Kypros og Malta).

Lazarsfeld i forbindelse med presidentvalget i USA i 1940. Den hadde som ett av sine mål å identifisere faktorer som påvirker velgere når de skal til valgurnene. Dette er også mitt mål med denne studien; undersøke om faktoren geopolitisk plassering i form av avstand vil påvirke EU opinionen i spørsmålet om ønsket grad av integrasjon med EU. Oppgavens avhengige variabel blir dermed *ønsket integrasjon* blant opinionen i EUs medlemsland.

Støtte til integrasjon eller ønsket grad av integrasjon i EU har vært fokus for svært mange studier de siste 10 til 20 årene. Som variabel er ønsket integrasjon ikke standardisert i litteraturen, noe som ofte gjør at forskerne selv konstruerer variabelen. Flere forskere, blant dem Simon Hix og Bjørn Høyland (2011) og Jan Erik Grindheim (2009) viser til Eurobarometer spørsmålet: «Generelt sett, tror du at ditt land medlemskap i EU er en: god ting, dårlig ting, hverken eller, vet ikke?» er det beste målet for å se på opinionens holdninger til Europeisk integrasjon (Hix og Høyland, 2011: 108). Senere i Hix og Høylands analyse viser de til at selv i de to landene hvor opinionen er noen av de mest positive til at deres land er med i EU hadde begge folkeavstemninger hvor flertallet borgerne stemte i mot EU traktater (Nederland stemte ned EU konstitusjonen i 2005 og Irland stemte ned Lisboa traktaten i 2008) (Hix og Høyland, 2011: 110). Dette er med på å vise at valget av hvilke data man skal bruke til å forklare opinionens holdninger angående integrasjon må velges med varsomhet, og at det kanskje ikke finnes ett spørsmål som kan måle opinionens holdninger angående integrasjon.

Derfor vil jeg i oppgavens kvantitative del, hvor jeg velger ut case basert på oppgavens avhengige variabel bruke flere spørsmål som direkte omhandler integrasjonspolitikken for å belyse hvordan opinionen i de forskjellige medlemslandene stiller seg i forhold til integrasjon. Spørsmålene og datamaterialet som er hentet fra Eurobarometer er valgt ut i forbindelse med oppgavens kvantitative del, er valgt ut på bakgrunn av to faktorer: den første faktoren er at spørsmålene er lett å tolke. Dette medfører at de aller fleste av intervjuobjektene forstår hva som blir dem spurt; Den andre faktoren er slik at selv om intervjuobjektene har begrenset kunnskap om EU er spørsmålene meget tydelige på at de innebærer en enten positiv eller negativ innstilling til integrasjon.

De aller fleste av studiene omkring ønsket integrasjon har som formål å identifisere faktorer som har påvirkning på individers holdning til integrasjon. Studiene fokuserer på faktorer som økonomi, identitet, deltagelse og korrupsjon, som alle befinner seg i enten politisk, økonomisk eller kulturell sfære. Faktorer som befinner seg innenfor disse sfærene er godt

belyst av litteraturen omkring støtte til integrasjon. Det er derimot ikke sentrum-periferi-relasjoner slik denne oppgaven operasjonaliserer det.

1.4 Hvorfor studere sentrum-periferi-relasjoner og integrasjon i EU

Det finnes flere gode grunner til å studere interaksjoner mellom medlemslandene og EU. For det første er EU prosjektet unikt og forholdsvis nytt. Dette gjør at ikke alle aspekter ved forholdet mellom medlemmer og organisasjon er like godt belyst. For det andre har prosjektet i løpet av sitt «liv» forandret seg fra et elitesentrert utgangspunkt, med få konsekvenser for allmenheten, til å bli en dominerende organisasjon som påvirker globalt, nasjonalt og lokalt, og hvor EU borgerne har fått mer innflytelse og deltar mer aktivt enn før. Dette gjør at studier på opinionsholdninger til integrasjonsprosessen er blitt viktigere og mer aktuelt. Sett fra EUs ståsted vil en kartlegging av faktorer som påvirker EUs borgere i integrasjonsspørsmålet være ønskelig. EU vil da kunne planlegge/tilrettelegge tiltak som, som igjen vil kunne øke ønsket grad av integrasjon. Dette kan for eksempel være kampanjer eller strategisk bruk av strukturfond. Andre enn EU kan også bruke slik informasjon til sin vinning. Sett fra nasjonalstaten, lokale beslutningstakere, politiske partier, og interesseorganisasjoners side, vil bedre forståelse over hvilke faktorer som påvirker opinioner i integrasjonsspørsmålet kunne være svært nyttig. Dette for på samme måte som EU, målrettet sette frem tiltak som vil tjene deres sak.

Diez og Wiener (2004: 3-5) lister opp tre grunner for hvorfor det er viktig å studere integrasjonsteori:

«1) integrasjonsteori hjelper oss til å bedre forklare prosesser og utfall av integrasjon, noe som ikke bare leder til bedre forståelse av involverte institusjoner, men også bidrar til å kunne formulere forventninger om fremtidige utviklinger og institusjonell adferd. 2) Viktigheten av en dypere forståelse enn institusjonenes oppbygning, rolle og funksjoner som for eksempel demokratiske reformer og legitimitets spørsmål, krever kunnskap om normative ideer. Integrasjonsteori vil hjelpe til med å forstå grunnlaget for normative ideer på en slik måte at institusjonenes oppbygning, rolle og funksjoner blir bedre drøftet og forstått. 3) Ren empirisk kunnskap om hvordan institusjonene virker er umulig og ikke veldig meningsfullt. Det er umulig grunnet representasjonen av empiriske fakta alltid er basert på spesielle hensyn og antagelser om hvordan institusjoner er kommet til og hvordan de opererer. Integrasjonsteori hjelper med å fremheve og problematisere hensynene og antagelsene.»

1.5 Oppgavens problemstilling

Innledningsvis har jeg redegjort for hvordan jeg definerer sentrum og periferi og relasjonene mellom EU og medlemslandene. Jeg har også kort redegjort for integrasjon og oppgavens avhengige variabel. Videre har jeg argumentert for hvorfor det er interessant å studere om relasjonene har påvirkning på opinionen når det kommer til ønsket grad av integrasjon.

Min problemstilling blir derfor som følger:

Vil sentrum-periferi-relasjoner, i form av avstand til EU som organisasjon, påvirke medlemslandenes opinion når det kommer til ønsket grad av integrasjon?

1.6 Oppgavens struktur

Etter dette kapittelet fortsetter jeg til kapittel 2 som er oppgavens teorikapittel. Teorikapittelet er bygd opp i fire hoveddeler hvor jeg først presenterer Stein Rokkans teori om hvorfor det var naturlig at integrasjonsprosessen og oppstarten av EU fant sted i det han kaller by-beltet. Deretter vil jeg vise til intergovernmentalismen og ny-funksjonalismen som begge prøver å gi svar på hvorfor integrasjonsprosessen har fortsatt utover det opprinnelige felleskapet som ble skapt i 1951. I tredje del av dette kapittelet vil jeg vise til nyere forskning som prøver å belyse faktorerens påvirkning på opinionens holdninger til integrasjon. Til slutt vil jeg vise til hvordan jeg skal bruke teorien som er blitt presentert i denne oppgaven.

Kapittel 3 er mitt metodekapittel. Her beskriver jeg hva som gjør dette studiet til et hypotesegenererende casestudium, samt hvordan jeg har gått frem i min datainnsamling – som er gjort gjennom ekspertintervju. I dette kapittelet vil jeg også diskutere metode for valg av case og hvordan jeg har brukt ekspertintervju som metode for datainnsamling. Videre vil jeg redegjøre for mine betraktninger rundt utvalget i dette studiet, samt redegjøre for gjennomføringen av datainnsamlingen.

Kapittel 4 er kapittelet hvor jeg foretar selve case-utvalget. Dette kapittelet er delt inn i to hoveddeler. I den første delen vil jeg gjøre rede for forskjellene mellom sentrumslandene og periferilandene når det kommer til ønsket integrasjon. I kapittelets andre del vil jeg vise at forskjellene ikke er et resultat av tilfeldigheter, men at forskjellene har hold seg stabil over tid.

Kapittel 5 er oppgavens analyse kapittel. Her vil jeg presentere funn gjort i forbindelse med intervjuene. Kapitlet er delt opp i tre hoveddeler, hvor jeg i hver del går igjennom intervjumaterialet, først fra de nøytrale ekspertene, så de tyske ekspertene og til slutt intervjumaterialet fra de rumenske ekspertene.

I kapittel 6 drøfter jeg funnene som ble presentert i kapittel 5, med den hensikt å generere hypoteser og svare på oppgavens problemstilling.

Kapittel 7 består av en kort oppsummering av oppgavens sentrale funn, samt en konklusjon. Deretter følger en redegjørelse for hva jeg mener denne oppgaven kan bidra med til litteraturen omkring temaet, og avsluttes med forslag til videre forskning.

Kapittel 8 og 9 er henholdsvis litteraturliste og appendiks.

2. Teori

Dette kapitlet vil bli delt inn i fire hoveddeler. Først vil jeg redegjøre for Stein Rokkans sentrum-periferi-teori. Rokkans teori søker å forklare hvorfor det var naturlig at integrasjonsprosjektet startet i det han kalte by-beltet og det oppgaven refererer til som sentrum. Deretter vil det bli en kort introduksjon av neo funksjonalisme og intergovernmentalisme, som begge ut i fra forskjellige standpunkt søker å forklare utviklingen av integrasjonsprosjektet til EU. I kapitlets tredje del vil jeg presentere nyere forskning som prøver å forklare hva som påvirker opinioner når det kommer til ønsket grad av integrasjon i EU, og således bidrar til at integrasjonsprosjektet opprettholdes. Denne inndelingen vil gjenspeile de tre fasene i integrasjonsteorien omkring EU – som vises i tabell 1.

Tabell: 1 Tre faser integrasjonsteori

Fase	Når?	Hovedtema
Forklare integrasjon	1960 og fremover	Hvordan kan integrasjon bli forklart? Hvorfor oppstår europeisk integrasjon?
Analysere ledelsen	1980 og fremover	Hvilken type politisk system er EU? Hvordan kan politiske prosesser i EU forklares? Hvordan virker EUs regulerings politikk?
Konstruksjonen av EU	1990 og fremover	Hvordan og med hvilke sosiale og politiske konsekvenser utvikler integrasjonen seg? Hvordan er integrasjon og ledelse konseptualisert?

Kilde: Wiener og Diez (2004:7)

I fjerde og siste del av dette kapitlet vil jeg vise til hvordan jeg har tenkt å operasjonalisere sentrum og periferi, samt relasjonene mellom sentrum og EU, og periferien og EU. Til slutt vil jeg vise til hvordan jeg har tenkt å bruke teorien i forbindelse med oppgavens analyse del.

2.1 Rokkans teori om Europa, sentrum og periferi

Stein Rokkans teori om statsdannelser i Vest-Europa bygger på forholdene mellom sentrum og periferier i det gitte territorium. Rokkan lister opp tre grunnleggende steg som må utforskes for at man skal kunne si noe som helst om statsdannelsesprosessene. «For det første

må sentrum, der hvor de dominerende aktørene i systemet befinner seg, kartlegges og studeres. For det andre må de områdene som er kontrollert av sentrum, altså periferiene (de områdene som på en eller annen måte er avhengige av sentrum) studeres. For det tredje må transaksjonene mellom flere sentrum og mellom sentrum og periferiene studeres» (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 108). Stein Rokkans sentrum-periferi teori hevder at historiske forklaringer kan vise til hvorfor vi ser de variasjonene vi ser i dagens Europa. Disse historiske forklaringene bygger på de forskjellige stats- og nasjonsbyggingsprosessene som da foregikk i sentrum og i periferien. Grindheim (2008: 63-64). lister opp de seks forklaringene:

1. ”Arven fra Romerriket, keiserens overhøylyhet, systematiseringen av Romerretten og begrepet om statsborgerlige rettigheter
2. Overnasjonale og tverrkulturelle organisasjoner under den katolske kirke og dens rolle som kommunikasjonskanal mellom Europas eliter etter Vest-Romerrikets oppløsning
3. Germanske kongedømmer og tradisjonen med lovgivende og dømmende forsamlinger av frie familie overhoder uavhengige av et gitt sett av statsborgerlige rettigheter
4. Økt handel mellom orienten, Middelhavs- og nordsjøområdene etter muhammedanerenes nederlag og fremveksten av et nettverk av selvstendige byer fra sør til nord i Europa
5. En føydal og aristokratisk jordbruksstruktur og statlig konsentrasjon av landeiendom på få hender i de vestlige områdene av Europa
6. Litteratur på lokale språk og latinens gradvise svekkelse som kommunikasjonsredskap på tvers av etniske grupper, spesielt etter oppfinnelsen av boktrykkerkunsten på 1400-tallet”

Grindheim konkluderer videre i likhet med Rokkan at opprettelsen av suverene og selvstendige nasjonalstater oppstod utenfor det romerske imperiets grenser, den katolske kirkes overnasjonalitet, og i utkanten av Europas by-belte (Grindheim, 2008:64).

Sentrum med sine små men sterke bystater stod imot territoriell konsolidering, dette grunnet den individuelle styrken de forskjellige byene hadde, by-nettverkets integrerende kraft og overnasjonaliteten den katolske kirke viste i dette tidsrommet (Grindheim, 2008:65). Den videre utviklingen viser at sentrum og periferi beveget seg i forskjellige rettinger. I periferien var det lite samarbeid over grenser, mens områdene i og omkring by-beltet var kulturen for

samarbeid på tvers av grenser bedre. Det var også her vi så starten på overnasjonal integrasjon etter andre verdenskrig, med starten på det vi i dag kaller EU.

2.1.1 Sentrum

Forskjellige sentrum kan inneha forskjellige roller. Rollene blir bestemt ut i fra hvilke egenskaper og ressurser de forskjellige sentrum innehar. Det er spesielt tre ressurser som er med på å definere rollen til sentrum: den kommersielle/industrielle overklassen, utdannede eliter, universiteter og kirker, og allianser mellom landeiere og militære/administrative representanter (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 110). Disse tre ressursene vil bidra til dannelsen av tre forskjellige typer av territorielle sentrum: økonomisk, kulturelt og militær/administrative sentrum. For å identifisere et sentrum må man lete etter de respektive institusjonene i et gitt territorium. For å opprettholde et sentrum var det essensielt å investere mye tid og ressurser ved å bygge store og ekstravagante bygninger og monumenter (Innis, 1951). Om man finner universiteter, katedraler, teater, operahus og konserthaller i et begrenset område kan man identifisere det som et territorielt kulturelt sentrum. I forbindelse med dagens EU kan det politiske sentrum, Brussel, identifiseres av politiske institusjoner, sammen med basen for et stort antall interesseorganisasjoner.

Sentrum kan forekomme som enten monocephalic eller polycephalic. Monocephalic – sentrum innehar alle de tre egenskapene som er listet over, mens et polycephalic – sentrum innehar kun en av egenskapene (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 111).

2.1.2 Periferi

Periferi kan defineres som territorielt avsidesliggende fra et sentrum og strukturelt som avhengig av et sentrum. Videre er periferien karakterisert ved at den har liten kontroll over ens skjebne og har minimale ressurser for beskyttelse av dens egenart mot utvendig press (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 113). Periferien er også ofte økonomisk underutviklet og er spesialisert innen ett område av produksjon av råvarer og dermed også veldig eksponert for svingninger i markedet. Vanligvis har periferien en marginal kultur, noe som vil si at dens kultur vil være preget av fragmentering (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 114). Periferien er også ofte i søken etter å etablere en separat identitet som videre kan skille dem fra sentrum. Sentrale ordensmakter vil være på vakt for at disse periferiidentitetene ikke skiller seg for mye med sentrums politikk da dette kan bli et problem i forhold til kontroll over periferien.

De tre hoved karakteristikkene for skille mellom sentrum og periferi vil være forskjellighet, avhengighet og avstand.

Avstand trenger ikke kun bety fysisk avstand. Rokkan presiserer forskjell mellom den horisontale dimensjonen og den vertikale dimensjonen når det diskuteres omkring sentrum og periferi (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 114). Den horisontale dimensjonen omhandler fysisk avstand, mens den vertikale omhandler menneskene i respektive territoriene. Sentrum som er hovedsakelig sammensatt av beslutningstakere og periferien som er sammensatt av de som berøres av beslutningene. Begge dimensjonene vil være interessante innfallsvinkler for å forstå transaksjonene mellom sentrum og periferien.

2.1.3 Transaksjoner mellom sentrum og periferi

Transaksjonene mellom de forskjellige territoriene vil determineres etter økonomisk, kulturell og politisksfære (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 116). Transaksjoner innenfor den økonomiske sfære vil innebære: import/eksport av varer, service, arbeid investeringer og subsidieringer. Kulturell sfære: transaksjoner av normer, levesett, ideologier, myter, og ritualer. Transaksjoner innenfor den politiske, militære og administrative sfære er: konflikter over territorielle rettigheter, kriger, invasjoner, blokader og alliansebygging. Hvilke transaksjoner som blir gjennomført mellom de forskjellige territoriene avhenger av hvilke egenskaper territoriene innehar.

Det listes opp fem faktorer som må tas hensyn til når man skal utrede transaksjoner mellom sentrum og periferiene:

«1: Fysiske hensyn som transport og kommunikasjon, landskaps konturer, avstand og hindringer som elver og sjøer, 2: teknologiske hensyn som hester, skip, kanaler og senere tog, dampskip og fly, 3: militære hensyn som nivå av organisering, ferdigheter innen strategi og taktikker og krigsteknologi som alle vil bidra til om man har mulighet til å utvide sitt territorium, 4: økonomiske hensyn som ressurser og produksjons muligheter og 5: kulturelle hensyn som etniske likheter eller ulikheter, forskjeller i språk og moral, og religions likheter eller ulikheter» (Flora, Kuhnle og Urwin, 1999: 108).

Alle disse fem faktorene vil ha påvirkning på forholdet mellom sentrum og periferi. Det er faktorer innen disse tre sfærene det hovedsakelig forskes på når det kommer til medlemstatenes holdninger til integrasjonsprosjektet.

2.2 To forsøk på å forklare integrasjonens utvikling

Innenfor integrasjonsteori i EU finnes det to store teorier: ny-funksjonalismen og intergovernmentalismen. Intergovernmentalismen versus ny-funksjonalismen var en enormt viktig faglig debatt fra midten av 1960-tallet og utover (Rosamond, 2000: 81). I løpet av 1950 og tidlig 1960-tallet forsøkte ny-funksjonalistene og andre teoretikere å forklare prosessen hvordan europeisk integrasjon fortsatte fra et relativt beskjedent kull- og stålsamarbeid til noe bredere og mer ambisiøst politisk samarbeid.

Begge teoriene definisjon om integrasjon er prosessrettet. Den mest profilerte definisjonen av integrasjon innenfor ny-funksjonalismen er utformet av Ernst Haas. Haas var opptatt av at integrasjon som prosess inneholdt både en politisk og sosial dimensjon, og er også preget av «spillover effekten»: «Proessen hvor flere politiske aktører i forskjellige nasjonale settinger er overtalt til å endre deres lojalitet, forventninger og politiske aktiviteter mot ett nytt sentrum hvor institusjoner eller domstoler krever makt over de forut bestående nasjonalstatene» (Wiener og Diez, 2004: 2). Kjernen i ny-funksjonalismen er bruken av begrepet «spillover», for å forklare motivasjonen til å samarbeide med sine naboer. Denne forklaringen ble akseptert på et tidlig stadium av europeisk integrasjon. Prosessen med «spillover» refererer til situasjoner når det opprinnelige vedtaket av myndighetene for å plassere en bestemt sektor, for eksempel kull og stål, under myndighet av sentrale institusjoner skaper press for å utvide myndighet av institusjoner i nærområdene i politikken, for eksempel valutakurser, beskatning, og lønninger. I følge ny-funksjonalismen er europeisk integrasjon selvdrevet: «spillover» effekten fører til økt samarbeid i sektorer av politikken som ikke først var planlagt.

Det er nasjonalstatene selv som er igangsetter av integrasjonen, men etter oppstarten er staten ikke lenger den viktigste aktør i prosessen i følge ny-funksjonalismen: effekten av «spillover» er en automatisk kjede hvor medlemslandene mister kontrollen over deler av deres nasjonale suverenitet. «Spillover» illustrerer at medlemslandene ikke lenger er den endelige føreren for europeiske integrasjonsprosessen, retning og sluttresultatet av denne prosessen blir bestemt på overnasjonalt nivå. For ny-funksjonalistene var EU-kommisjonen den viktigste ikke-statlige internasjonal aktør. Kommisjonen ble ansett å være i en unik posisjon til å manipulere press på nasjonale myndigheter for å fremme prosessen med europeisk integrasjon.

Intergovernmentalismen ser bort i fra den sosiale prosessen og fokuserer mer på den politiske prosessen, når de definerer integrasjon. Hoffman, intergovernmentalismens «far», kom opp med

to motargumenter mot ny-funksjonalismen: 1) nasjonale myndigheter er meget mektige aktører i prosessen omkring europeisk integrasjon, dette grunnet i at nasjonale beslutningstagere vil beskytte nasjonale interesser over alt annet, 2) integrasjonsprosessen kommer ikke til å spre seg til «høy»-politiske områder som nasjonal sikkerhet og forsvar (George og Bache, 2001: 12). Intergovermetalismen fokuserer på at resultatene av integrasjonen skyldes ene og alene nasjonale lederes rasjonelle valg. Valgene er tatt i konteksten av begrensninger og muligheter innenfor nasjonale økonomiske interesser (Moravcsik, 1998: 18). Denne teorien innebar at de politiske lederne i medlemslandene var mektige for to grunner. For det først hadde regjeringene juridisk suverenitet, og for det andre hadde de politisk legitimitet som eneste demokratisk valgte aktører i integrasjonsprosessen (George og Bache, 2001: 13). Intergovernmentalismen forklarer at den makten de overnasjonale institusjonene i EU ble gitt, fikk de på bakgrunn av at de politiske lederne i medlemslandene trodde det var i deres egne nasjonale interesser. Derfor, i Hoffmanns bilde av prosessen med europeisk integrasjon, hadde de nasjonale lederne mye mer autonomi enn det som blir fremstilt av ny-funksjonalismen.

2.3 Faktorer som påvirker ønsket integrasjon

2.3.1 Skillelinjemodellen

Skillelinjemodellen i politikk innebærer at politiske skillelinjer oppstår fra kritiske skiller i utviklingen av et politisk system. Lipset og Rokkan (1967) utviklet to hovedskillelinjer i europeisk politikk: 1) nasjonal-territorial og 2) transnasjonal-sosioøkonomisk. Kombinasjonen av felles territorier, historie, kultur, rettigheter og plikter er med på å skape sterke tilknytninger til hver enkelt nasjonalstat. Da EU er konstruert parallelt med nasjonale linjer vil det fra individets standpunkt kunne oppstå interesse konflikter mellom nasjonalstat til en annen nasjonalstat og i mellom en nasjonalstat og EU (Hix og Høyland, 2011: 106). Denne nasjonal- territorial skillelinjen viser seg synlig når en agenda til EU ser ut til å gå på bekostning av ett medlemsland i forhold til ett annet. Ett eksempel på dette kan være ett land som er økonomisk bidragsyter, mens det andre landet er økonomisk mottaker. Nasjonalitetene vil da stå mot hverandre, en nasjonal-territorial-skillelinje. Slike skillelinjer finner man i EU hvor de vestlige og nordlige medlemslandene bidrar økonomisk mer til felleskapet i EU enn det de sørlige og østlige medlemslandene gjør. Dette kan skape motsetninger i EU som igjen kan påvirke ønske om videre integrasjon.

Den andre typen skillelinje er ikke mellom nasjoner, men mellom interessegrupper som strekker seg over grenser. Den transnasjonale-sosioøkonomiske-skillelinjen oppstår når agendaer sammensveiser og splitter grupper av mennesker på tvers av grenser og nasjonaliteter (Hix og Høyland, 2011: 106). Ett eksempel kan være at bønder i Nederland og Ungarn har felles interesse av å beskytte Felles Landbruks Politikk (CAP) mot interessene til Nederlandske og Ungarske forbrukere. Slike transnasjonale skillelinjer kan forekomme i en rekke tilfeller som klassetilhørighet, alder og utdanning. Hix og Høyland (2011: 106) hevder at de transnasjonale skillelinjene viser seg å være mindre framtrædende enn nasjonale skillelinjer i EU.

Det er en hel del som er forskjellig i fra medlemsland til medlemsland i EU. Om vi tar for oss den første skillelinjen presentert over (nasjonal-territorial) er det flere eksempler på potensielle skillelinjer som kan sette nasjon opp mot nasjon: nasjonal tilhørighet/identitet, religion, kultur, geografisk plassering, økonomiske tradisjoner og politikk, velferd, energi produserende versus energi importerende, høy nasjonal gjeld versus lav nasjonal gjeld, osv. Flere av disse potensielle skillelinjene kan gi transnasjonale utslag, men vil være av en mindre fremtrædende grad. Derimot kan alle disse potensielle skillelinjene utarte seg til nasjonale skillelinjer, som oftest er det også disse som er fremtrædende i europeisk politikk (Hix og Høyland, 2011: 110).

Skillelinjemodellen kan også vise seg å være svært nyttig når man snakker om sentrum og periferi i EU. På noen områder kan flere medlemsland som ligger tett opp til hverandre geopolitisk sett danne skillelinjer mot flere andre medlemsland som ligger tett opptil hverandre. Ett eksempel kan man finne i energisektoren. De vestlige og nordlige landene i EU eksporterer energi, mens de østlige og sørlige landene er avhengige av å importere energi. Også når det kommer til eksport og import er det klare skille linjer i EU. Vest-Europa og Nord-Europa eksporterer ferdigproduserte høykostnads varer og importerer råvarer, mens Øst-Europa importerer ferdigproduserte høykostnadsvarer og eksporterer råvarer. På hvilken side en nasjon er i forhold til en gitt skillelinje kan gi utslag for hvordan nasjonen stiller seg til EU.

2.3.2 Fra elitene til massene

I begynnelsen av EU prosjektet var det elitene som vedtok bestemmelsene omkring integrasjon, både i dybden og bredden. Ett elitesentrert syn på Europeisk integrasjon var

faktisk det dominerende også etter opprettelsen av Europa Parlamentet i 1979, som skulle være den representative forsamling og talerør for EUs borgere (Hooghe og Marks, 2008: 6). Flere forskere konstaterer at på den tiden var europeisk integrasjon et ikke-tema for massene, og baserte dette på tre antagelser: 1: massenes holdninger til europeisk integrasjon er overfladiske, 2: europeisk integrasjon har liten betydning for den generelle befolkningen og 3: europeisk integrasjon er *sui generis* og derfor ikke sammenlignbar med andre skillelinjer innenfor politikken (Hooghe og Marks, 2008: 6).

Undersøkelser og erfaringer gjort over de siste 20 årene peker i en retning bort i fra et elitedrevet prosjekt (Hix og Høyland, 2011; Wessels, 1995; Christin og Hug, 2002). Etter hvert som massene begynte å føle virkningene av EU-samarbeidet i både jobb og hverdagsliv, har de tatt til ordet for mer medbestemmelse omkring integrasjonsprosessene i EU. I dag vises det at folkeopinion angående europeisk integrasjon er god organisert og strukturelt, påvirker nasjonale valg og er knyttet tett opp mot politiske skillelinjer som angår europeere (Hooghe og Marks, 2008: 7). I tillegg til at europeisk politikk føres på overnasjonalt nivå med europaparlamentet, som igjennom utviklingen av EU prosjektet har fått mer og mer makt, tar europeisk politikk også mer og mer plass i de nasjonale politiske arenaene. Dette gjør at forskning på opinioners holdninger til integrasjonsspørsmålet er viktigere på nåværende tidspunkt, enn det var tidligere.

2.3.3 Faktorer som vil påvirke opinionens ønske om integrasjon

Det er mange faktorer som påvirker mennesker til å utforme en mening og ta et standpunkt. Spesielt mange faktorer er det som har innvirkning når en EU borger skal ta stilling til integrasjon. Eichenber og Dalton (1993) argumenterer for at opinionen påvirkes hovedsakelig av faktorer på nasjonalt nivå, men at handlinger EU gjør som internasjonal og overnasjonal aktør også skaper faktorer «costs and benefits» som opinionen må ta hensyn til og blir påvirket av.

Økonomi og Identitet

Flere forskere har prøvd å bevise faktorenes påvirkning på EU borgere når de tar ett standpunkt i forhold til europeisk integrasjon. John Garry og James Tilley (2009) viser til den økonomiske situasjonen påvirker identiteten til EU borgere. Dette begrunner de med at ett land som er økonomisk vanskeligstilt og dermed er mottaker av EUs strukturfond har lav andel euroskeptikere, mens land som har god økonomi har høyere andel euroskeptikere

grunnet frykt for økonomiskemigranter fra økonomisk vanskeligstilte land. Videre argumenterer Eichenber og Dalton (1993: 511) for at politikk og økonomi er hovedfaktorene som påvirker støtte til integrasjon. De bruker i sin analyse tre nasjonale økonomiske variabler (nasjonal BNP, arbeidsledighet og inflasjonsrate) og tre internasjonale økonomiske faktorer (internasjonal interaksjon, handel og gjensidig økonomisk avhengighet) for å forklare opinionsstøtte til europeisk integrasjon (Eichenber og Dalton, 1993: 513). Også den politiske faktoren går over to plan; internasjonal og nasjonal. Etter å ha gjort sin analyse finner de at både økonomiske og politiske faktorer på internasjonalt og nasjonalt plan har påvirkning på ønske integrasjon (Eichenber og Dalton, 1993: 128).

Liesbet Hooghe og Garry Marks (2005) viser til at økonomiske faktorer (både nasjonale og personlige) og identitet har påvirkning på hvordan man stiller seg til europeisk integrasjon. Identitet som faktor kan enten innebære støtte til eller motstand mot EU integrasjon avhengig av integrasjonen blir oppfattet som svekkende eller styrkende av nasjonal identitet. En Europeisk identitet er viktig for at EUs befolkning skal stille seg positiv til videre integrasjon.

Garry Marks og Lisbet Hooghe (2003) og Sean Carey (2002) finner i sine analyser at identitet er en kraftig forklaringsvariabel til ønske om integrasjon og at forklaringskraften er på lik linje eller kanskje også kraftigere enn inntekt, utdanning og økonomi. Om individer mener at EU integrasjon svekker ens personlige eller nasjonale identitet vil individet ofte være negativ mot integrasjon (Diez og Gutierrez, 2001; Hooghe og Marks, 2003, 2005; Schild, 2001). Dette vil si at jo større den europeiske identiteten er, jo mindre motstand vil det være mot økt integrasjon. Dette manifesteres av EUs program for Europeisk identitetsbygging. EUs iherdige forsøk på å introdusere felles europeiske identitetssymboler hvor noen lykkes som euroen og flagg, mens andre ikke har lyktes som hymne og konstitusjon, er bevis på at identitetstilhørighet med EU er viktig for fremdriften av organisasjonen. EU arbeider for felles europeisk identitet fordi Europa mangler felles emosjonell tilknytning (Weiler, 1999: 329). Shore (2000) hevder at den Europeiske Kommisjon erkjenner at det europeiske folk og territorier ikke fungerer som en enhet og at dette svekker legitimiteten av EU prosjektet, og at dette er hovedgrunnlaget for at EU investerer så mye ressurser i deres kampanje for europeisk identitet «Unity in diversity». I denne konteksten er EUs mål «å legge fundamentet for en enda tettere Union mellom menneskene i Europa» som er innlemmet i Roma-traktaten.

Deltakelse i EUs offentlige sfære

Offentlig sfære bidrar til tilhørighetsfølelse og eierskapsfølelse, som igjen bidrar til at mennesker aktivt deltar i politikk i et samfunn (Calhoun, 1993). Craig Calhoun (2003) argumenterer videre for at offentlig kommunikasjon er et undervurdert og neglisjert del av europeisk integrasjon. En fungerende offentlig diskurs ville ikke bare være avgjørende for bygging av demokratiske Europeiske institusjoner, men i sin ideelle form vil den offentlige sfære kunne forme og definere det europeiske integrasjonsprosjektet (Calhoun, 2003). . Calhoun (2003) nevner tre dimensjoner ved offentlig sfære som er viktig for Europeisk integrasjon: «For det første bidrar offentlig sfære til en kollektiv deltagelse. For det andre, offentlig kommunikasjon tillater til produksjon, reproduksjon eller transformasjon av et tenkt sosialt samvær, som igjen gir en kulturell dimensjon til integrasjonen. For det tredje bidrar denne kommunikasjonen til produksjon av sosialt fellesskap og felles kultur som vil positivt påvirke integrasjon». Hilda Sabato (1992: 160) føyer seg inn i rekken med forskere som ser seg enig i dette og uttaler: «Teoretisk og historisk viser det seg at deltagelse i offentlig sfære er assosiert med økt deltagelse ved valg og er sett på som kritisk for konstruksjonen av en politisk aktiv borger». En fungerende offentlig sfære er nødvendig for at noe som helst politisk system skal kunne nyte demokratisk legitimitet (Nanz og Steffek, 2003: 3) Mangel på offentlig sfære, eller mangel på deltakelse i offentlig sfære vil derfor være et hinder for utvikling og videre integrasjon.

Eierskapsfølelse

Det finnes lite litteratur omkring eierskapsfølelse til EU som organisasjon. Allikevel er det et økende antall av forskere og praktiserende ledere har lagt trykk på viktigheten av eierskapsfølelse for en organisasjon, dette selv om arbeidstakere ikke er faktiske eiere (Van Dyne og Pierce, 2004). Generelt sett vil følelse av eierskap eller partnerskap i en bedrift eller organisasjon kunne påvirke mennesker til økt, produktivitet og deltagelse i bedriftens eller organisasjonens virksomhet. Følelse av eierskap/partnerskap til EU vil i samme grad påvirke opinion til å delta mer aktivt i EU. EU som organisasjon er selv klar over dette og har som mål å skape eierskapsfølelse til EU blant opinionen. Dette kommer til uttrykk igjennom EUs «Europe for Citizens programme» hvor Kommisjonen ønsker å utvikle borgeres følelse av eierskap til integrasjonsprosessen, dette for å forsterke solidaritet og en følelse av europeisk identitet bygget rundt felles verdier.

«Målet er å utvikle for europeiske borgere en følelse av eierskap til europeisk integrasjon og europeisk identitet, dette for å muliggjøre sivil deltakelse i EU-sammenheng. Programmet oppfordrer til deltakelse i det sivile samfunn, samfunnet og/eller politiske liv, preget av gjensidig respekt og i henhold til menneskerettigheter og demokrati. Slik samfunnsengasjement omfatter deltakelse i handlinger, debatter eller prosjekter om EU eller inkludert i et europeisk perspektiv. Den øker borgernes forståelse av Europa og av europeiske borgere fra ulike land. Dette øker deres bevissthet om felles verdier, historie og kultur, sammen med følelse av solidaritet og det utvikler eierskap mot europeisk integrasjon og europeisk identitet. Det gjør det mulig debatt, refleksjon og felles handlinger mellom borgere fra forskjellige land» (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2012).

Syn på EUs legitimitet

Gregory Caldeira og James Gibson (1995) argumenterer for at stor politisk legitimitet er ekstremt viktig for støtte til institusjoner. I sin analyse av legitimitet og støtte til European Court of Justice finner de at folkelig støtte til ECJ vil påvirkes av synet på institusjonens legitimitet (Caldeira og Gibson, 1995). EU som overnasjonal organisasjon er avhengig av legitimitet for å få støtte blant opinionen. Blondel, Sinnott og Svensson (1998: 80) konkluderer med at om legitimiteten hadde vært bedre etablert i Unionen ville oppslutningen til Europa Parlamentsvalgene sannsynligvis vært større. Mens EUs legitimitet virket stabil i de tidlige årene av prosessen, på grunn av «ettergivende konsensus» hvor borgerne i stor grad ignorerte EU og dens resultater, har det i løpet av de siste tiår dreid imot en «begrensende dissens», sammen med framveksten av euroskepsisme (Van der Eijk og Franklin 1996, og Niedermayer og Sinnott 1995).

Korrupsjon

I en artikkel i European Union Politics skriver Ignacio Sanchez-Cuenca (2000) at både korrupsjon og nivå på velferdsstat har mye å si for ønske om videre integrasjon i EU. Sanchez-Cuenca hevder å mene at det er land med egenskapene høy korrupsjon og lav velferd som har mest å «vinne» ved videre integrasjon i EU, og dermed bør også ønsket om integrasjon være høy.

Institusjonelt design

Også nasjonalstatens institusjonelle design kan ha påvirkning på ønsket integrasjon. I ett forsøk på å forklare euroskepsisme har Anna Olsson (2008: 32) funnet at de statene i Europa som har en høyere grad av føderalisme har også høyere tilbøyelighet til å mene at EU-medlemskap er bra for deres nasjon. Likhetene mellom EU som et overnasjonalt organ og et nasjonalt føderalt system er store. Dette kan bidra til at opinionen i stater med føderale trekk synes at EU systemet virker kjent og har kunnskap om at den føderale styremåten fungerer i praksis. Til motsetning vil opinionen i stater preget av sentralisert styresett ikke ha kjennskap og kunnskap omkring føderalt styresett, og dermed også være mer preget av skepsis.

Avstand

Som vist ovenfor tar meste parten av litteraturen omkring integrasjonsprosessen for seg medlemslandenes økonomiske, politiske og kulturelle forutsetninger når det drøftes omkring holdninger til integrasjon. Det litteraturen i liten grad drøfter er medlemslandene og deres opinions «plassering» i EU. Noe litteratur finnes det allikevel omkring dette temaet. Cas Mudde (2000) viser til tre argumenter for at sentrale og østlig liggende medlemsland viser mer euroskeptisisme enn sammenlignet med stater som har vært medlem av EU over en lengre periode.

«1: Elitene og massene i nyere medlemsland har vært mindre involvert i den europeiske integrasjonsprosessen, de nye medlemslandene ble medlemmer av organisasjonen på en tid hvor store deler av politikken allerede var bestemt og gjennomført av de gamle medlemslandene. 2: EU har blitt mer politisert i de nye medlemslandene, dette mye grunnet folkeavstemningene, hvor folket ble delt. 3: Store deler av populasjonen i de sentrale og østlige europeiske landene aksepterte EU medlemskap hovedsakelig på grunn av at de ikke hadde andre valg» (Mudde, 2000:3).

Berglund, Duvold, Ekman og Schymik (2009: 143) argumenterer i likhet med Mudde at en lang historie basert på deltagelse i det europeiske integrasjonsprosjektet får mennesker til å justere/vende seg til ideen om at «Brussel» og «Europa» er daglige og normale statlige affærer. Berglund et al., (2009: 143) konkluderer videre med at senere ankommende stater har høyere grad av euroskepsisme enn de land som har lang deltakelse i det europeiske integrasjonsprosjektet. Berglund et al., (2009: 143) mener at logikken og overflatevaliditeten av denne forklaringen er politisk historie som er antall år med deltakelse i europeiske affærer.

Stikk i strid med konklusjonen til Berglund et al., hevder Hix og Høyland (2011: 113) at støtte til integrasjon langs et sentrum-periferi skille når man snakker om innmeldingstid er borte. Dette kan tyde på at avstand er ett uavklart fenomen når det kommer til dens påvirkning på grad av ønsket integrasjon.

2.3.4 Faktorens påvirkningskraft vil variere

Hvilke faktorer og i hvilken grad de påvirker land og opinioner varierer. Det er imidlertid en kjentsak at opinion i et hvert land vil ønske mer integrasjon om integrasjonen gir fordeler i den forstand at det styrker eller svekker forholdet som er ønskelig i opinionens hjemland. Eksempler på dette kan være sysselsetting. Om et land sliter med høy arbeidsledighet, noe som økt integrasjon med EU i form av traktatsvedtak etter alle solemerker vil minske arbeidsledigheten i landet, vil opinionen i det aktuelle landet ønske mer integrasjon. Et annet eksempel kan være sikkerhets- og forsvarspolitik. Den gresk-kypriotiske delen av Kypros (delen som er medlem av EU) er ett av landene som er mest positive til økt EU samarbeid omkring sikkerhets- og forsvarspolitiske standpunkt. Dette grunnet konflikten som eskalerte mellom den gresk-kypriotiske delen av øya og den tyrkisk-kypriotiske delen av øya i 1974. Økt sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid med EU vil kunne innebære større trygghet for den gresk-kypriotiske delen av øya dette selv om konflikten ikke er spesielt aktuell i dag. Motsatt, om et land som ikke føler seg truet av sikkerhets- og forsvarsproblematikk vil ikke frykt for konflikter være en faktor med stor forklaringskraft på ønsket integrasjon.

Det er selvfølgelig flere faktorer som påvirker ønsket integrasjon. Jeg har her presentert mange av de faktorene som litteraturen per i dag presiserer som mest aktuelle og som har stor forklaringskraft på holdninger til integrasjonsprosjektet. I forbindelse med datainnsamlingen har jeg valgt ut fire faktorer, som jeg i intervju med ekspertene, vil undersøke om blir påvirket av avstand. Om jeg, i analysen finner at identitet, eierskapsfølelse, syn på EUs legitimitet og deltakelse i offentlig sfære blir påvirket av avstand i tid og geografi, vil det også bety at avstand indirekte påvirker ønsket integrasjon. En nærmere drøfting av årsaksforhold mellom disse faktorene vil bli gjort i metodekapittelet.

2.4 Hvordan operasjonaliseres sentrum og periferi i denne oppgaven?

Gjennomgangen av sentrum og periferi tidligere i dette kapittelet er Rokkans operasjonalisering av sentrum og periferi. Denne operasjonaliseringen var ikke ment spesifikt

for EU, men regioner og territorier i forbindelse med statsdannelses prosesser i Vest-Europa. I litteraturen omkring sentrum og periferi i EU finnes det flere tilnærminger når det kommer til å avgrense sentrum og periferi. Oppgaven vil ta utgangspunkt i Jan Erik Grindheims inndeling av EU som han presenterer i sin doktoravhandling «Stat, Region, Union». Grindheim (2009: 56) har igjen tatt utgangspunkt fra Stein Rokkan (1975) når han deler inn de 25 medlemsstatene (mangler da Bulgaria og Romania) inn i ett sentrum og fire periferier.

Denne oppgaven har avgrenset sentrum til de seks opprinnelige medlemstatene som etablerte Det Europeiske Felleskap i 1957 (Tyskland, Frankrike, Italia, Belgia, Nederland og Luxemburg), og som også ligger i Rokkans geopolitiske sentrum av Europa (Øst-Tyskland inkluderes her). Hvert å nevne seg er at fem av seks av landene (unntatt Luxembourg) som befinner seg i det oppgaven operasjonaliserer som sentrum enten er føderalstater, regionaliserte stater eller desentraliserte enhetsstater. Arven fra by-belte har bidratt til at disse landene er mer karakterisert av å inneha mer flernivåstyre i nasjonalstaten enn det resten av de europeiske landene har.

Videre er inndelingen av periferier gjort etter to variabler, geografisk avstand og tidsavstand. Geografisk avstand er den fysiske avstanden mellom det gitte medlemslandet og EUs sentrum som her utgjør Brussel, mens tidsavstand er avstand i form innmeldingstid og oppstarten av organisasjonen. Inndelingen vi da får er: nordvestlig periferi (Danmark, Irland og UK) i 1973, sørlig periferi (Hellas, Portugal og Spania) innlemmingen av disse tre landene skjedde i 1981 og 1986, nordøstlige periferi (Sverige, Finland og Østerrike) disse ble medlemsland i 1990 og 1995, og til slutt den østlige periferi i 2004 og 2007 (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia, Ungarn, Bulgaria, Romania, Kypros og Malta). Også blant periferilandene har arven fra by-beltet satt spor. 17 av landene er enhetsstater, mens Polen er en desentralisert enhetsstat, Spania og Storbritannia er regionaliserte stater. Det er kun Østerrike av de landene som oppgaven operasjonaliserer som periferi som er føderalstat, men som er i det som Rokkan kalte by-beltet. Arven fra ikke å ha vært en del av by-beltet har bidratt til at enhetsstater med sterk sentral styring.

2.4.1 Hensyn til operasjonaliseringen av sentrum og periferi

Unntakene som er blitt gjort ved disse avgrensningene er: innlemmingen av Øst-Tyskland hvor det blir sett bort i fra tid (dette grunnet en rask og god integrering og sammenslåing med Vest-Tyskland), Østerrike som opprinnelig er i sentrum av Rokkans by-belte, men som på

grunn av sin sene ankomst i unionen vil her bli klassifisert som periferi, samt Kypros og Malta som til tross for deres beliggenhet i Sør Europa blir innlemmet i østlig periferi grunnet deres sene medlemskap i EU.

Grunnen til at variabelen tid blir prioritert høyere enn rom ved enkelte anledninger er fordi tidsrommet for når landet ble medlem i EU er meget stor i forhold til innmeldelsen for resten av landene i den geografiske regionen. Malta kan tjene som eksempel: geografisk sett er Malta i sør Europa, den sørlige periferien ble innlemmet som medlem i 1981, mens Malta ble medlem i EU 23 år senere. Et så stort sprang i tid medfører problemer ved en analysing av landet, fordi hvor lenge et land har vært medlem av en organisasjon vil påvirke forholdet mellom organisasjonen og landet. Det vil derfor, for analysens del, være mer hensiktsfull å prioritere tidsvariabelen.

Selv om oppgaven klassifiserer fire periferier har ikke periferiene forskjellige forhold til sentrum i denne oppgaven. Sentrum/periferi opererer som en dikotom variabel 1 eller 0. Grunnen til oppdelingen av periferiene i fire deler er at man kan få et mer raffinert og tydeligere bilde av variasjonene i EUs 27 medlemsland. Det vises også at de forskjellige regionene (sentrum og periferiene) er preget av å ha likeartede forhold i mange sammenhenger som økonomi, kultur og politiske/militære utfordringer. Inndelingen av periferien i fire vil også hjelpe til med å belyse om det er andre faktorer som påvirker forholdet til ønske om videre integrasjon. Videre vil inndelingen av EUs medlemsland i ett sentrum og fire periferier kunne belyse styrken av sentrum-periferi-relasjoner på oppgavens avhengige variable ønsket integrasjon. Om sentrum-periferi-relasjoner i form av avstand i tid og geografi har innvirkning på ønsket integrasjon, er det sannsynlig å anta at jo større avstandene er mellom sentrum og periferien, jo større utslag vil det gi på oppgavens avhengige variabel.

2.4.2 Hva er integrasjon, og hvordan måle det?

Shepherd (1961: 25) refererer til Charles Pentland når han lanserer en minimalistisk definisjon av internasjonal politisk integrasjon: «en prosess hvor en gruppe mennesker, organisert opprinnelig i to eller flere uavhengige nasjonalstater konstruerer en politisk enhet som i en eller annen forstand kan beskrives som ett felleskap». Hay og Menon (2007: 152) forklarer integrasjon som en prosess hvor land, bedrifter, institusjoner osv. jobber aktivt for tettere, og ofte bredere, samarbeid som vil fremme velstand. Integrasjon i dybden vil kunne

være avtaler eller traktater som bidrar til tettere samarbeid mellom bedrifter, noe som kan eksemplifiseres med handelsavtaler. Integrasjon i bredden vil være innlemming av flere bedrifter i samarbeidet. Hix og Goetz (2000) beskriver europeisk integrasjon som to samordnede prosesser: delegering av politikk og beslutningstaking til ett overnasjonalt nivå for å oppnå opprettelse av nye politiske institusjoner, med utøvende, lovgivende og dømmendemakt.

Å måle integrasjon nøyaktig er vanskelig. Man vil ofte kunne si at integrasjonen er bedre eller kommet lengre innen for ett samarbeid enn et annet, men hvor mye bedre er det gjerne opp til den enkelte å definere. Da denne oppgaven er interessert i å se på massenes holdninger til integrasjon i EU, vil oppgaven i sin kvantitative analyse ta i bruk opinionsdata. Denne dataen er hentet fra Eurobarometer, som igjennom en årrekke har foretatt intervjuer av EU borgere. Blant spørsmålene stilt av Eurobarometer er spørsmål som direkte omhandler om hvorvidt personene som blir spurt er for eller i mot integrasjon innenfor ett spesifikt politisk område, som for eksempel kan være utenrikspolitikk. Ved å se på de aggregerte svarene i form av medlemslandenes holdninger kan man differensiere mellom sentrum og periferier.

2.4.3 Integrasjon i EU

Når det kommer til integrasjon i EU snakkes det oftest om politisk integrasjon. Politisk integrasjon vil være en form for integrasjon som hovedsakelig styres og administreres fra politisk hold. Politisk integrasjon består av avtaler som fremmer samarbeid over territorielle og funksjonelle grenser, mellom bedrifter (også private bedrifter), men hvor hovedfokus er å integrere statlige funksjoner, som toll- og sikkerhetspolitikk. Vanligvis gis politisk integrasjon tre hoveddimensjoner: sentralisering av kontroll, opprettelse av felles institusjoner for fordeling av goder og plikter, og dannelse av et sentrum for politisk identifikasjon.

Helt siden starten av det Europeiske Kull og Stål Felleskapet har EUs medlemsland vedtatt avtaler som har ført til dypere og dypere integrasjon, og som resulterer i mer politisk beslutningstaking på overnasjonal plan (Berglund et al., 2009: 129). I tabell 2 vises de største og viktigste avtalene gjort mellom medlemslandene hvor samtlige avtaler har ført til dypere integrasjon.

Tabell 2: Integrasjon i dybden

1951	Paris traktaten, opprettelsen av ECSC ³
1957	Roma traktaten
1962	Felles landbruks politikk (CAP)
1968	Toll union
1970	Opprettelsen av Europeisk Politisk samarbeid
1975	Opprettelsen av det Europeiske rådet
1979	Opprettelsen av Europeisk felles penge system
1986	Den Europeiske Enhets erklæring
1989	Utvidelse av kommisjonens ansvarsområde
1992	Maastricht traktaten
1997	Amsterdam traktaten
1999	Felles pengepolitikk og felles valuta
2001	Nice traktaten
2007	Lisboa traktaten

Kilde: Hay og Menon (2007)

Også når det kommer til integrasjon i bredden har EU beveget seg i en bestemt retning. Ved å innlemme flere og flere land i samarbeidet har EU integrert bredere og bredere. I tabell 3 illustreres dette.

---

³ European Coal and Steel Community «ECSC»

Tabell 3: Integrasjon i bredden

1951	1973	1981	1986	1995	2004	2007
Belgia	Storbritannia	Hellas	Portugal	Østerrike	Kypros	Romania
Frankrike	Danmark		Spania	Finland	Tsjekkia	Bulgaria
Tyskland	Irland			Sverige	Estland	
Italia					Ungarn	
Luxembourg					Latvia	
Nederland					Litauen	
					Malta	
					Polen	
					Slovakia	
					Slovenia	

Kilde: Hay og Menon (2007)

Fra å være kun seks opprinnelige medlemsland i 1951 har organisasjonen vokst til 27 medlemsland i 2007. I prosessen har samarbeidet også skiftet navn til Union, noe som fremmer tilstedeværelsen av integrasjon. I denne prosessen har EU nesten firedoblet sitt territorium og mer enn doblet antall innbyggere.

2.5 Splittelse i ønsket integrasjon

Som vist over har EU i gjennom sin levetid til stadighet integrert i både bredden og dybden, noe som også er organisasjonens hovedmål. For å få til denne integrasjonen trengs det støtte og godkjenning til fra medlemslandene. Ofte innebærer økt integrasjon suverenitets avsigelse fra medlemslandene. Jeg har vist til at det er forskjellige grunner til at land og opinioner ønsker mer eller mindre integrasjon i EU. Om man finner at det er gjentakende forskjeller mellom forskjellige territorier i EU til hvordan medlemsland stiller seg i forhold til integrasjon, så kan man anta at en delvis forklaring til hvordan medlemslandene stiller seg ligger i deres «plassering» i organisasjonen. Jeg ønsker å belyse om denne «plasseringen» kan påvirke grad av ønsket integrasjon.

Til å begynne med i analysen vil jeg derfor vise til at det er ett markant skille mellom sentrum og periferi i EU når det kommer til spørsmålet om integrasjon. Videre vil oppgaven undersøke nærmere de fire faktorene som påvirker massene når de gjør seg opp en mening angående integrasjon i EU. Da spesielt om deres hjemland ligger i hva Rokkan definerte som by-beltet, og det som oppgaven operasjonaliserer som sentrum eller periferi. For å finne ut om og eventuelt hvor stor forklaringskraft sentrum-periferi-relasjonene til EU har i forhold til ønsket grad av integrasjon vil jeg å foreta ekspertintervjuer.

Oppgaven vil bruke seks eksperter: to fra det utvalgte sentrumslandet, to fra det utvalgte periferilandet og to eksperter som er uavhengige i forhold til sentrum og periferi i EU. Hensikten med å bruke nasjonale eksperter vil i hovedsak være på grunn av ekspertenes kjennskap til nasjonale forhold som kan påvirke oppgavens avhengige variabel nemlig ønsket integrasjon.

3. Metode og data

Dette kapittelet er delt opp i fire hoveddeler. I den første hoveddelen diskuteres bruken av to metoder, hvor den kvantitative analysen tar sikte på å innhente generell informasjon angående oppgavens avhengige variabel, og hvor funnene vil danne grunnlaget for valg av case. I den andre hoveddelen diskuteres metoden og utførelsen av den kvantitative analysen. Her vil jeg gå inn på styrker og svakheter ved deskriptiv statistikkanalyse av opinionsdata.

I dette kapittelets tredje del drøftes det omkring oppgavens kvalitative metode. Her drøftes oppgavens komparative perspektiv, utvalg av eksperter, gjennomføringen av intervjuene, samt kildekritiske vurderinger. Det vil også bli grundig drøftet omkring utvalgte variabler og årsakssammenhenger. I fjerde og siste del drøftes datakvaliteten i forbindelse med den kvantitative og kvalitative analysen.

3.1 Kombinasjon av to metoder

Det er en stor og høylytt debatt om hvilken metode som er best for å trekke en logisk slutning (George og Bennet 2005; King, Keohane og Verba 1994; McKeown, 1999 og Gerring, 2007). Kvalitativ studie med få «N» søker etter å maksimere variansen av den uavhengige variabelen ved et fåtall av case, den kvantitative studien med stor «N» er derimot variabelorientert og sikter mot en større generalisering (Lijphart, 1971: 685-686). King, Keohane og Verba (1994: 43) skriver at ”forskning i samfunnsvitenskap bør være både generell og spesifikk”. King, Keohane og Verba, med flere mener at forskning som bruker flere typer forskjellige metoder vil ha bedre grunnlag for å besvare et forskningsspørsmål. Dette på grunn av de forskjellige metodenes fordeler, ulemper og begrensinger.

Gerring (2007) og Libermann (2005) hevder at den mest fruktbare kombinasjonen av metoder vil være å utføre en kvantitativ studie først, for så på bakgrunn av funnene velge ut et fåtall av caser for nærmere studie. Denne strategien tar sikte på å forbedre kvaliteten av konseptualiseringen og målingen, analysen av alternative forklaringer, og styrke fortroligheten til forskningens funn (Libermann, 2005: 436). Ved å kombinere kvantitativ studie av samtlige medlemsland først og basere funnene gjort der på valg av case til den kvalitative komparative studien mener jeg å kunne unngå problemet Lijphart (1971: 685) er opptatt av: «many variables, small number of cases». Flere med ham argumenterer for generelle konklusjoner ikke kan trekkes på et slikt grunnlag, dette grunnet valg bias, mangel

på systematiske prosedyrer og uoppmerksomhet rundt motstridene forklaringer (King, Keohane og Verba, 1994).

Det må allikevel vises aktsomhet ved bruken av flere metoder i forskning, blandede strategier vil kunne føre til mer forvirring enn klarhet (Libermann, 2005: 435). Den kvantitative analysen egner seg best til å finne ut om forklaringsvariabler har påvirkning på den avhengige variabelen, mens en kvalitativ case-studie egner seg best til å undersøke hvorfor forklaringsvariabelen enten har påvirkning eller ikke, og videre hvor stor denne påvirkningen eventuelt er. Den kvalitative analysen vil kunne hjelpe til å finne andre og dypereliggende mekanismer som vil påvirke forskjellene mellom sentrum og periferiene.

Oppgaven bruker to metoder først og fremst for å vise til skillet mellom sentrum og periferien når det kommer til spørsmålet om «ønsket integrasjon», men også for å unngå utvalgsbias når det kommer til valg av case. Den kvantitative delen velger ut case på bakgrunn av egenskaper. Faren for utvalgsbias blir mye større om forskeren selv plukker ut case og dermed blir også generaliseringsgrunnlaget svært mye dårligere.

3.2 Generelt om kvantitativ metode

Som nevnt tidligere er kvantitativ metode basert på et stort utvalg enheter. Disse enhetene kan forekomme som så mangt, for eksempel vil disse enhetene kunne være land, mennesker eller hendelser. I undersøkelsen av komplekse relasjoner mellom flere enheter er det den kvantitative metoden som anses for å være best til å undersøke relasjonene (George og Bennett, 2005). I den kvantitative delen av oppgaven (kapittel 4) ønsker jeg først å vise til at i dagens EU er forskjeller blant sentrumslandene og periferilandene når det kommer til grad av ønsket integrasjon. Videre vil jeg også vise til at forskjellene har forhold seg stabile over tid, og at de dermed ikke er «tilfeldige» og ett produkt av dagens «klima» eller andre enkeltstående hendelser.⁴

---

⁴ Jeg har ved utviklingen av prosjektskissen foretatt en foreløpig kvantitativ analyse av EU 27 som viser at det finnes et skille mellom sentrum og periferi i deres ønske om økt integrasjon. Grunnen til at jeg valgte å utføre et slikt forberedende tiltak var for å kunne konstruere det best passende forskningens designet for oppgavens problemstilling.

3.2.2 Deskriptiv statistikkanalyse av tverrsnittsdata

Når oppgaven skal undersøke om det er variasjoner når det kommer til ønske om videre integrasjon mellom sentrum og EU, og periferiene og EU ønsker jeg å utføre en deskriptiv statistikkanalyse basert på tverrsnittsdata fra Eurobarometeret. Dette vil si at man kun observerer enhetene på ett tidspunkt. Det at man bare observerer ett fenomen på ett tidspunkt er også en av de største ulempene med å bruke tverrsnittsdata. Dette kan medføre at dataen som analyseres ikke gjenspeiler det «normale», dette grunnet at dataen på det tidspunktet det er innsamlet kan være påvirket av utenforstående faktorer. I denne oppgavens tilfelle kan økonomiske og politiske svingninger gi utslag i EU borgernes holdninger til integrasjon. En betraktning om «klimaet» på tidspunktet når dataen er registrert/innhentet inn vil derfor være viktig for undersøkelsens del. Derfor vil jeg vise til at forskjellene har forhold seg stabil over tid, ved hjelp av en ny tverrsnittsanalyse med data fra ett tidligere tidspunkt.

Grunnen til at jeg ønsker å utføre en slik kvantitativ analyse er min søken etter generell kunnskap angående relasjonene til EUs 27 medlemsland. Hensikten er å gjøre sammenligninger av enhetene med hensyn til egenskapen "ønsket integrasjon" for så å studere variasjon og samvariasjon (Skog, 1998: 71). Utvelgelsen av enheter for denne studien vil ikke være valgt ut på bakgrunn av variabler, men et vanlig utvalg basert på en egenskap, nemlig medlemskap i EU. Analysen av opinionen vil ta sikte på å innhente informasjon om deres ønsker/holdninger til spesifikke spørsmål som omhandler integrasjon. Slik informasjon er tilgjengelig ved Eurobarometeret, som to ganger årlig stiller spørsmål til omkring 1000 utvalgte personer i hvert land. Flere av spørsmålene som ble stilt opinionen ved disse undersøkelsene er direkte relatert til integrasjon.

I tabell 4 eksemplifiseres aggregering av opinionsdata på nasjonalt nivå til opinionsdata på sentrum- og periferinivå, ved Eurobarometer spørsmålet: «Er du for eller imot felles europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk?» (Eurobarometer 68, vår 2008).

Tabell 4: Aggregert opinionsdata på integreringsspørsmålet

	<i>Sentrum</i>	<i>NV periferi</i>	<i>Sør periferi</i>	<i>NØ perifer</i>	<i>Øst periferi</i>
<i>For forsvar/sikkerh.pol</i>	82,7	63,7	77,3	61,7	82

Kilde: Eurobarometer 68, vår 2008

På bakgrunn av svarene gitt fra respondentene oppgis det fra Eurobarometer antall prosent som er for felles europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Eksempelvis svarte 67 prosent av utvalget i Irland at de er for. Ved å hente ut samme informasjon om Storbritannia og Danmark, for så å ta gjennomsnittet av disse tre landene, dannes den Nord-Vestlige periferiens holdning til spørsmålet om felles europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Ved å hente mer opinionsdata på flere integrasjonsspørsmål vil det etter hvert danne seg et bilde av sentrum og periferiene når det kommer til deres ønske om videre integrasjon.

3.3 Kvantitativ metode som valg av typiske caseland

På bakgrunn av den kvantitative analysen ønsker jeg å velge ut to medlemsland som skal utgjøre en casestudie. Jeg ønsker å velge ut ett land fra sentrum og ett fra periferien. Begge landene vil bli valgt ut på bakgrunn av at de har typiske verdier gitt fra den kvantitative analysen. Om case utvalget baserer seg på typiske verdier er muligheten for å trekke generelle slutninger om et større utvalg av caser forbedret i forhold til om man tilfeldig velger case eller, velger caser som ikke representerer utvalget ved å inneha typiske verdier (Libermann, 2005: 444). John Gerring (2007: 91) hevder at om man ønsker å skaffe større innsikt til et bredere fenomen må case som velges være representativt basert på et større caseutvalg. Hadde jeg ikke foretatt «typisk» valg av case, kunne caselandene hatt «utypiske» og ekstreme verdier på variabelen «ønsket integrasjon». Dette kan medføre at avstand som variabel blir marginalisert grunnet ekstreme ønsker om integrasjon.

Yin (2003: 38) advarer mot forhåpninger til kvalitative forskere om at man ikke bare kan ta utgangspunkt i det representative og forvente at man kan generalisere fra ett case til ett annet. Man bør heller prøve å generalisere funn til teori (Yin, 2003: 38), noe som oppgaven tar sikte på med sitt hypotese- og teorigenererende utgangspunkt.

King, Keohane og Verba (1994: 137-146) anbefaler forskere å basere valget av case kun på verdier på uavhengige variabler, en strategi som de mener vil føre til lavere valg bias. I denne oppgavens tilfelle blir dette vanskelig. Mye på grunn av at denne metoden for valg av case baserer seg på en veldig sterk og robust teori, noe som det sjeldent er i tverr-nasjonal forskning. Jeg vil i denne oppgaven velge case på bakgrunn av typiske verdier på avhengig variabel som er «ønsket integrasjon». Medlemslandet som i sentrum har mest typiske verdier

når det kommer til «ønsket integrasjon» vil utgjøre ett case, ditto for landet som i periferien også har det mest typiske verdier på avhengig variabel.

3.4. Generelt om kvalitativ metode

Kvalitative analyser preget av å inneha få enheter og datagenereringen foregår ved observasjon, intervju eller innholdsanalyse. Jeg kommer i oppgaven til å bruke intervju som metode og vil operere med seks enheter. Disse enhetene vil være intervjuobjekter som alle er eksperter på integrasjonsteori og EU. Hovedmålet med denne analysen (kapittel 5) vil være å kartlegge faktorer, da spesielt om avstand vil påvirke opinionen i EU når det kommer til ønsket integrasjon.

3.4.1 Kvalitativ komparativ case-studie

Fordelen case studium har er at man studerer få enheter og med det går i dybden på hver enkelt enhet, mens dens negative side er at man ikke kan generalisere eventuelle funn med like stor sikkerhet som ved større utvalg (Gerring, 2004, Mahoney og Rueschmeyer, 2003 og Landman 2008). En annen positiv side ved case studium er dens bredde, hvor kvantitativ metode er mer snever og rigid (King, Keohane og Verba, 1994 og Przeworski og Teune, 1970). John Gerring (2007: 33) presiserer at fleksibiliteten ved en case-studie tillater mer med tanke på innhenting og analyse av data. I så tilfelle vil man med en case-studie kunne fange opp flere uventede og viktige faktorer i jakten på kausal inferens, noe som er viktig for dette studiet da jeg ikke har forutsetninger og kunnskap nok til å vite om alle faktorer som vil kunne påvirke den avhengige variabelen «ønsket integrasjon» på nasjonalnivå i caselandene Tyskland og Romania. Disse faktorene vil de nasjonale ekspertene som oppgaven tar sikte på å bruke ha større forutsetninger for å vite om. Når det viser seg å være et konfliktmønster mellom sentrum og periferi vil dette ikke kun skyldes sentrum-periferi-relasjoner, men høyst sannsynligvis også andre alternative forklaringer, ved bruk av case-studie og dens fleksibilitet vil jeg ha større muligheter til å fange opp uventede faktorer som vil påvirke ønsket integrasjon.

Den kvalitative delen av oppgaven tar sikte på å avdekke alternative forklaringer til variasjonen mellom sentrum og periferi, ved å gå dypere inn i to case for å se på mekanismene som kan ligge bak forskjellene mellom sentrum og periferi. Disse mekanismene kan for eksempel være lands interne konflikter og/eller følelse av tilknytning til EU. Statistisk

analyse for seg selv er ofte ikke god nok til å forklare slike kausale mekanismer (George og Bennet, 2005).

Ifølge King, Keohane og Verba (1994: 34) må beskrivelse ofte komme før en kausal slutning kan trekkes. Og det er nettopp dette jeg prøver å gjøre i mitt studium gjennom og 1) beskrive hvordan EUs medlemsland stiller seg til integrasjon i organisasjonen, før jeg 2) prøve å forklare hvorfor de stiller seg slik de gjør. Det første aspektet utgjør dermed oppgavens deskriptive bidrag til vår kunnskap, mens hvorfor-spørsmålet forhåpentligvis vil bidra til en kausal forståelse av mekanismene og faktorene som ligger til grunn for medlemslandenes holdninger.

Det finnes flere typer casestudier, og valget av hvordan man skal legge opp et casestudium avhenger av forskningstema og problemstilling. Lijphart (1971: 691) identifiserer seks kategorier av casestudier: 1) det ateoretiske case-studiet, 2) det interpretative case-studiet, 3) det hypotesegenererende case-studiet, 4) det teori-bekreftende case-studiet, 5) det teori-svekkende case-studiet og 6) det avvikende case-studiet. George og Bennett (2005:75-76) opererer med noenlunde de samme definisjonene: 1) det ateoretiske/konfigurativt idiografiske, 2) det disiplinerte konfigurative case-studiet, 3) det heuristiske case-studiet, 4) det teoritestende case-studiet, 5) det «plausibility probing»- og 6) «building block»-case-studiet.

Jeg anser mitt studium for å være det Lijphart (1971) kaller hypotesegenererende, og det George og Bennett (2005) kaller heuristisk. Denne typen casestudier går ut på at forskeren går inn i prosjektet med mer eller mindre vage formeninger om variabler og mulige hypoteser (Lijphart 1971: 692; George og Bennett 2005: 75), slik jeg har gjort i dette prosjektet. Formålet med denne typen studier er å formulere teoretiske generaliseringer som kan undersøkes i påfølgende studier, og kan derfor være av stor teoretisk verdi.

For å undersøke avstands påvirkning på ønsket integrasjon vil jeg som nevnt tidligere bruke to case. En slik studie gjør at forskeren fanger kompleksiteten av fenomenet som studeres, og er i så måte et godt redskap for å utdype de teoretiske forklarte sammenhengene mellom variablene (Mahoney og Rueschmeyer, 2003: 305). Landman (2008: 67-70) ser seg enig i dette og hevder at en sammenligning mellom to eller flere case vil være en fordel ved at en slik studie fremhever forskjeller eller likheter som hjelper til med å holde alle andre variabler enn den uavhengige variabelen konstant.

Et studium med flere caser blir ofte ansett som å være mer robust enn et studium av en enkelt case (Yin, 2009:53), og resultatene av dette vil derfor gjøre det enklere å trekke slutninger om avstands påvirkning på ønsket integrasjon. Om jeg kun hadde sett på kun en case ville jeg enten kunne trekke slutning om kort avstands påvirkning eller lang avstands påvirkning ønsket integrasjon. Da jeg ser på to case som begge er typiske på avhengig variabel, mens de er ulike når det kommer til avstand vil jeg som Mahoney og Rueschmeyer, Landman og Yin poengterer, bedre kunne vise til avstands påvirkning på ønsket integrasjon.

Om case hadde vært valgt på en annen bakgrunn enn å være typisk i forhold til oppgavens avhengige variabel, kunne man endt opp med ett case-land som enten overhode ikke ønsker integrasjon eller ett caseland som har svært lyst til mer integrasjon. Holdningene til avstand vil så, i verste fall, bli uvesentliggjort grunnet ekstreme holdninger til integrasjon. Typiske case derfor bidrar til at avstands påvirkning på ønsket integrasjon ikke blir marginalisert.

Den kvalitative metoden jeg ønsker å utføre er intervjuer av mest mulig objektive eksperter i hvert av landene. Eksempler på slike eksperter kan være akademikere (advokater, statsvitere osv.) ved høyere utdanningsinstitusjoner i landet. Spørsmålene jeg ønsker å stille ekspertene vil omhandle årsakene til innstillingene de og deres landsmenn har angående integrasjon. I forbindelse med intervjuene ønsker jeg å bruke en semi- strukturert intervjuguide som best vil svare til den dyptgående kunnskapen jeg søker.

3.4.2 Teorigenererende ekspertintervju

Diskusjonen omkring kvalitativt forskningsintervju som vitenskapelig metode er bred og tilspisset. Kvale og Brinkmann (2009: 179) lister opp ti standardinnvendinger mot kvalitative forskningsintervjuer:

«Det kvalitative forskningsintervjuet er *ikke*: 1) vitenskapelig men avspeiler bare vanlig sunn fornuft, 2) kvantitativt, bare kvalitativt, 3) objektivt, men subjektivt, 4) vitenskapelig hypotesetestende, men bare utforskende, 5) en vitenskapelig metode, fordi den er for personavhengig, 6) troverdig, men ensidig 7) pålitelig, for det er avhengig av ledene spørsmål, 8) intersubjektiv, ettersom forskjellige lesere finner forskjellig betydning, 9) gyldig, ettersom det er basert på subjektive inntrykk og 10) generaliserbart, ettersom det er for få intervjupersoner.»

De fem første innvendingene baserer seg på generelle oppfatninger av vitenskapelig forskning, de tre neste til intervju- og analysefasene og de to siste til validitet og generalisering. Kvale og Brinkmann (2009) argumenterer for at disse standardinnvendingene ofte er trangsynte og at standardinnvendingene ofte kan snus på hode og leses som tegn på sterke sider ved kvalitativ intervjuforskning. Kvale og Brinkmann (2009: 180) argumenterer mot *at intervju ikke er vitenskapelig metode fordi det er for personavhengig* med at intervjuer kan betraktes som det primære forskningsredskapet til innhenting av kunnskap og at så lenge intervjuer er håndverksmessig dyktig er person avhengighet ikke viktig. Videre mener Kvale og Brinkmann (2009: 181) at innvendingen om *at intervju ikke er en gyldig metode, grunnet avhengighet av subjektive inntrykk* ikke er relevant så lenge forskeren hele tiden evner å kontrollere, problematisere og tolke resultatene teoretisk, så vil valideringen bli god.

Min metode for datainnsamling er som nevnt ekspertintervju. Ekspertintervju er som navnet tilsier, intervjuer av en bestemt sosialgruppe, nemlig eksperter. Respondenten blir definert som en ekspert basert på spesialisert kunnskap og ekspertise innenfor sitt yrke. I følge Bogner og Menz (2009: 52) består ekspertens ekspertise av: 1) teknisk kunnskap, som en forståelse av hvordan ting fungerer i hans profesjonelle omgivelser, 2) prosesskunnskap, i form av analytisk forståelse for hvorfor prosesser fungerer slik de gjør i hans yrkessituasjon, og 3) fortolkende kunnskap, i form av hans subjektive oppfattelser av profesjonelle sammenhenger og personlige meninger om disse.

Diskusjonen om hvem som kan kalle seg ekspert innen hvor hvilke områder er viktig. Mauser og Nagel (2009: 18) peker på at hvem som helst kan kalle seg ekspert på hvilket som helst område og at inflasjon begynner å gå i betegnelsen ekspert. Videre mener Mauser og Nagel (2009: 18-19) at det er opp til forskeren å avgjøre om respondenten tenkt til å inngå i forskningen er en ekspert på sitt felt eller ikke. For meg er ikke det å vurdere om min respondent er ekspert et stort problem da jeg ønsker å intervju høyt utdannede akademisk ansatte på universiteter. Lang og relevant utdanning innen det temaet denne oppgaven fokuserer på, er nok til at en forsker kan si seg fornøyd med vurderingen om at respondenten er ekspert.

Det har også vært stor debatt om hvor man skal plassere ekspertintervjuer på det metodologiske kartet. Flere innen akademia mener at ekspertintervjuer må ses på som en utforskende funksjon, og ikke en kvalitativ metode med muskler (Bogner, Litting og Menz,

2009: 43). Bogner, Litting og Menz (2009) mener allikevel at ekspertintervju er en undervurdert måte å hente ut informasjon, spesielt da til teorigenererende metode. De mener videre at man bør adoptere prinsippet om pluralist metode når det kommer til ekspertintervju (Bogner, Litting og Menz, 2009: 73).

Det er flere årsaker til at jeg har funnet ekspertintervju som den mest hensiktsmessige metoden for å løse min problemstilling. Den «type» eksperter jeg tar sikte på å bruke for å samle inn data, kan på mange områder svare for flere mennesker, på noen områder også for en hel nasjon. Ekspertene kan i generelle forstand uttrykke seg om territorier, folkegrupper eller nasjoners interesse, hensikter, mål, utfordringer, følelser, med mer, på en slik måte at det representerer nasjonens holdninger.⁵ På den måten kan en person representere mange og dermed også forenkle forskningen. Alternativet hadde vært å foreta en større surveyanalyse hvor man hadde intervjuet 1000 borgere i hvert land for og fått nasjonens holdninger til de spesifikke spørsmål oppgaven avhenger av. Aller helst skulle jeg ønsket at det var et ferdig datasett hvor EU borgeres holdninger til integrasjon var tilgjengelig. Det nærmeste man kommer ett slikt datasett er Eurobarometer. En av utfordringene med Eurobarometer, som oppgaven vil komme nærmere inn på, er at spørsmålene som blir stilt opinionen i EU ikke er de samme over tid. Dette betyr at oppgaven kan dra nytte av ett spørsmål om integrasjon i for eksempel 2011 men kan ikke sammenligne dette opp om opinionens følelse av tilhørighet til EU på grunn av sist gang det spørsmålet ble stilt av Eurobarometer var i 2009. Videre tar ikke Eurobarometer i bruk spørsmål omkring de strukturelle faktorene denne oppgaven ser på, nemlig sentrum og periferi og avstand i tid og geografi. Når spørsmålene jeg ønsker å få svar på ikke er stilt før i en slik sammenheng som kan belyse min problemstilling, finner jeg at ekspertintervjuer er det beste redskapet jeg har tilgjengelig for å få svar på de spørsmålene denne oppgavens problemstilling er avhengig av.

3.4.3 Utfordringer med kvalitativt intervju

Arbeidet med og utførelsen av en masteroppgave som har intervju av eksperter, spredt rund i Europa, har sine utfordringer. To av de mest overbærende utfordringene er ressurser og tid. Jeg har med arbeidet av denne oppgaven ikke hatt ressurser tilgjengelige som muliggjør reiser

---

⁵ Her må det selvfølgelig ta hensyn til nivåfeilslutning. Nærmere drøfting omkring nivåfeilslutning finnes senere i oppgaven i delkapittel 3.7.2.

slik at intervjuene kan utføres personlig og ansikt til ansikt. Personlige intervjuer er som oftest å foretrekke i slike sammenhenger, da intervjuer i noen sammenhenger kan styre under hvilke omgivelser og omstendigheter et intervju skal foregå i (Grønmo, 2004: 162). Videre har også intervjuer mulighet til å tolke kroppsspråk, tonefall, humør og andre sosiale begivenheter som intervjuer kan bruke til å tolke intervjuobjektets svar, dette kan igjen brukes ved analyse av data til å bestemme for eksempel betydningen av svarene gitt fra respondenten.

De to intervjutypene som gjenstår som mest gjennomførbare for min del er telefon- og e-post-intervju. Mange av de samme utfordringene er å vente ved disse typene intervjuer. Manglende mulighet for å observere sosiale begivenheter, samt vanskeligere å tilegne seg tillit hos respondenten er de to største utfordringene ved og ikke utføre personlig intervju (Grønmo, 2004: 164-65).

Ved telefonintervju må også språklige utfordringer overkommes. Om de språklige utfordringene ikke overkommes kan det skape kommunikasjonsproblemer som vil påvirke intervjuet i negativ grad, både respondenten og intervjuer kan bli trøtt, irritert, ikke forstå spørsmål og svar, noe som vil skape ett dårlig intervjuklimate og dermed påvirke dataene som intervjuer prøver å hente ut (Grønmo, 2004: 185). Spesielt kvalitative telefonintervju er veldig krevende både for intervjuer og respondent, og derfor også en vanskelig oppgave (Christmann, 2009: 177). Også ved e-postintervju er faren for kommunikasjonsproblemer til stede. Vanskelig formulerte spørsmål og skrivefeil vil kunne gi utslag i et dårlig intervjuklimate. Da er fordelen at respondenten selv velger når han/hun skal svare på intervjuet, respondenten får også tid til å reflektere over spørsmål og svar (Ryen, 2002: 253). De generelle utfordringene som, vilje til å svare, evne til å forstå og svare på spørsmål og motvilje mot forskning faller stort sett bort når man bruker eksperter som respondenter.

Etter å ha vurdert hvilke alternativer som gjenstod av mulige typer intervju valgte jeg å utføre e-postintervjuer. Valget om ikke å bruke telefonintervju er hovedsakelig begrunnet med de språkrelaterte utfordringene og den ekstreme arbeidskapasiteten det krever når man skal innhente beskrivende og utfyllende svar. Telefonintervju er mer egnet for innhenting av skalerte svar, i form av «ja/nei» eller «bra, middels, dårlig», fra respondenter.

3.5 Utvalg av respondenter og gjennomføring av intervjuene

Som vist til i foregående avsnitt består mitt potensielle utvalg av respondenter av en meget begrenset gruppe av mennesker. Antallet begrenses ytterligere når oppgaven kun skal se på to medlemsland.

I kvalitative studier er fremgangsmåten for utvelgelse av informanter annerledes enn i kvantitative studier (Grønmo 2004: 98-99). Utvelgelsen bygger på de fremgangsmåtene som etter hvert viser seg å være mest hensiktsmessig i forhold til problemstillingen, samt teoretiske og strategiske hensyn (Grønmo 2004: 99). Jeg har benyttet meg av flere framgangsmåter i mitt søk etter respondenter etter at caseutvalget var unnagjort. Utvalg av respondenter til mitt studium har vært en langvarig og krevende prosess hvor jeg ikke har basert meg på standardiserte metoder og teknikker for utvelgelse. Utgangspunktet mitt var å intervju fire til seks eksperter fra hvert av caselandene som har kunnskap både om integrasjons teori, EU, nasjonale forhold, samtidig som de er nøytrale i forhold til statlig engasjement. Akademikere som jobber innenfor høyere utdanning var ett naturlig startpunkt for meg å begynne å lete etter respondenter. Det falt naturlig å undersøke om det var akademisk ansatte ved min egen utdanningsinstitusjon som hadde kontakter til potensielle respondenter.

Etter flere møter med ansatte på institutt for sammenlignende politikk (ISP) fikk kontakt informasjon til en tysk ekspert gjennom førsteamanuensis Jan Oskar Engene. Etter å ha sendt e-post til den potensielle respondenten, hvor først henviste min kontakt til Engene, for så og presenterte meg selv og oppgaven, fikk jeg svar fra Dr. Ingo Peters som var villig til å svare meg på intervjuet. Kontakt informasjon til rumenske eksperter var det dessverre ingen ansatte på ISP som hadde.

Etter en ny runde med møter med ansatte på ISP ble det klart for meg at det ikke var mer kontaktinformasjon å hente derfra. Etter dette oppsøkte jeg internettsider til universiteter i Tyskland og Romania. Internettsidene til Universitetet i Bucuresti var svært uoversiktlige og hadde nær ingen kontaktinformasjon eller biografi av ansatte ved institutt for politikk. Jeg fant det nærmest umulig å kontakte aktuelle respondenter via Universitetets internettsider. Internettsidene til tyske Universiteter var oversiktlig og hadde god kontaktinformasjon og biografi av potensielle respondenter. Ved Otto-Suhr-Institut für Politikwissenschaft, Freie Universität Berlin var flere potensielle respondenter oppført med god kontaktinformasjon.

Etter å ha sendt e-post til en forskergruppe på europeisk integrasjon ved instituttet uten å få svar etter to uker kontaktet jeg Jan Erik Grindheim i håp om å utnytte hans brede kontaktnettverk. Grindheim opplyste meg om at han kontakter til potensielle respondenter i Romania og var ivrig etter å hjelpe meg i søken på respondenter. Etter en stund fikk jeg e-post av Grindheim med kontaktinformasjon til en rumensk statsborger som var professor i politisk vitenskap og Europa studier. Hun sa seg villig til å delta, men etter dette hørte jeg ikke mer fra henne selv etter flere forsøk på å opprettholde kontakt via e-post.

Svakhetene med opprettelsen av kontakt og forespørsler om deltagelse til intervju via e-post viste seg tydelig for min del. Det viste seg ekstremt vanskelig å opprette kontakt med potensielle respondenter via e-post. Dette kan kanskje være grunnet min bakgrunn for kontakt som var relatert til en masteroppgave. I de to tilfellene hvor jeg refererte til professorer ved min egen utdanningsinstitusjon, var opprettelsen av kontakt og velviljen til å svare på intervjuet større.

I de påfølgende ukene etter at jeg hadde gått tom for kontaktinformasjon fra ansatte ved institutt sammenlignende politikk sendte jeg ut ett titalls forespørsler til aktuelle respondenter både i Tyskland og Romania. Av de titalls forespørsler jeg sendt ut var det et overveldende flertall som ikke svarte på min henvendelse. En potensiell respondent svarte at han ikke kunne delta grunnet eget forskningsarbeid, mens tre svarte at de gjerne ville svare meg på mine spørsmål. Etter flere e-poster med forespørsler til aktuelle respondenter både i Tyskland og Romania uten at jeg mottok svar var det lite jeg kunne gjøre for å øke antallet respondenter i min oppgave. Jeg endte opp med to rumenske og to tyske eksperter, langt færre enn det jeg hadde ønsket.

For uten ekspertene fra caselandene ønsket jeg å intervju to eksperter som ikke har tilknytning til EU i form av unionsmedlemskap. Disse ekspertene ble valgt ut ettersom jeg hadde kjennskap til deres kompetanse. De uavhengige ekspertene stilte gledelig og entusiastisk opp etter første kontakt jeg hadde med dem.

Dermed har jeg to kategorier av respondenter: fire eksperter fra case-landene (to fra Romania og to fra Tyskland) og to eksperter fra ett EU nøytralt land. Alle seks er eksperter når det kommer til integrasjon og EU. Det er de fire ekspertene fra case-landene som er viktigst for oppgaven, da de med erfaring kan peke på hvilke faktorer som påvirker opinionen i

spørsmålet om grad av ønsket integrasjon. Videre vil de også svare på om og eventuelt i hvilken grad de mener landenes geopolitiske forutsetninger spiller en rolle når det kommer til ønsket grad av integrasjon. De nøytrale ekspertene vil bidra med mer generell informasjon om faktorerens påvirkning på opinions holdninger til integrasjon, samt svare på de samme spørsmål omkring hvordan geopolitiske forutsetninger vil påvirke opinioner generelt.

3.5.1 Kildekritiske vurderinger

Grønmo (2004: 122-123) lister opp fire typer kildekritiske vurderinger enhver forsker må gjennomgå før han velger å bruke kildene i ett forskningsopplegg. Å foreta disse kildekritiske vurderingene er spesielt viktig om man bruker kilder man ikke vet hvem er. Jeg har ikke tidligere kjennskap til fire av de seks respondentene jeg bruker i forbindelse med denne oppgaven. Uansett, samtlige av oppgavens respondenter har gjennom årrekker brukt mye tid på å bygge seg ett godt renommé som ekspert. Jeg antar at ekspertene vil følge de yrkesetiske verdier som følger det å være vitenskapelig ansatt ved en utdannings- og forskningsinstitusjon. En drøfting av de fire kildekritiske vurderingene vil allikevel være hensiktsmessig: 1) Tilgjengelighet: Oppgaven bærer preg av å slite med tilgjengelighet. Selv om jeg har forsøkt å opprette kontakt med over 20 potensielle respondenter, har jeg ikke lyktes med å få svar fra flere enn seks respondenter. Tilgjengeligheten har vært god hos de respondenter jeg i forbindelse med denne oppgaven har intervjuet. De har alle stilt velvillig opp når det har vært behov for klargjøringer og oppfølgingsspørsmål. 2) Relevans: oppgaven sliter ikke med mangel på relevante respondenter. Samtlige respondenter som er kontaktet av meg innehar nok kompetanse om EU, integrasjon og sin egen nasjons opinion til at de er relevante for oppgavens tema og problemstilling.⁶ 3) Autentisitet: Det kan selvfølgelig hende at den jeg sender intervjuet til, ikke er den som svarer. Ett eksempel kan være at sekretæren eller en vitenskapelig assistent svarer på vegne av eksperten jeg har kontakter. Dette kan ikke jeg som ikke møter respondenten personlig kontrollere for. Jeg vil allikevel anta at det er eksperten selv som svarer på intervjuet, og at han/hun svarer etter beste evne. 4) Troverdighet: jeg kan også i liten grad kontrollere for troverdigheten. Jeg vil anta at ekspertene vil svare etter beste evne og følge yrkesetiske verdier.

---

⁶ Kompetansen til respondentene blir presentert i analysekapittelet.

Etter opprettelsen av kontakt mellom meg som intervjuer og respondentene som hadde sagt seg villig til å svare på intervjuet sendte jeg dem intervjuet via e-post. I e-posten introduserte jeg respondentene for oppgaven utgangspunkt og dens teoretiske rammeverk. Videre presiserte at dette i utgangspunktet er et semi-strukturert intervju, og håper respondentene er villig til å svare på oppfølgings spørsmål, eller klargjøringer om det skulle være nødvendig. Jeg poengterte også at det var ønskelig å få svar på intervjuet innen en tidsramme på to uker. Selv om jeg satte en relativ lang tidsfrist, var det flere ganger nødvendig å «purre» på svar.

Det var nødvendig med oppfølgingsspørsmål til de fleste respondentene. Oppfølgingsspørsmålene foregikk også på e-post. Kommunikasjonen i forbindelse med oppfølgingsspørsmålene var preget av gode dialoger hvor spørsmålene ble besvart raskt.

3.6 Variabler og årsakssammenheng i forbindelse med intervjuene

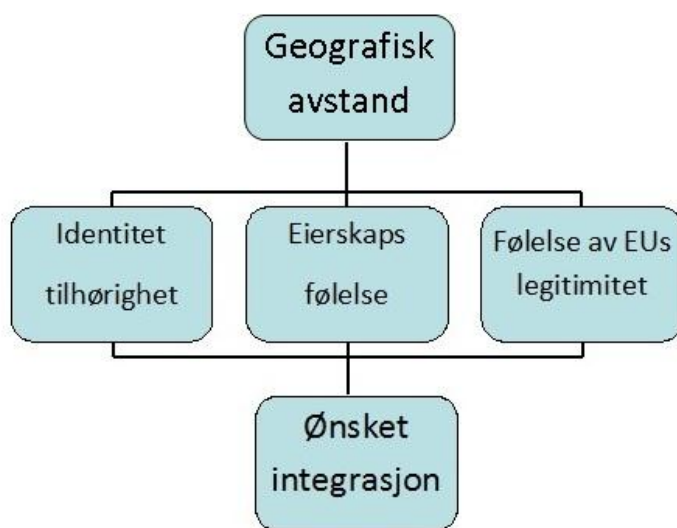
Diskusjonen av årsakssammenheng er en diskusjon om kausalitetsretning. En grundig gjennomgang er nødvendig for å kunne presentere robuste resultater. Ved enkelte variabler kan det være et problem med at en den uavhengige variabelen forklarer den avhengige variabelen, samtidig som at den avhengige variabelen forklarer den uavhengige variabelen, også kjent som kausal resiprositet (King, Keohane og Verba, 1994: 185). Selv om det ved første øyekast ser enkelt ut å definere klare kausale sammenhenger, er kausalitetsfeil et vanlig og seriøst problem både innenfor kvantitativ og kvalitativ forskning (King, Keohane og Verba, 1994: 185). Det som er foretrukket er at den avhengige variabelen ikke har noen som helst forklaringskraft på de uavhengige variablene. Denne oppgavens problemstilling har to hovedvariabler. Den avhengige variabelen som er «ønsket integrasjon» og den uavhengige variabelen som er «sentrum-periferi-relasjoner», som er definert som tidsavstand og geografisk avstand. Det vil være umulig å forstå at ønsket grad av integrasjon kan ha påvirkning på sentrum-periferi-relasjoner siden disse er definert etter tid og geografi. Årsakssammenhengen mellom disse variablene fremstår som klar. Muligheten for at det oppstår "feedback", det vil si at uavhengige variabelen påvirker den avhengige variabelen til å øke eller minske, som igjen vil påvirke den uavhengige variabelen, er også vanskelig å forestille seg.

I oppgavens teoridel presenterte jeg en rekke faktorer, som ifølge litteratur på emnet, påvirker holdninger til integrasjon i EU. Årsaksforholdet mellom variablene som er valgt ut i

forbindelse med denne oppgaven (identitetstilhørighet, eierskapsfølelse, syn på EUs legitimitet, deltakelse i offentlig sfære) og ønsket integrasjon er drøftet i teoridelen.

Jeg redegjorde kort for hvilke forklaringsvariabler jeg ønsker å undersøke i forbindelse med ønsket integrasjon. Når det kommer til årsaksforholdet mellom geografisk avstand og 1) identitetstilhørighet, 2) eierskapsfølelse og 3) syn på EUs legitimitet lener jeg meg på det Jon Elster (2007) kaller generelle lover.⁷ Ingen av de tre sistnevnte faktorene vil kunne påvirke geografisk avstand. Illustrert i figur 1 er det indirekte påvirkningsforholdet mellom geografisk avstand og ønsket integrasjon igjennom variablene 1) identitet, 2) eierskapsfølelse og 3) syn på EUs legitimitet.

Figur 1: Geografisk avstands indirekte påvirkning på ønsket integrasjon

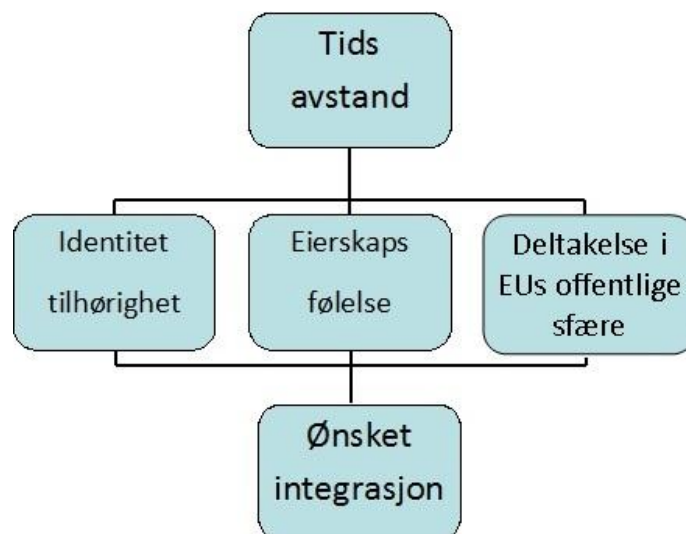

Også når det kommer til årsaksforholdet mellom tidsavstand og 1) identitetstilhørighet, 2) eierskapsfølelse og 3) deltakelse i EUs offentlige sfære lener jeg meg på generelle lover. Årsaksforholdet mellom disse faktorene fremstår som klar. Ingen av de tre sistnevnte faktorene vil kunne påvirke tidsavstand. I figur 2 illustreres tidsavstands potensielle påvirkning på ønsket integrasjon igjennom variablene: identitet, eierskapsfølelse og deltakelse i EUs offentlige sfære.

⁷ Elster (2007: 34) påpeker at man kan aldri være helt sikker på å ha kontrollert for alle relevante «tredje faktorer» når man baserer seg på generelle lover.

Figur 2: Tidsavstand indirekte påvirkning på ønsket integrasjon

Kausalitetsretning mellom avstand og samtlige av disse variablene forblir også ganske klare. Det er vanskelig å se at identitet, eierskapsfølelse, syn på EUs legitimitet og deltakelse i EUs offentlige sfære påvirker avstand. Muligheten for «feedback» mellom disse variablene er også vanskelig å forestille seg.

3.7 Data

Kvaliteten til dataen som brukes i en studie er uhyre viktig for at forskeren skal kunne presentere objektive og riktige resultater. I følge King et al, bør datakvaliteten kontrolleres på flere måter (King, Keohane og Verba, 1994: 23-27, 63-65, 97-100). Data bør innhentes så bredt som mulig, om ikke all data omkring synlige implikasjoner er innhentet og vurdert vil det kunne gå utover resultatene.

For at resultatene av forskningen ikke skal lide av dårlig validitet og reliabilitet finnes en sjekkliste som forskeren bør være klar over ved innhenting og fremstilling av data. King, Keohane og Verba (1994: 23-26) legger frem fem punkter som er essensielt for god data kvalitet:

- «1) Registrer og rapporter datafremkallelse prosessen. 2) For å bedre kunne evaluere teorien, må man samle inn data på så mange merkbare implikasjoner som mulig. 3) Maksimer validiteten til målingene. 4) Forsikre deg om at datainnsamlingsmetoden er pålitelige. 5) All data og analyser bør, så langt som det er mulig, være reproduserbare.»

I min oppgave vil jeg først møte sekundærkilder i form av opinionsmålinger foretatt av Eurobarometer. Deretter vil jeg møte primærkilder i form av data innhentet via intervju av eksperter.

3.7.1 Kvantitativ datainnhenting, Eurobarometer

All data som er innhentet i forbindelse med den kvantitative undersøkelsen er hentet fra Eurobarometer. Eurobarometer jobber på initiativ fra den Europeiske Kommissjon, men er ikke underlagt reguleringer og/eller styring fra Kommisjonen. Eurobarometeret har til hensikt å kartlegge EU borgeres meninger over tid om sentrale spørsmål omkring levestandard, kultur, miljø, etc. Denne oppgaven vil bruke data fra «Standard Eurobarometer» som ble etablert i 1973 og har siden det gjennomført to undersøkelser hvert år. Standard Eurobarometeret foretar ca. 1000 personlige intervjuer av borgere i hvert EU land, med unntak fra Tyskland hvor de intervjuer 2000, Luxembourg 600, Storbritannia 1300, pluss 300 i Nord Irland. De opererer med sannsynlighetsutvalg, hvor målet er å kunne statistisk generalisere sine funn (Grønmo, 2004: 86).

Datakvaliteten til Eurobarometeret blir for meg vanskelig å vurdere, siden jeg selv ikke har observert utformingen av undersøkelsene og utspørringen av kildene. Man kan på bakgrunn av Eurobarometerets renommé som en seriøs og ofte referert til forsknings anstalt anta at datakvaliteten vil være høy. Datamateriales reliabilitet i forhold til Eurobarometer er ikke testet i denne oppgaven, men vil antas å være høy.

Når det kommer til mine utvalg av data fra Eurobarometer mener jeg å kunne si at validiteten er høy. Dette på grunn av at datamaterialet viser seg gyldige for problemstillingen og hypotesene som skal belyses. Samtlige av spørsmålene som jeg har hentet ut fra Eurobarometer i forbindelse med datainnsamlingen til den kvantitative undersøkelsen er alle spørsmål som direkte omhandler om hvorvidt personene som blir spurt er for eller i mot integrasjon innenfor ett spesifikt politisk område, som for eksempel kan være utenrikspolitikk.

I forbindelse med denne oppgaven har jeg ikke foretatt egne kvantitative data analyser, men brukt allerede eksisterende data hentet fra Eurobarometer, og med dette ikke utregnet konfidensintervall. På bakgrunn av Eurobarometers opplysninger angående respondenter vil det være hensiktsfullt å sette en +/- 3 prosentpoengs grense for at utvalget og med det at funnene i befolkningen skal være statistisksignifikante. Om vi finner data mellom sentrum og

periferiene som overskrider dette kan vi være 95 prosent sikre på at dataen som forekommer er korrekt.

De faktiske dataene som det vises til i oppgaven er aggregert data som opprinnelig viser til opinionens meninger i nasjonalstaten, mens som i denne oppgaven ofte blir brukt til å beskrive egenskaper på et høyere nivå som vil være enten sentrum eller periferiene (Grønmo, 2004: 391). Det er derfor viktig for oppgavens del å være oppmerksom på mulighetene for å trekke en nivåfeilslutning.

3.7.2 Kvalitativ datainnhenting, intervjuer

I mitt møte med primærkilder, hvor jeg selv skal intervjuer personer vil det være svært hensiktsmessig å drøfte datakvaliteten. Det er mange faktorer som vil spille inn på datakvaliteten når man foretar intervjuer. I tillegg til King, Keohane og Verba lister Grønmo (2004) opp fem viktige forutsetninger for god datakvalitet:

- «1. Datamaterialet må være basert på prinsippene for forskningens sannhetsforpliktelse.
2. Datainnsamlingen må bygge på vitenskapelige prinsipper for logikk og språkbruk.
3. Utvelgelsen av enheter må gjennomføres på en forsvarlig måte. 4. Utvelgingen av informasjonstyper må utføres på en systematisk måte. 5. Gjennomføringen av datainnsamlingen må foregå på en forsvarlig måte» (Grønmo, 2004:240).

Faktorer som kan påvirke datakvaliteten kan blant annet være utvalgs bias, informasjonsfeil fra respondentene, feilmålinger osv. En annen sentral faktor som vil påvirke datakvaliteten er begrepsuttøying. Begrepsuttøying omhandler hvor godt et begrep blir oppfattet som det samme over grenser (Sartori, 1970: 1034). Dette er svært aktuelt for meg siden jeg som nordmann kan ha en forståelse av et begrep, mens en tysk-, eller rumensk- statsborger kan ha en annen oppfattelse av begrepet, noe som kan føre til forskjellige målinger av variabler (George and Bennett, 2005: 13). For å unngå dette er det viktig at forskeren undersøker forholdene og skaffer seg informasjon om hvor og hvem han/hun skal foreta intervjuet med. Morsmålet til fire av oppgavens seks respondenter er tysk eller rumensk. Da jeg hverken skriver eller snakker noen av disse språkene veldig bra, må engelsk bli det skriftspråket jeg kommuniserer med oppgavens respondenter på. Da dette ikke er mitt eller respondentenes morsmål er det muligheter for begrepsforvirring og begrepsuttøying. Da oppgavens respondenter er akademisk lærde og eksperter innen EU vil jeg anta at deres engelsk er brukbar i tillegg foregår intervjuene via e-post og ikke muntlig. Dette gir respondentene

muligheten til å undersøke ordenes betydning om det skulle være behov for det. Det at respondentene er lærde og at spørsmålene blir stilt skriftlig håper jeg vil begrense begrepsforvirring og -uttøying mellom meg som intervjuer og ekspertene som respondenter.

Målet mitt er å gjennomføre intervjuer av personer som ikke har en direkte tilknytning til statsapparatet hvor personen er borger. Dette på grunn av ønske om å redusere muligheten for bias. Eksempelvis om jeg skulle ha intervjuet en offisiell representant fra en statlig institusjon vil vedkommende sannsynlig vis ha en partiskhet som vil påvirke svarene han/hun gir. Diplomatsk- eller politisk- korrekte svar angående sensitive spørsmål som for eksempel kan omhandle problemer eller utfordringer med integrering av minoriteter i landet, hvor Frankrike og Romfolket kan tjene som eksempel, vil kunne føre til bias i datamaterialet.

Etiske vurderinger må ofte tas av en forsker, spesielt når man direkte trekker inn andre personer. Intervjuene jeg har tenkt å gjennomføre trenger ikke konsesjon eller meldeplikt, da jeg ikke har tenkt å innhente personopplysninger. Hensyn til respondentene før, under og etter intervjuet må uansett settes i høysetet. Forskningsetiske Komiteer (2010) informerer om at krav til respekt for menneskeverdet, god informasjon til respondentene, hensyn til respondentenes verdier og religion og krav om konfidensialitet er alle viktige etiske hensyn en intervjuer bør reflektere over og handle etter.

Det er viktig at datamaterialet fra intervjuene som jeg selv skal foreta viser seg gyldige for problemstillingen og oppgavens hypoteser. Dette for å sikre høyest mulig validitet. Videre presiserer King, Keohane og Verba (1994: 26) at bruken av intervju som datainnsamling kan være vanskelig eller kanskje også umulig med tanke på reproduserbarhet, respondentene kan nekte å stille opp til et oppfølgings intervju, forsvinne eller dø. Foruten dette er det nesten umulig å reproducere de nøyaktige omstendighetene, selv om man utfører intervjuet med samme respondent og samme intervjuer, og forvente de nøyaktig samme resultatene ved å gjenta et tidligere utført intervju.

Som ved datamaterialet fra Eurobarometer er det hensiktsmessig å drøfte omkring nivåfeilslutning. Faren for nivåfeilslutning er enda større i oppgavens kvalitative del enn den er i oppgavens kvantitative del. I intervjuene blir ekspertene spurt om den generelle holdningen til befolkningen i sitt hjemland. Om man i et forskningsopplegg hadde spurt mannen i gaten om holdningene til befolkningen vil svaret sannsynligvis være mer farget av

bias, enn svaret man får fra en ekspert på området. Ekspertene skal ikke uttale seg på vegne av befolkningen, men heller gi en kvalifisert gjengivelse av holdningene i befolkningen. Ekspertene skal i denne oppgaven gjengi nasjoners interesse, hensikter, mål, utfordringer og befolkningens tilknytning, følelser, med mer, på en slik måte at det representerer nasjonens og befolkningens holdninger. Derfor er faren for nivåfeilslutninger i denne oppgaven overhengende når jeg tar utgangspunkt i få personer til å gjengi mange flere personers holdninger. Allikevel vil jeg forsvare mitt valg av metode. Jeg argumenter for at metoden som er valgt er den beste til å belyse de faktorer og mekanismer som er nødvendige for å svare på oppgavens problemstilling. Samtidig som oppgaven ikke jakter statistisk signifikante svar, men er av utforskende og hypotesegenererende art.

4. Kvantitativ analyse - valg av case

I dette kapittelet vil jeg som tidligere nevnt i oppgaven, bruke data hentet fra Eurobarometer til velge ut case. Målet med denne kvalitative analysen vil være å velge ut to case (to land) som hver for seg er typiske land hvor ett representerer sentrum og ett representerer periferien. Case landene skal velges ut på bakgrunn av å inneha typiske verdier på oppgavens avhengigvariabel ønsket integrasjon. Jeg vil også vise til at det er forskjeller i grad av ønsket integrasjon mellom sentrum og periferien. Videre vil jeg vise til at forskjellene har forhold seg stabile over tid, og at de dermed ikke er «tilfeldige» og ett produkt av dagens «klima» eller andre enkeltstående hendelser

5.1 Valg av case

Eurobarometer har i over 30 år samlet inn data via telefonintervjuer om EU borgeres syn på alt fra økonomi, kultur, forskning, syn på fremtiden, mm. Dette har de blant annet gjort med Standard Eurobarometer som en gang hvert halvår intervjuer ca. 1000 personer i hvert medlemsland. Eurobarometer har til flere forskeres forvilelse ikke et standardisert spørreskjema. Dette betyr at ikke alle spørsmål stilt fra år til år er like, samt at flere spørsmål ikke gjentar seg fra år til år. Det betyr at det innen flere områder ikke er mulig å sammenligne data over tid.

I min jakt på det typiske innenfor ønsket integrasjon har jeg valgt ut fem variabler som alle er klare og tydelige omkring integrasjonsspørsmålet. Fire av spørsmålene stilt er slik at du enten er for eller imot et spesifikk politisk spørsmål. Variablene varierer fra 0 til 100 prosent, antallet gitt i analysen vil representere prosent av utvalget som er for det spesifikke politiske spørsmålet, noe som da vil representere medlemslandets holdning til integrasjonsspørsmålet.⁸ De samme fire integrasjonsspørsmålene som er valgt ut er alle aktuelle spørsmål som dekker ett bredt spekter av politikken som berører EU og dens medlemsland.

Indeksens femte og siste spørsmål er et generelt formulert der respondenten får muligheten til å summere opp positive og negative sider ved sitt lands medlemskap i EU. En kan alltid drøfte om hvorvidt respondentene er i stand til å ta innover seg alle aspekter av

---

⁸ Det er ved spørsmålene også respondenter som svarer «vet ikke». Antallet respondenter som svarer «vet ikke» er nokså jevnt fordelt mellom medlemslandene og oppgaven velger å se bort fra disse.

medlemskapet. Eller om svarene deres kan bli farget av den siste tidens hendelser og nyhetsoppslag, eventuelt kan respondentens holdninger innen for ett politisk spørsmål dominerer respondentens svar. Uansett er dette det mest konkrete spørsmålet stilt av Eurobarometer angående holdninger til eget lands medlemskap, og blir av mange forskere brukt som mål for hvordan borgere stiller seg til videre integrasjon. Som nevnt tidligere i oppgaven argumenterer jeg for at dette spørsmålet ikke alene kan stå som mål for holdninger til integrasjon og har derfor lagt til fire spørsmål som berører fire viktige sfærer innenfor ett hvert moderne samfunn: økonomi, utenrikspolitikk, sikkerhet, og kultur. Indeksen dekker derfor meget godt holdningene til opinionen angående integrasjon og EU, vil dermed være et godt mål for ønske om integrasjon.

- 1) Er du for eller imot felles forsvars- og sikkerhetspolitikk i EU?
- 2) Er du for eller imot felles utenrikspolitikk i EU?
- 3) Er du for eller imot felles immigrasjonspolitikk i EU?
- 4) Er du for eller imot europeisk monetær union, med en felles valuta?
- 5) Generelt sett, tror du at ditt lands medlemskap i EU er en positiv, negativ eller hverken eller?^{9 10}

For å finne de mest typiske landene innen for sentrum og periferi har jeg laget en indeks (ønsket integrasjon) basert på de fem integrasjonsspørsmålene. Indeksen «ønsket integrasjon» er konstruert slik at hvert medlemslands verdi på hvert av de fem spørsmålene blir langt sammen og delt på fem, altså gjennomsnittlig verdi på alle fem spørsmål.

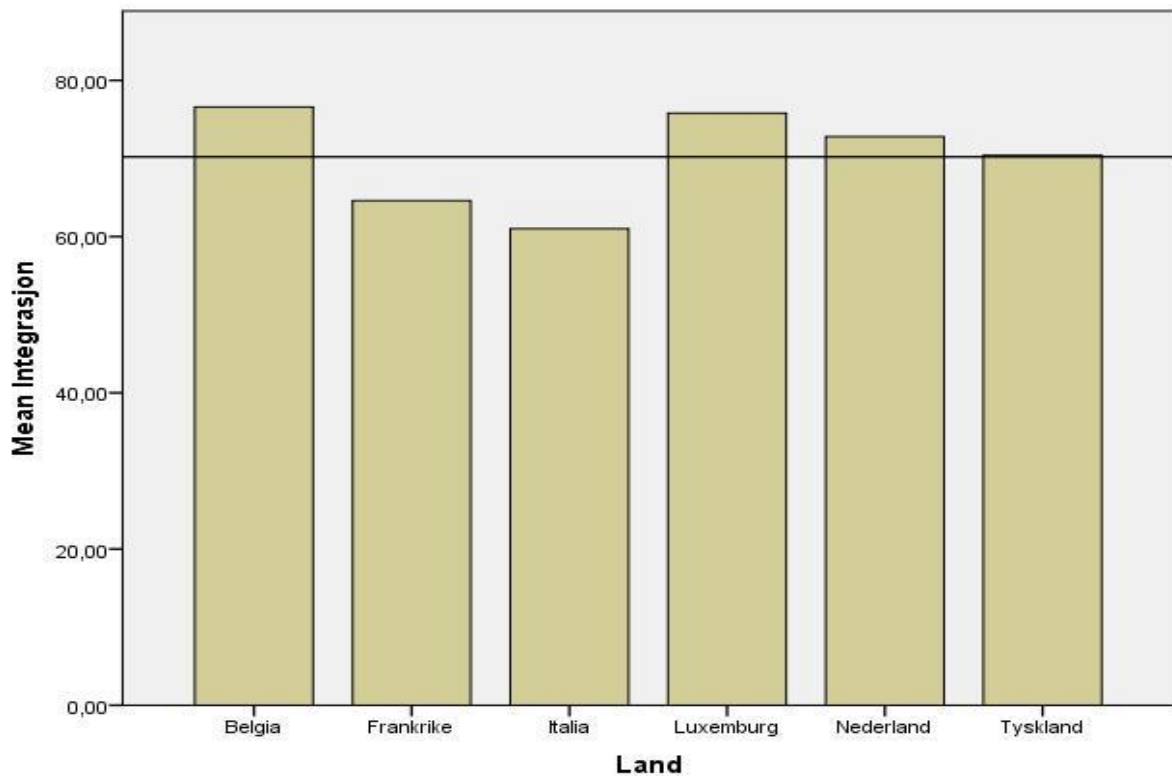
---

⁹ Oppgaven har tidligere problematisert Hix og Høyland (2011) og Jan Erik Grindheim (2009) sin bruk av kun denne ene variabelen til å måle opinionens holdning til integrasjon. Jeg bruker også denne variabelen, men kun som en av fem variabler som utgjør en indeks.

¹⁰ Oppgaven vil kun ta i bruk den andel som mener EU er positiv, dette betyr at de som svarer «vet ikke» og «hverken eller» faller bort.

5.1.1 Valg av sentrumsland

Figur 3: Sentrumslandenes verdi på indeks ønsket integrasjon

Kilde: Eurobarometer 73, 76 og 77

Som vi ut i fra Figur 3 kan se er det Belgia av sentrumslandene som i følge indeksen er mest positiv til økt integrasjon. Gjennomsnittligverdi (markert med tverrlinje) på ønsket integrasjon blant sentrumslandene er 70,5. Forskjellene mellom sentrumslandene er ikke veldig stor og varierer fra Belgia med 76,7 og til Italia med 62. Tyskland har nøyaktig samme verdi som gjennomsnittet av de seks landene, og vil bli valgt ut som case for sentrumslandene.

Tyskland blir i dag sett på som ett av EUs mest robuste land. Dette mye grunnet landets relativt sterke og stabile økonomi i forhold til andre EU medlemsland. I den henseelse er ikke Tyskland representativ på bakgrunn av økonomi, som det også vil være med andre faktorer som korrupsjon, demokrati, human development indeks osv. Disse faktorene kan ikke holdes konstante og like i fra land til land. Tyskland som case er valgt ut kun på bakgrunn av at landet scorer nærmest gjennomsnittet på indeksen «ønsket integrasjon», oppgavens avhengige variabel. Selv om Tyskland som vi kjenner det i dag har vært delt i to, store deler av EUs levetid, vil det ikke tas nevneverdige hensyn til dette videre i oppgaven. Min begrunnelse for

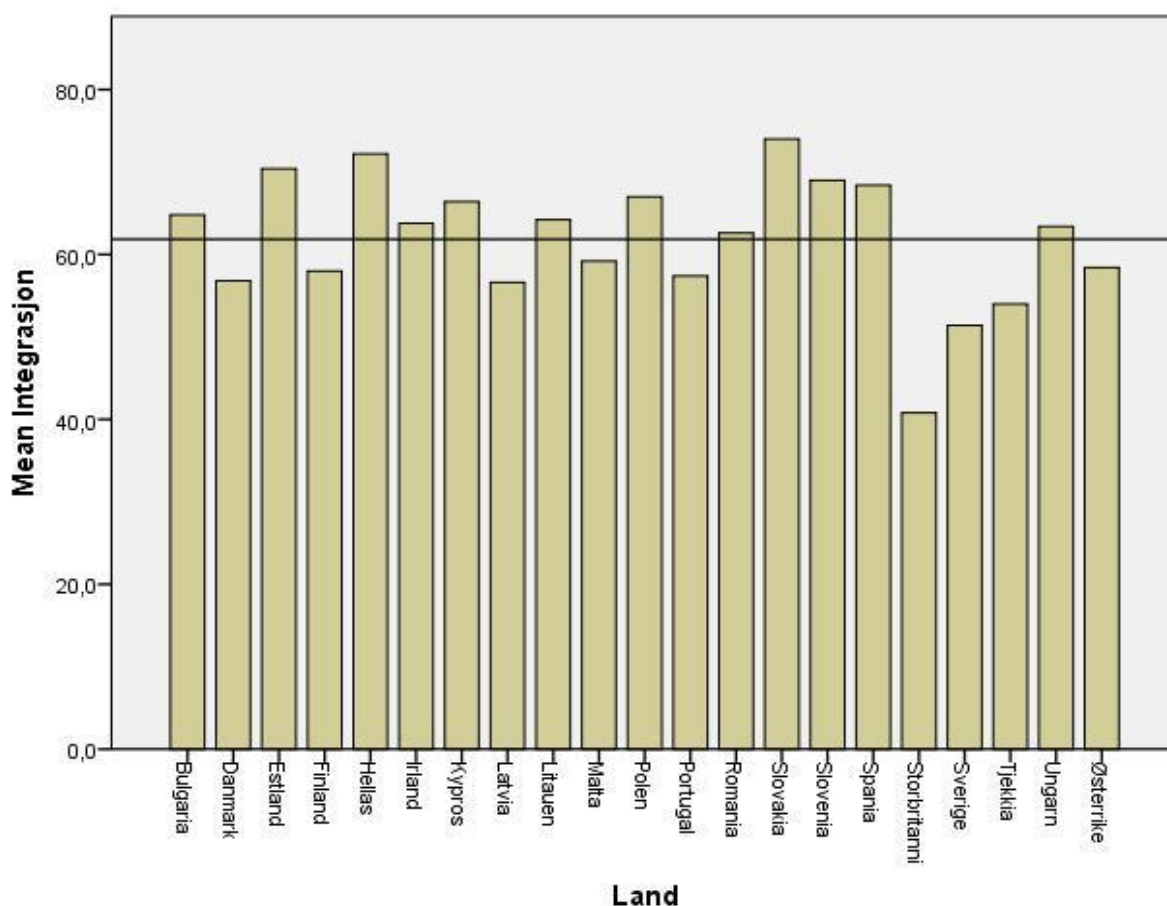

dette er at Øst-Tysklands integreringsprosess ved Vest-Tyskland tidlig på 1990-tallet har foregått nesten «smertefritt» og i dag fremstår Tyskland som en helhetlig og velfungerende føderalstat.

I forhold til Rokkans vurderinger ligger Tyskland midt i by-beltet og er i dag en føderalstat bestående av 16 länder (stater). Føderalstaten er basert på grunnlovsfestet maktdeling og samhandling mellom forskjellige politiske og administrative beslutningsnivåer. Det regionale nivået har egen eksistensberettigelse og kan ikke ensidig bli opphevet eller restrukturert av det føderale/sentrale nivået (Grindheim, 2008: 67). Tyskland er således representativt. De aller fleste land som befinner seg i det oppgaven operasjonaliserer som sentrum, er føderalstater.

5.1.2 Valg av periferiland

Figur 4: Periferilandenenes verdier på indeks ønsket integrasjon

Kilde: Eurobarometer 73, 76 og 77

I figur 4 vises gjennomsnittlig verdi (markert som tverlinje) blant periferilandene, som her er 62. Variansen blant periferilandene er større enn ved sentrumslandene. Ved periferilandene varierer fra Slovakia på topp med en verdi på 73 og på bunn Storbritannia med en verdi på 40,8. Romania som ligger nærmest gjennomsnittet med en verdi på 62,6, vil utgjøre case for periferilandene.

Romania er i dag ett av EUs økonomisk mest fattige medlemsland, og er også ett av landene som mottar mest økonomisk støtte fra EU.¹¹ Romania er også i denne henseelse heller ikke representativ for periferien når det kommer til økonomi. Som ved Tyskland er det mange faktorer som gjør at Romania ikke er representativt. Romania har for eksempel større utfordringer med korrupsjon enn det gjennomsnittet for de landene i periferien. Som ved valget av Tyskland blir ikke vektlagt i oppgaven, da oppgaven velger case basert på problemstillingens avhengige variabel.

Romania føyer seg inn i det Rokkan kaller tidlig konsoliderte nasjonalstater. Etter løsrivelsen fra Det Ottomanske Riket i 1877 ble det moderne Romania dannet. Etter Sovjetunionen utbredelse ble Romania betraktet som satellittstat i likhet med de fleste andre øst-europeiske statene. Romania har også som mange av de andre østeuropeiske landene hatt varierte styreformer. I motsetning til Tyskland er Romania en enhetsstat. Enhetsstater har sub-statlige politiske og administrative enheter kun på lokalnivå som har en viss grad av politisk autonomi men i hovedsak er underordnet det sentrale nivået (Grindheim, 2008: 67). I denne forbindelse er Romania representativ for nesten hele periferien slik oppgaven har operasjonalisert den. Oppgaven har tidligere vist at de aller fleste stater i periferien er enhetsstater.

Medlemslandet befinner seg i det som oppgaven operasjonaliserer som østlig periferi. Romania er dermed blant landene som befinner seg lengst borte både i tid og geografi fra EUs sentrum. Om oppgaven ikke påviser at avstand påvirker den rumenske opinionen i synet på integrasjon, kan det heller ikke forventes at avstand skal ha noe å si for de 21 andre landene som oppgaven klassifiserer som periferi, grunnet at avstanden mellom dem og EU er kortere. Om intervjuene genererer funn som viser at avstand påvirker ønsket integrasjon må effekten av forklaringen ta i betraktning at Romania er blant landene som i avstand befinner seg lengst borte fra EU.

---

¹¹ Sett bort i fra hjelpe-pakkene tilknyttet gjeldskrisen.

Forskjellen mellom sentrum og periferi (totalt; alle medlemslandene samlet) ligger på litt over 8 prosentpoeng når det kommer til ønsket integrasjon. 8 prosentpoeng forskjell er statistisk signifikant på 5 prosents-nivå og bekrefter dermed at det er ett sentrum-periferi skille når det kommer til grad av ønsket integrasjon.

5.2 Forskjellenes stabilitet

Om man ser utelukkende på tall fra før gjeldskrisen sto i full blomst i EU (tabell 5), var forskjellene mellom sentrum og periferi litt større, men forholder seg noen lunde stabilt i forhold til verdiene i mellom tabell 3 og 4 ved case utvalget. 11 prosentpoeng forskjell på spørsmål skiller sentrum fra periferien om hvor positive deres opinion er til økt integrasjon.¹²

Tabell 5: Opinionsdata på fire integrasjonsspørsmål

	Sentrum	Den Samlede Periferien
For penge union	75,3	63,4
For fors./sikker.pol	82,7	71,2
For immig. pol.	76,7	71,2
EU-medlemskap positivt	57,7	44,3

Kilde: Eurobarometer 68, 69 og 71.

Dataene støtter opp under at forskjellene har holdt seg stabil over tid. Det skiller ca. 2-3 år mellom data hentet i forbindelse med case-valgene og data som er innhentet i forbindelse med å vise til forskjellenes stabilitet. Forskjellen mellom de to tidspunktene markerer noen av EUs mest dramatiske år, som følge av gjeldskrisen i Europa. Det kan forventes at skillelinjene (som er drøftet i oppgavens teorikapittel) mellom medlemsland i EU blir styrket, grunnet netto bidragsyttere versus netto mottakere. Det at forskjellene i ønsket grad av integrasjon

¹² Tabell 5: Mangler en variabel (for eller i mot utenrikspolitikk) i forhold til indeksen som er brukt ved caseutvalget. Grunne til frafallet av variabelen er at spørsmålet er ikke stilt av Eurobarometer til EUs borgere i tidsrommet for analysen som er redegjort for i tabell 5.

forholder seg noenlunde stabil igjennom meget turbulente år kan tyde på forskjellighetene er stabile og rigide.

5. Kvalitative analysen - Case-studie

Som nevnt tidligere i oppgaven består denne delen av data innhentet etter intervjuer med eksperter på EU og integrasjon. Jeg vil dele opp dette kapittelet først i tre, hvor jeg først presenterer funnene gjort i forbindelse med de nøytrale ekspertene, deretter de tyske ekspertene, før jeg til slutt gjennomgår svarene til de rumenske ekspertene. De nøytrale ekspertene vil bli spurt på generelt grunnlag om avstand, dette for å belyse svarene gitt av ekspertene fra caselandene. Ekspertene fra Tyskland og Romania vil besvare spørsmål som omhandler deres lands opinion, for å se om kort eller lang avstand både i tid og geografi kan påvirke ønsket integrasjon. Oppdelingen av eksperter vil igjen bli delt inn i fire deler: generelle faktorer; geografiaspektet; tidsaspektet; og forskjellene mellom sentrum og periferi.

I delen «generelle faktorer» har jeg til hensikt å kartlegge hvilke faktorer ekspertene mener i størst grad påvirker opinionene når det kommer til ønsket integrasjon. Ut i fra dette kan det tegne seg et bilde av hvilke faktorer som har mest effekt på ønsket integrasjon. I delen «geografiaspektet», vil det undersøkes om geografisk avstand påvirker: identitetstilhørighet, eierskapsfølelse og syn på EUs legitimitet. I delen «tidsaspektet», har jeg som mål å undersøke om tidsavstand har påvirkning på: identitetstilhørighet, eierskapsfølelse og deltakelse i EUs offentlige sfære. Siste del «forskjellene mellom sentrum og periferi» vil undersøke ekspertenes forklaringer til hvorfor de tror at det finnes forskjeller mellom sentrum og periferi i spørsmålet om integrasjon.

5.1 De uavhengige ekspertene

De uavhengige ekspertene som har blitt intervjuet igjennom e-post er Dr. Bjarte Folkestad og Dr. Jan Erik Grindheim. Dr. Bjarte Folkestad er ansatt ved institutt for sammenlignende politikk, som forsker III, ved Universitet i Bergen. Folkestad sitt forskningsfelt er euroskepsisme og politiske parti. Han har skrevet avhandlinger som omhandler Rokkans skillelinjer og europeisk offentlig sfære. Dr. Jan Erik Grindheim er blant annet ansatt ved institutt for sammenlignende politikk som førsteamanuensis II, samtidig som han er redaktør i tidsskriftet Stat og Styring. Grindheim sitt forskningsfelt er blant andre offentlig politikk og forvaltning, EU, regionalpolitikk og interregionalt samarbeid, og europeisk integrasjon. Grindheim har publisert en rekke artikler omkring politikk generelt og om politikk i EU spesielt.

Som drøftet tidligere i oppgaven er det forskeren selv som avgjør om en respondent er en ekspert innenfor feltet som forskningen undersøker. På bakgrunn av de uavhengige ekspertenes akademiske utdannelse, publiseringer og forskningsinteresser hersker det liten til om at de er eksperter innenfor det emnet denne oppgaven handler i. Både Dr. Folkestad og Dr. Grindheim er meget godt skikket til å svare på spørsmål knyttet til opinion og integrasjon.

5.1.1 Generelle faktorer som påvirker oppgavens avhengige variabel - ønsket integrasjon

På mitt spørsmål om hvilke topp tre faktorer Folkestad tror vil påvirke hele EU opinionen til å ønske mer og dypere integrasjon svarer han: «1) økonomi, 2) enkeltsaker som gjør det enklere å være europeer, som for eksempel passfrihet, 3) normative vurderinger som for eksempel solidaritet» (Intervju med Folkestad, 12.09.12). På mitt andre spørsmål om hvilke topp tre faktorer som vil påvirke opinionen i EU til å ønske mindre integrasjon svarer han: «1) Nasjonal identitet, 2) Økonomi (både personlig og nasjonal), 3) Normative vurderinger» (Intervju med, Folkestad 12.09.12). Folkestad påpeker økonomiens rolle for ønsket om integrasjon både når det kommer til ønsket om mer og mindre integrasjon.

Også Grindheim mener at økonomi spiller en stor rolle når det kommer til faktorer som påvirker opinionen til å ønske økt integrasjon: « 1) økonomi, 2) fred og sikkerhet, og 3) velstand» (Intervju med Grindheim, 22.10.12). Grindheim mener videre at: «Nasjonal selvråderett, usikkerhet i arbeidsmarkedet og migrasjon» (Intervju med Grindheim, 22.10.12) er faktorer som påvirker opinionen til å ønske mindre integrasjon med EU.

På spørsmål om «costs and benefits» i forbindelse med medlemskap av EU står økonomi og demokratiseringsprosesser høyt i følge Folkestad. Tyskland og Romania har i likhet med alle medlemsland økonomiske insentiver til å bli medlem av EU. «Tyskland vil tjene økonomisk på at de kan eksportere varer til andre medlemsland uten tollmurer, mens Romania tjener økonomisk ved at de får bidrag fra EU» (Intervju med Folkestad 12.09.12). Grindheim er svært samkjørt med Folkestad ved dette spørsmålet:

«Tyskland tjener på eksport som i økende grad gått østover til de nye medlemsstatene i EU, og til Kina. Romania som er ett av EUs fattigste medlemsland vil tjene økonomisk via støtte og bidrag på medlemskapet i EU. Romania har også vist at de har ett lite stykke å gå før de kan kalle seg et fullt ut velfungerende demokratisk land, men her har EU medlemskapet vært til nytte» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

Dette er en gjenganger til vest-øst- og nord-sør-skillelinjen i EU. Ettersom EU har utvidet i bredden med å innlemme flere land i Unionen har den gjennomsnittlige brutto nasjonal produkt per kapita (BNP PPP) sunket. Dette vil si at EU ikke har innlemmet land som har vært bedre økonomisk stilt enn den gjennomsnittlige økonomien blant daværende medlemmer. Skillet mellom hvem som tjener på EU (for eksempel fri handel uten tollmurer) og av EU (bistand, strukturmidler, lån) er ikke klart sentrum-periferiskille, men heller som nevnt tidligere, nord-sør- og vest-øst-skille. Det som oppgaven definerer som sentrum, nordvestlig og nordøstlig periferi har tradisjonelt sett og i dag tjent økonomisk på EU i form av fri handel.¹³ Landene som befinner seg i det som oppgaven operasjonaliserer som sørlig og østlig periferi tjener økonomisk sett av EU i form av strukturfondsmidler og lån fra EU.

Videre mener Folkestad at fredsbygging og demokratiseringsprosesser er svært viktig for henholdsvis Tyskland og Romania, og at ved å være medlem i Unionen tjener de således på dette ved at:

«Tyskland har ein historisk arv (WW II) som gjer det viktig for Tyskland å ta del i eit felles integrasjonsprosjekt. Fredsdimensjonen ved EU er derfor viktig, særskilt på eit symbolsk plan. Frå eit demokratisynspunkt kan EU vere ein viktig aktør som sikrar og konsoliderer demokratiet sin stilling i det rumenske systemet» (intervju med Folkestad 12.09.12).

Disse normative vurderingene som opinionen i Tyskland og Romania foretar lister Folkestad opp som faktorer som vil påvirke opinionsstøtten til integrasjon, men også vil det tjene medlemslandene.

Det er interessant at både Folkestad og Grindheim setter økonomi som den viktigste faktoren for å skape støtte til integrasjon blant opinionen samtidig som de mener at det er økonomiske fordeler som både Tyskland og Romania tjener mest på med å være medlem av Unionen. Vi kan ut fra dette trekke antagelse om at det som tjener et medlemsland vil påvirke opinionen i dette medlemslandet til å ønske mer integrasjon. Ett eksempel på dette kan være at om

---

¹³ Må her se bort i fra Irland som har mottatt betydelige økonomiske midler fra EU. I tillegg er Irland heller ikke stor eksportør av varer eller tjenester, og nytter dermed ikke så godt på EU medlemskap i forbindelse med fri handel. Italia er stor eksportør spesielt på varer og nytter derfor godt på fri handel, men har nå i senere tid fått økonomisk hjelp av EU. Dette betyr at Italia tjener økonomisk på å være medlem av EU grunnet hjelp fra EU.

Romania både tjener økonomisk og demokratisk på å være medlem av EU vil dette være faktorer som øker ønsket om integrasjon med EU. Spørsmålet «Hva har EU gjort for meg i den senere tid?» er viktig når individer skal gjøre seg opp en mening om EU og integrasjon (Folkestad, prøveforelesning til disputas, UIB, 16.08.12). Grindheim er enig i at det er korrelasjon mellom hva et land tjener på medlemskapet og hva opinionen legger vekt på når de skal gjøre seg opp en mening om integrasjon (Intervju med Grindheim, 22.10.12). Holdningene til integrasjon blant opinionen er altså avhengig i om deres nasjon, eller dem selv tjener på medlemskapet.

Det er også blitt drøftet omkring enhetsstater og føderalstater i EU. En tydelig arv fra det Stein Rokkan kalte by-beltet er statenes styringsmodeller. Som nevnt tidligere i oppgaven er det en klar sammenheng mellom sentrum og periferi når det kommer til hvilken styringsmodell statene har. På grunnlag av dette stilte jeg spørsmål om styringsmodell kan ha innvirkning på opinionens holdning til integrasjon i EU. Folkestad svarte at han var usikker, men la så til: «Dersom ein oppfattar EU å bevege seg i føderal retning og ein sjølv kjem frå ein føderal stat så kan det tenkast at ein er meir positiv til det fordi ein kjenner seg igjen i måten ein har organisert det på heimebane» (Intervju med Folkestad, 12.09.12). Grindheim svarte: «Opinionen i føderalstater har større tilbøyelighet til å ønske integrasjon enn opinionen i enhetsstater. Det viser Eurobarometerundersøkelser, men ellers ikke nødvendigvis. Dette har noe med forholdet funksjonalitet og territorialitet å gjøre» (Intervju med Grindheim, 22.10.12). På bakgrunn av dette kan man anta at noe av forskjellene mellom sentrum og periferilandene når det kommer til ønsket integrasjon kan forklares nettopp ved føderalistisk styresett vs. sentralisert styresett. Som vist i teorikapittelet så er styresett blant land i Europa delvis geografisk betinget i forhold til deres plassering i eller utenfor det som Rokkan kalte by-beltet.

5.1.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet

Jeg har spurt de uavhengige ekspertene om geografisk avstand fra EUs makt hovedstad kan påvirke opinionens ønske angående integrasjon. Spørsmålene er stilt slik at jeg ønsker å identifisere eventuelt hvorfor det kan ha innvirkning. På bakgrunn av teorien har jeg konstruert tre spørsmål som inkorporerer tre påstander: den geografiske avstanden påvirker 1) følelsen av identitetstilhørighet til EU, 2) følelsen av tilknytning/eierskap til EU. og 3) EUs legitimitet ovenfor opinionen.

På spørsmålet hvorvidt geografisk avstand fra EUs makthovedstad kan påvirke opinionen i form av følelse av identitetstilhørighet til EU svarer Folkestad: «Ja, på same måte som om at Italia ligg nært Roma (den katolske kyrkja har som kjent hatt mykje å seie for utviklinga av de politiske system i Italia/ Sør-Europa) så kan det tenkast å ha ein innverknad» (Intervju med Folkestad, 12.09.12). Grindheim svarer også ja på dette spørsmålet:

«Ja, dette er Stein Rokkans gamle tese, hvor landene som ble tidlig etablert som moderne nasjonalstater og demokratiske velferdsstater i Europas periferi har mer skeptiske befolkninger enn landene som ble sent etablert i hjertet av Europa – i by-beltet, som han kalte det. Her har du også i større grad føderale styringsstrukturer, som også gjør holdningene til det flernivåstyret som EU-medlemskap tilsier lettere å akseptere» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

På spørsmål om geografisk avstand kan påvirke følelsen av eierskap til EU svarer Folkestad: «Truleg er det ikkje den geografiske avstanden i seg sjølv som er den viktigaste forklaringa til eventuelle ulike synspunkt mellom sentrums- og periferiland. Meir truleg er det korleis denne avstanden vert nytta i politisk samanheng» (Intervju med Folkestad, 12.09.12). Videre eksemplifiserer Folkestad dette med slagordet fra den norske «Nei til EU» kampanjen i 1972 «Det er langt til Oslo, men lenger til Brussel». Slagordet viser til hvordan man kan spille på avstanden fra Oslo til Brussel, og at de som styrer i Brussel ikke vet hvordan ting fungerer i Norge. Grindheim mener at følelsen av eierskap ikke geografisk betinget: «Følelsen av eierskap avhenger av hva de politiske lederne og velgerne føler at de får ut av EU» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

På spørsmål om hvorvidt geografisk avstand kan påvirke opinionen når det kommer til synet på EUs legitimitet når staten deres blir pålagt innføring av politikk svarer Folkestad og Grindheim:

«På den eine sida nei: det spelar ingen rolle om politikken kjem frå Brussel eller Bucuresti. Dersom eg er motstandar av skattar og avgifter så skil det ikkje meg kvar denne politikken kjem i frå, så lenge eg kan røyste slik at denne vert endra (det kan rett nok drøftast kor vidt dette er mogleg i EU-systemet). På den andre sida ja: det handlar mykje om symbolikk og nærleik. All politikk er i utgangspunktet lokal» (Intervju med Folkestad, 12.09.12).

«Ja, eksempelvis vil befolkningen i et land som Tyskland nok være mer opptatt av en politisk kultur som fremmer integrasjon enn befolkningen i et land som Norge» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

5.1.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet

I forbindelse med intervjuene har jeg spurt de uavhengige ekspertene om hvorvidt avstand i form av tid kan påvirke opinionens holdninger til ønsket integrasjon. Som ved spørsmålstillingen ved geografisk avstand er jeg interessert i hvorfor det eventuelt kan påvirke oppgaven avhengige variabel. Derfor har jeg, på bakgrunn av teorien, også her inkorporert påstander i spørsmålene omkring tidsperspektivet: den tidsmessige avstanden i form av når ett land ble medlem av EU påvirker opinionen 1) identitetstilhørighet til EU, 2), tilknytning/eierskap til EU, og 3) deltakelse i EUs offentlige sfære.

Folkestad og Grindheim svarer slik på spørsmålet om tidsavstand kan påvirke identitetstilhørighet til EU:

«Konteksten eit land vert medlem på er viktig. Dersom ein går inn i EU fordi ein ikkje har noko val (til dømes økonomisk krise) vil kunne leie til ei distansert/ ambivalent haldning til EU. Dersom ein går inn for å trygge bestemte prosessar, til dømes konsolidere demokratisering (slik som Søreuropeiske land på 80-talet) kan det føre til meir positive haldningar» (Intervju med Folkestad, 12.09.12).

«Dersom tallene fra Eurobarometeret sier oss noe om dette er det at det er store variasjoner mellom tidlige og senere medlemmer generelt, men også spesielt i forhold til konkrete saker. Generelt virker det som de tidligere medlemsstatene i det geopolitiske sentrum av Europa er mest integrasjonsvillige både på politisk og folkelig nivå, mens dette i større grad avhenger av hva som er å hente i EU blant de nyere medlemsstatene.» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

Begge ekspertene mener altså at konteksten er viktigere enn når ett land ble medlem.

På spørsmål om tidsavstand kan påvirke opinionens tilknytning/eierskap til EU svarer Folkestad:

«Eit land som har med å skapa ein organisasjon/ prosess vil ofte ha sterkare eigarskap til dette enn land som måtte kome til på eit seinare tidspunkt. Land som kjem inn på eit seinare tidspunkt vil kanskje ikkje ha same eigarskapen, men dei kan også tenkjast og

vere positivt innstilt dersom dei kjem inn på «rett» tidspunkt» (Intervju med Folkestad, 12.09.12).

Grindheim legger mye mindre vekt på tidsavstand og mener at følelsen av eierskap er mer avhengig av forholdet mellom det enkelte medlemsland og EU:

«Det kommer antagelig an på hvordan EU-samarbeidet utvikler seg generelt og spesielt i forhold til de enkelte medlemslandene. Dersom vi igjen ser på Eurobarometeret, viser det seg en viss trend mot at land som har mottatt store pengeoverføringer har befolkninger som ser det som mer positivt å være med i EU og å få noe ut av EU, enn land som har vært netto bidragsytere. » (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

På spørsmål om tidsavstanden kan påvirke opinionens deltakelse i EUs offentlige sfære svarer Folkestad:

«Viss spørsmålet er om haldningane til EU blant medlemslanda sine innbyggjarar er forma av tidspunktet for EU-medlemskap for sitt respektive land, så er svaret ja. Dess lenger landet ein soknar til (gjennom statsborgarskap) har vore medlem av EU, dess større er sannsynet for at ein har meir kunnskap om EU. Meir kunnskap om EU kan føre til ei meir positiv haldning til EU, men det treng ikkje vere slik. Ein kan jo tenkje seg at dess meir ein finn ut av korleis EU fungerer, dess meir skeptisk vert ein til det» (Intervju med Folkestad, 12.09.12).

Også Grindheim mener at tidsavstanden kan påvirke opinionens deltakelse i EUs offentlige sfære:

«Absolutt, det viser tall fra Eurobarometeret hvor for eksempel mange av de nye medlemsstatene har utrolig lav valgdeltakelse ved Europaparlamentet. Den samlede oppslutningen om valget til Europaparlamentet i 2009 var den laveste siden valgene startet i 1979. Bare 43 % av de valgberettigede i EU deltok i valget. En svak nedgang i forhold til 2004 da oppslutningen var på 45,5 %. For andre EU-valg på rad hadde Slovakia den laveste oppslutningen, med en valgdeltakelse på under 20 %. Også andre land som ble medlemmer under den forrige større EU-utvidelsen i 2004, kunne vise til lav valgoppslutning. Litauen, Polen, Romania (medlem i 2007), Tsjekkia og Slovenia hadde en oppslutning på under 30 %» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

Det siste spørsmålet omhandler de strukturelle utfordringene land som blir medlem av EU etter sentrumslandene opprettet felleskapet. Alle land som ble medlem etter at felleskapet var

opprettet måtte godta og implementere felleskapets lover og rettsbestemmelser, som i senere tid har fått navnet *acquis communautaire* eller «EU *acquis*». Spørsmålet jeg stilte var: «Tror du at opinionen i medlemsland som ble medlem av EU på ett senere tidspunkt enn de seks opprinnelige landene og dermed over en kort tidsperiode måtte innpasse seg og integrere med EU, vil ha en annen oppfatning av integrasjon og at det kanskje også påvirker deres ønske om integrasjon? Hvis JA, tror du at land som ble medlem i 2005 vil ha en annen oppfatning og ønske angående integrasjon enn land som ble medlem i 1973?» Både Folkestad og Grindheim svarer med at det er selvklaart mulig, men at det er vanskelig å svare enten ja eller nei på dette spørsmålet og henviser til at konteksten for når ett land ble medlem må tas med i betraktningen.

«Landa som vart med i 1973 og 1995 la gjerne økonomiske og tryggleiksperspektiv til grunn for medlemskap. Landa som kom med på 80-talet og etter 2005 hadde kanskje demokratiperspektiv, «return to europe», som sine hovudmål. Vidare handlar det mykje om kva EU er for noko. EU (eller EEC) i 1973 er noko ganske anna enn EU i 2005» (intervju med Folkestad 12.09.12).

«Det har vært varierende grunner for land å gå inn i EF/EU ved alle utvidelsene. Men det er mange i de tidligere kommuniststyrte landene som har uttrykt irritasjon over forhandlingsprosessene og kravene som ble stilt og som blir stilt etter at de ble medlemmer i EU, fordi det var få av de europeiske lederne (bortsett fra M. Thatcher og R. Reagan i USA) som stilte opp for demokrati og menneskerettigheter så lenge Sovjetunionen eksisterte. Forhandlingene med EU om medlemskap har egentlig ikke noe med forhandlinger å gjøre, men om å godta København-kriteriene for medlemskap (respekt for kapitalismen, demokratiet og rettsstaten)» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

5.1.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet

Som siste spørsmål til de uavhengige ekspertene innledet jeg med en kontekst for spørsmålet. Konteksten omhandler forskjellene om ønsket integrasjon mellom sentrum og periferiene som ble presentert i oppgavens kvalitative del. På bakgrunn av konteksten spurte jeg om ekspertene hadde noen teorier, hypoteser eller antagelser til hvorfor forskjellen er tilstede og har forholdt seg stabil over tid. Folkestad hadde noen tanker omkring dette som går på eierskap, sosialisering og stats- og nasjonsbygging:

«1) Eigarskap: den som er med i skipinga av ei samanslutning vil ofte ha eit sterkare eigarskap til denne samanslutninga enn den som kjem til på eit seinare tidspunkt. 2) Sosialisering: over tid vil ein i ei samanslutning utvikle (sosialisere) normer og regler for korleis ein samhandlar. Dette vil/kan utvikle seg i ein styrka fellesskapskjensle. 3) Stats- og nasjonsbygging: dei originale 6 har kanskje historiske erfaringar og samansetjingar av nasjonalitetar innafor staten som gjer det meir "naturleg" å godta overnasjonal styring. Det er for omfattande å gå inn på kva dette kan vere men i stikkordsform kan ein nemne: betydelige innslag av katolisisme, heterogen befolkningsgrupper (både religiøst og på andre måtar til dømes språk) og fleire land har føderale trekk.» (intervju med Folkestad 12.09.12).

Folkestad berører her sentrale tema oppgaven fokuserer på. I sitt første punkt mener Folkestad at følelsen av eierskap påvirker ønsket integrasjon og at følelsen av eierskap påvirkes av tid. Sentrumslandene har da større følelse av eierskap til EU noe som påvirker opinionen i sentrumslandene til å ønske integrasjon mer enn det opinionen i periferilandene ønsker. I sitt andre punkt mener Folkestad at sosialisering/utvikling over tid vil ha effekt på opinionen i form av styrket fellesskapsfølelse som igjen kan påvirke sentrumslandenes opinion til å ønske økt integrasjon. I sitt tredje punkt henviser Folkestad til Stein Rokkans teori om stats- og nasjonsbygging, sentrumslandene har fellestrekk som heterogen befolkningsgruppe og at flere land har føderale trekk. I følge Folkestad kan dette bidra til at sentrumslandene stiller seg mer positiv til integrasjon i EU enn det opinionen i periferilandene gjør.

Grindheim mener at forskjellen kan forklares ved hjelp av: «Rokkans teorier om geopolitisk plassering i forhold til by-beltet og den katolske kirkes overnasjonalitet, tidlig eller sen stats- og nasjonsbygging og min teori om enhetlige eller fragmenterte velferdsordninger.» (Intervju med Grindheim, 22.10.12).

5.1.5 Oppsummering

Hverken Grindheim eller Folkestad nevner avstand som en faktor som påvirker EUs opinion i spørsmålet om ønsket grad av integrasjon. Faktorene som blir nevnt er «tradisjonelle» i den forstand at de er godt belyst av tidligere litteratur på emnet, og har igjennom litteraturen beviselig påvirkning på ønsket integrasjon. Det faktum at avstand ikke blir nevnt, tyder på at den direkte innvirkningen avstand kan ha på ønsket integrasjon ikke er større eller like store som faktorene som er nevnt.

Begge ekspertene mener at styreform har påvirkning på opinionen når det kommer til integrasjon med EU. De hevder at nasjonalstater med føderalistiske trekk vil ha større tilbøyelighet til å integrere med EU.

Videre viser intervjuene med Grindheim og Folkestad at avstand påvirker kjente variabler som igjen kan påvirke ønsket integrasjon. Begge ekspertene mener at geografisk avstand kan påvirke både identitetstilhørigheten til EU og følelsen av EUs legitimitet. Når det kommer til eierskapsfølelsen til EU mener begge at geografisk avstand ikke vil ha påvirkning.

Intervjuene avdekker videre at kontekst er viktig når det kommer til tidsavstand. Både Grindheim og Folkestad mener at avstand i tid kan ha innvirkning på identitetstilhørighet og eierskapsfølelse, men at konteksten for når et land ble medlem er viktig å ta i betraktning. Dette betyr at om opinionen pre medlemskap ikke identifiserer seg med nasjonalstaten, eller på noen måte ikke er fornøyd med nasjonale ledere eller velferdssituasjonen vil tidsavstand spille en mindre rolle, da opinionen allerede vil være mer tilbøyelig mot EU.

Både Grindheim og Folkestad mener at tidsavstanden påvirker deltagelse i EUs offentlige sfære. Folkestad argumenterer for at kort tidsavstand gjør at man har mer kunnskap om EU og at dette bidrar til økt deltakelse, mens Grindheim viser til at valgdeltagelsen er høyere i land som tidlig ble medlem av EU.

På spørsmål om hvorfor det er variasjon mellom de seks opprinnelige medlemslandene og resten av medlemslandene når det kommer til ønsket integrasjon går Folkestad inn på tidsavstand som forklaring. I følge Folkestad vil eierskapsfølelse og sosialisering som faktorer formes over tid, jo lenger man har vært medlem jo sterkere eierskapsfølelse og sosialisering vil man inneha, og at dette kan påvirke opinionen i sentrumslandene til å ønske mer integrasjon. Både Grindheim og Folkestad mener også at de historiske forutsetningene i form av stats- og nasjonsbygging påvirker opinionen i sentrum av EU til å ønske mer integrasjon enn opinionen som befinner seg utenfor sentrum.

5.2 De tyske ekspertene

De tyske respondentene som ble intervjuet i forbindelse med denne oppgaven er Dr. Ingo Peters og Professor emeritus Franz Urban Pappi. Dr. Ingo Peters er førsteamanuensis i statsvitenskap ved Freie Universität Berlin og administrerende direktør for «Senter for Transnasjonale relasjoner, utenriks- og sikkerhetspolitikk». Hans undervisning og forskning

er konsentrert omkring tysk utenrikspolitikk, europeisk sikkerhet, styresett og transatlantiske forbindelser samt internasjonale relasjoner. Peters har siden 1989 vært redaktør for senterets publikasjons serie «Forskningsrapporter Internasjonal Politikk, FIP». Professor Franz Pappi er for tiden prosjektleder i departementet for Europeiske Politiske systemer og integrasjon ved Universitetet i Mannheim, Tyskland. Pappi er professor i både politikkvitenskap og sosiologi. Pappis forskningsinteresser er mange og inkluderer blant andre teorier om stemmeadferd og koalisjonsteorier med spesielt fokus på EUs medlemsland og de tyske delstatene. Pappi har i sin tid som ansatt ved akademiske institusjoner i Tyskland publisert en rekke artikler og bøker omkring emner som velgeratferd, EU-politikk og sosialstruktur.

På bakgrunn av de tyske respondentenes akademiske utdannelse, publiseringer og forskningsinteresser hersker det ingen til om at de er eksperter innenfor det emnet denne oppgaven handler i. Både Prof. Pappi og Dr. Peters er meget godt skikket til å svare på spørsmål knyttet til opinion og integrasjon.

5.2.1 Generelle faktorer som påvirker oppgavens avhengige variabel- ønsket integrasjon

På mine spørsmål om hva Tyskland tjener på å være medlem av EU svarer Peters (Intervju 18.09.12): «1) Økonomisk, 2) politisk og 3) kulturelt». Det eksakt samme svaret gir han når jeg spør om hva Tyskland bidrar med til EU. Da jeg spør om han kan rangere fra 1 til 14 hvilke politiske områder som er viktigst for Tysklands innbyggere er Peters rangering preget av økonomi.¹⁴ Han rangerer økonomi og finans, business, og toll og skatter som henholdsvis 1, 2 og 3. Peters rangerer kultur, utdanning og sport som 14, altså minst viktig for Tysklands opinion, helse som 13 og regional og lokal utdanning som 12 (Intervju med Peters, 18.09.12).

Økonomi står også i fokus da jeg spurte Pappi om hva Tyskland tjener på og bidrar med ved å være medlem av EU. Han mener at Tyskland tjener hovedsakelig på fri frakt av varer og da spesielt eksport av industrielle varer, samtidig som Tyskland bidrar med penger i form av skatter og avgifter til EU (Intervju med Pappi, 25.09.12). Hans rangeringer av hva som var de

---

¹⁴ Jeg har bedt respondentene fra de to case-landene om å rangere EUs politiske områder etter hva som er de viktigste områdene for opinionen i deres hjemland. Det er 14 politiske områder som EU selv har delt opp: 1) jordbruk fiske og mat, 2) kultur, utdanning og sport, 3) Utvikling og humanitær hjelp, 4) sysselsetting og sosiale affærer, 5) miljø og energi, 6) helse, 7) regioner og lokal utvikling, 8) transport og reise, 9) business, 10) toll og skatter, 11) økonomi og finans, 12) utvidelse av EU og utenriksaffærer, 13) justis og borger rettigheter og 14) vitenskap og teknologi.

viktigste politiske områdene for tyskere var i likhet med Peters rangering, preget av økonomi. Pappi lister opp business, økonomi og finans, og miljø og energi som henholdsvis 1, 2 og 3.

Da jeg spurte Ingo Peters om hvilke faktorer han mener påvirker opinionen i Tyskland til å ønske økt integrasjon svarer han ikke økonomi, men historie (bevisstheten omkring Tysklands historiske arv) som var den viktigste faktoren (Intervju med Peters, 18.09.12). Peters mener at den nest viktigste faktoren er den sterke erkjennelsen tyskere har av «problem interdependence», som betyr at de fleste politiske problemer ikke kan løses på individuelt nivå (Intervju med Peters 18.09.12). Økonomi kan tjene som ett eksempel her. Om man driver proteksjonistisk politikk i økonomisk resesjon vil dette til gå ut over de fleste land i Europa. Om man i samhandling med andre utformer en felles økonomisk handlingsplan for resesjonen er sannsynligheten for at felleskapet samlet kommer bedre ut fra resesjonen enn det enkelte land vil kunne. Som tredje mest positivt påvirkende faktor for at den tyske opinionen ønsker mer integrasjon med EU peker Peters på likhetene mellom EU og Tysklands politiske system (Intervju med Peters 18.09.12). Ut i fra dette tolker jeg at Peters mener det institusjonelle designet og styringsmodeller. Ved intervjuets neste spørsmål blir denne faktoren bedre belyst.

Pappi mener at økonomi eller økonomiske fordeler er den viktigste faktoren som påvirker den tyske opinionen til å ønske økt integrasjon med EU (Intervju med Pappi, 25.09.12). Deretter følger europeisk identitet og det Pappi selv beskriver som arven etter å ha vært medlem av EU i 50 år (Intervju med Pappi, 25.09.12). Den første faktoren er selvbeskrivende, det er til dels den andre også, Pappis tredje faktor tolker jeg som en kulturell faktor, i den forstand at etter 50 år med EU er organisasjonen en del av Tysklands kulturelle arv.

På mitt spørsmål om Tyskland som en føderalstat har ett annet syn på integrasjon med EU enn det en enhetsstat vil ha svarer Peters:

«Ja, dette på grunn av Tysklands struktur er lik EUs flernivåstyre, tyskere føler seg mer hjemme med en integrasjonspolitisk struktur som foregår på et mellomnasjonalt eller overnasjonalt plan!» (Intervju med Peters 18.09.12).

Pappi mener også at en Tyskland som en føderalstat vil ha ett annet syn på integrasjon enn det en enhetsstat vil ha, men at dette ikke er ett fast forhold, men ett som varierer etter hvilke politiske områder som skal integreres. (Intervju med Pappi, 25.09.12).

5.2.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet

I forbindelse med intervjuene har jeg spurt de tyske ekspertene om hvorvidt geografisk avstand kan påvirke den tyske opinionens holdninger til ønsket integrasjon. Som ved spørsmålstillingen ved geografisk og tidsavstand med de uavhengige ekspertene er jeg interessert i om avstand indirekte kan påvirke oppgaven avhengige variabel. Derfor har jeg konstruert tre spørsmål som inkorporerer tre påstander: den geografiske avstanden påvirker 1) følelsen av identitetstilhørighet til EU, 2) følelsen av tilknytning/eierskap til EU, og 3) syn på EUs legitimitet.

På mine spørsmål om geografisk avstand vil påvirke den tyske opinionens følelse av identitetstilhørighet til EU og følelse av eierskap til EU svarte Peters at det er mulighet for dette. Den korte geografiske avstanden Tyskland har til EUs makthovedstad kan positivt påvirke opinionen i form av mer følelse av identitetstilhørighet og eierskapsfølelse til EU. Peters understreker at dette sannsynligvis ikke er signifikant, og dermed at geografisk avstand ikke betyr mye i den sammenhengen (Intervju med Peters 18.09.12). Pappi svarer at han ikke tror den korte avstanden mellom Tyskland og EUs makthovedstad spiller noen rolle for den tyske opinionen hverken i spørsmålet om identitetstilhørighet eller følelsen av eierskap til EU (Intervju med Pappi, 25.09.12). Allikevel innrømmer Pappi at veldig store geografiske avstander mellom EUs makthovedstad og medlemslandet kan ha påvirkning på opinionens følelse av tilhørighet til EU. Han mener at den tyske opinionen vil kunne ha større tilhørighetsfølelse til EU enn det land som befinner seg langt ute i periferien, eksempelvis som avstandsforholdet mellom Tyskland og Brussel og Kypros og Brussel (Intervju med Pappi, 25.09.12). Når Pappi bruker Kypros som eksempel innebærer dette at han ikke tror det er merkbare forskjeller mellom for eksempel Tyskland, Storbritannia, Sverige eller Spania. Pappis bruk av Kypros som eksempel er passende for hvor mye han tror geografisk avstand vil påvirke følelsen av tilhørighet og eierskap til EU, nemlig ikke svært mye. Kypros er nemlig det mest geografisk avsidesliggende medlemslandet i EU i forhold til Brussel som makthovedstad.

Når det kommer til legitimitetsspørsmålet tror hverken Peters eller Pappi at geografisk avstand vil ha påvirkning: «Legitimitetsspørsmålet har sannsynligvis ingen ting med avstand å gjøre. Medlemskapserfaring og grad av verdsetting av integrasjonsprosjektet, vil være mer relevant i denne sammenhengen» (Intervju med Peters, 18.09.12). «Geografisk avstand er

mindre viktig enn størrelsen på medlemslandet. Jo større land, jo større opinion som er imot påtvungen EU politikk» (Intervju med Pappi, 25.09.12).

5.2.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet

Jeg har ved spørsmålene til de tyske ekspertene lagt inn de samme påstandene i spørsmålene omkring tidsavstand som jeg gjorde i forbindelse med intervjuene til de uavhengige ekspertene: den tidsmessige avstanden i form av når ett land ble medlem av EU påvirker den tyske opinionens 1) identitetstilhørighet til EU, 2) tilknytning/eierskap med EU, 3) deltakelse i EUs offentlige sfære.

På spørsmål om den tyske opinionen har større, mindre eller lik identitetstilhørighet til EU enn land som har blitt medlem på et senere tidspunkt svarer Peters: «Sannsynligvis mer!» (Intervju med Peters 18.09.12). Også Peters hevder at identitetstilknytningen sannsynlig vis er sterkere jo lengre man har vært medlem. Pappi mener også at tidsaspektet er viktig for hvordan opinionen føler seg tilknyttet til EU. Videre mener Pappi at tidsaspektet er viktig for følelsen av europeisk identitet og at Tyskland og dens opinion (som var med på opprettelsen av EU) vil «inneha mer europeisk identitet på grunn av flere positive opplevelser med felleskapet enn det senere ankommende medlemsland har erfart» (Intervju med Pappi, 25.09.12).

På spørsmål om Tysklands tidlige medlemskap med EU påvirker følelsen av eierskap svarer Peters at han mener at følelsen av eierskap er «like stor i Tyskland som i senere ankommende medlemsland» (Intervju med Peters, 18.09.12). Pappi mener det samme som Peters at tyskere ikke føler mer eierskap til EU enn det opinionen senere ankomne føler (Intervju med Pappi, 25.09.12). Begge ekspertene mener altså at følelsen av eierskap ikke påvirkes av tid for medlemskap.

Videre mener både Peters og Pappi at det sannsynligvis ikke er noen tilknytning mellom tid for medlemskap og deltakelse i EUs offentlige sfære. (Intervju med Peters 18.09.12 og Intervju med Pappi, 25.09.12). Deltagelse i den europeiske offentlige sfæren vil være lik mellom nyere og eldre medlemsland: «Dette fordi nyere medlemslandene må lære mer om EU, mens de eldre medlemslandene vil ha en mer iboende interesse» (Intervju med Pappi, 25.09.12).

Det siste spørsmålet omkring tidsaspektet og om avstand i tid kan påvirke opinionens holdninger til integrasjon handler om integrasjon gradvis versus integrasjon som skjer plutselig. Tyskland som har vært medlem fra starten har i en prosess over tid vært med på å bestemme hva som skal inngå i *acquis communautaire*, og har over tid hatt muligheten til å integrere dette inn i allerede eksisterende tysk lovverk. Dette til forskjell fra senere ankommende land som over en kortere tidsperiode implementerte dette inn i sitt nasjonale lovverk. Spørsmålet mitt til Peters og Pappi er om tyskere ser annerledes og kanskje mer positivt på integrasjon enn det opinionen i senere ankommende land gjør. Peters svarer «Ja! I tillegg til dette er den institusjonelle oppbygningen av EU svært lik den tyske og således er den mer kjent for tyskere» (Intervju med Peters 18.09.12). I første omgang ser ikke Pappi ut til å forstå mitt spørsmål, etter en oppklarende e-post er han også enig i at forskjellen i integrasjonsprosessen vil kunne ha innvirkning på opinionens holdninger til integrasjon, men at tyskere ikke nødvendigvis ser mer positivt på integrasjon av den grunn. (Intervju med Pappi, 25.09.12).

5.2.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet

På bakgrunn av funnene gjort i oppgavens kvantitative del spurte jeg også de tyske ekspertene om de hadde noen teorier, hypoteser eller antagelser til hvorfor sentrum i gjennomsnitt stiller seg mer positiv til økt integrasjon enn det periferien gjør. Peters, i likhet med Folkestad, tror sosialisering kan utgjøre en viktig forklaringsfaktor:

«De opprinnelige seks medlemmene er mer sosialiserte og derfor mer tilbøyelige til å verdsette integrasjon. Videre er de opprinnelige medlemslandene mer oppmerksom på de opprinnelige årsakene til at det ble satt i gang en integrasjonsprosess, mens i dag er det for mange mennesker som først og fremst vurderer integrasjonsprosesser som «cost and benefit» kalkuleringer for en mer eller mindre kort tidsperiode» (Intervju med Peters 18.09.12).

Også Pappi mener at de opprinnelige landene har erfart mer sammen over tid, og at denne erfaringen kan gi utslag i hvordan man stiller seg til integrasjon:

«Jeg vil tolke dette skillet i lys av læringsteori. Når du erfarer positive hendelser som borger av EU, som det var mer av på EUs tidligere stadium, så vil disse positive erfaringene manifestere seg i borgerne som gjør at de vil ha en mer positiv holdning til

integrasjon enn de borgere som ikke har vært eksponert for denne opplevelsen» (Intervju med Pappi, 25.09.12).

5.2.5 Oppsummering

Begge ekspertene mener at spesielt økonomi er en viktig forklaringsfaktor for ønsket integrasjon. Også identitet og historiske begivenheter er i følge Pappi og Peters essensielle forklaringsfaktorer som påvirker den tyske opinion når det kommer til ønsket integrasjon. De tyske ekspertene nevner ikke avstand som forklaringsfaktor for ønsket integrasjon. Videre er likhetene mellom hvilke faktorer som påvirker ønsket integrasjon og hvilke politiske områder som opptar den tyske opinionen er store.

Både Peters og Pappi mener at geografisk avstand fra EUs makthovedstad ikke påvirker opinionen i synet på EUs legitimitet. Peters mener at identitetstilhørighet og eierskap kan påvirkes av geografisk avstand, men at dette sannsynligvis ikke er signifikant. Pappi hevder at geografisk avstand ikke vil ha påvirkning for den tyske opinion sin del når det kommer til identitet og eierskap, men eksemplifiserer med Kypros at om avstanden blir svært stor kan det allikevel ha påvirkning.

De tyske ekspertene mener at tidsavstand har påvirkning på opinionens identitetstilhørighet til EU. Derimot mener de at tidsavstanden ikke påvirker hverken eierskapsfølelsen eller deltagelse i EUs offentlige sfære.

De tyske ekspertene er også enige i at forholdet mellom tidsaspektet og implementeringen av *acquis communautaire* kan påvirke opinionen i integrasjonsspørsmålet.

Når det kommer til å forklare hvorfor de seks opprinnelige medlemslandene av EU er mer positiv til økt integrasjon enn det resten av medlemslandene heller svarene i retning av avstand som hovedfaktor. Pappi og Peters identifiserer tidsavstand som forklaringsfaktor til forskjellen mellom sentrum og periferi.

5.3 De rumenske ekspertene

De rumenske ekspertene jeg har intervjuet er Prof. Nicolae Paun og Dr. Sergui Miscoiu. Prof. Nicolae Paun er dekan ved Institutt for europeiske studier ved Babeş-Bolyai Universitet i Romania. Paun har gjennom sine mange år som forsker fokusert på europeisk integrasjon og økonomi, og hvor hans forskning er publisert i flere anerkjente journaler og tidsskrifter. Hans

forskningsfokus har til nå vært rettet mot Romania og Øst-Europa og deres forhold til EU og EUs traktater. Paun har siden 2001 mottatt tre stipendiater fra den europeiske kommisjon: Jean Monnet Ad Personam Chair: Modelling the New Europe, Jean Monnet European Centre of Excellence og Jean Monnet Chair: European Construction, Stages of Enlargement. Paun har også siden 2000 vært vise-president i den rumenske organisasjon for integrasjonsstudier.

Dr. Sergiu Miscoiu er direktør på Institutt for internasjonale relasjoner og amerikanske studier ved Babes-Bolyai Universitetet, Faculty of European Studies, hvor han også er leder for masterutvekslingsprogrammet «Komparativ EU politikk». Miscoiu har mastergrad i komparativ politikk og doktorgrad i statsvitenskap. Miscoiu foreleser i blant annet innføring i statsvitenskap, internasjonale relasjoner og ekstremisme og populisme i Europa. Miscoiu har publisert en rekke artikler angående Romania og EU.

På bakgrunn av de rumenske respondentenes akademiske utdannelse, publiseringer og forskningsinteresser hersker det liten tvil om at de er eksperter innenfor det emnet denne oppgaven handler i. Både Prof. Paun og Dr. Miscoiu er meget godt skikket til å svare på spørsmål knyttet til den rumenske opinionen og integrasjon.

5.3.1 Generelle faktorer som påvirker oppgavens avhengige variabel - ønsket integrasjon

På mine spørsmål om hva Romania tjener på å være medlem av EU svarer Paun: « Romania tjener på strukturelle virkemidler og programmer som EU har vedtatt gjennom for eksempel Lisboa-traktaten. Det regionale utviklingsprogrammet er ett eksempel på hva Romania tjener på å være medlem» (Intervju med Paun, 07.10.12). Dette gjenspeiler seg i hvilke politiske områder den rumenske opinion er opptatt av i følge Paun. Han lister opp regional og lokal utvikling som det viktigste politiske området for opinionen, deretter følger jordbruk, fiske og mat, og som tredje viktigst sysselsetting og sosiale saker.

Også Miscoiu mener at Romania tjener økonomisk på å være medlem av EU. «EU-finansiering og frihet til å forflytte seg er det Romania tjener mest på ved EU medlemskap» (Intervju med Miscoiu 13.10.12). På spørsmålet om hvilke politiske områder som mest opptar opinionene svarer han 1) landbruk, fiskeri og mat, 2) transport og reise og 3) helse (Intervju med Miscoiu 13.10.12). Hva Romania tjener på ved å være medlem av EU og hvilke politiske områder som opptar opinionen avviker fra hverandre. Miscoiu avviker han fra de andre ekspertene ved disse spørsmålene. Samtlige andre eksperter viser til at det er stor

sammenheng mellom hva de enkelte landene tjener på medlemskapet og politiske områder som opptar opinionen i landet.

Da jeg spurte Nicolae Paun om hvilke faktorer han mener påvirker opinionen i Romania til å ønske økt integrasjon svarte han: «Økt mulighet til forflytning over grenser; støtte fra EU politikk (CAP, kohesjons fond osv.); følelse av tilhørighet; deltagelse i beslutningstakingsprosessen» (Intervju med Paun, 07.10.12). Mens Miscoiu svarer: «Fattigdom, frykt for smittende økonomisk krise og ønske om felles verdier og holdninger fra vesten» (Intervju med Miscoiu 13.10.12).

På spørsmål om det er forskjeller mellom hvordan enhetsstater som Romania og føderalstater som Tyskland tilnærmer seg integrasjonsprosesser som vi ser i EU svarer Paun: «Til en viss grad er det det. Det har vært en viss dose av motvilje i området regional utvikling og overdragelse av kompetanse, i fravær av en ekte føderalistisk tradisjon» (Intervju med Paun, 07.10.12). Miscoiu er tydeligere i standpunktet om at forskjellene mellom enhetsstater og føderalstater har effekt på hvordan opinionen i landene stiller seg til integrasjonsprosessene: «Ja. Regionale eller føderale stater er mer fleksible, noen regioner er mer tilbøyelig til integrasjon enn andre» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12).

5.3.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet

I forbindelse med intervjuene har jeg spurt de rumenske ekspertene om hvorvidt geografisk avstand kan påvirke den rumenske opinionens holdninger til ønsket integrasjon. Som ved spørsmålstillingen ved geografisk- og tidsavstand med de uavhengige og tyske ekspertene er jeg interessert i hvorfor det eventuelt kan påvirke oppgavens avhengige variabel. Derfor har jeg konstruert tre spørsmål som inkorporerer tre påstander: den geografiske avstanden påvirker 1) følelsen av identitetstilhørighet til EU, 2) EUs legitimitet ovenfor opinionen og 3) følelsen av tilknytning/eierskap til EU.

På mitt spørsmål om den lange geografiske avstanden til EUs makthovedstad Brussel har noe å si for opinionen i Romania når det kommer til følelsen av identitetstilhørighet til EU svarer Paun: «Geografisk avstand har liten relevans i dette spørsmålet. Dette grunnet at det er hverken en klar følelse eller press omkring tilhørighet som blir trigget av avstand som et fenomen» (Intervju med Paun, 07.10.12). I motsetning til Paun mener Miscoiu: «Ja, avstand vil ha påvirkning på identitet tilknytning. Avstanden blir opplevd som en fysisk barriere. Den

fysiske barrieren forsterkes med dårlig flykommunikasjon mellom Bucuresti og Brussel» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12).

Paun understreker videre at han ikke tror at geografisk avstand har noe å si hverken for synet på EUs legitimitet eller eierskap: «Denne avstanden blir ikke opplevd av den rumenske opinionen som noe hinder.» (Intervju med Paun, 07.10.12). Han begrunner dette med at det ikke har vært debatt omkring dette i Romania. Miscoiu derimot mener at følelsen av eierskap påvirkes av avstanden: «Ja, igjen er det en fysisk barriere som forsterker rumeneres følelse av å ha vært, er, og vil forbli en margin i EU» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12). Når det kommer til følelsen av EUs legitimitet svarer Miscoiu enkelt og greit: «Avstand betyr ikke noe i legitimitets sammenheng» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12). Miscoiu mener at nesten all politikk innført av EU blir sett på som positivt. Dette på grunn av at forholdet den rumenske opinionen har til nasjonale folkevalgte er dårlig og politikk innført av EU blir nesten alltid sett på som positivt og legitimt.

5.3.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet

Jeg har ved spørsmålene til de rumenske ekspertene lagt inn de samme påstandene i spørsmålene omkring tidsavstand som jeg gjorde i forbindelse med intervjuene til de uavhengige og tyske ekspertene: den tidsmessige avstanden i form av når ett land ble medlem av EU påvirker den rumenske opinionens 1) identitetstilhørighet til EU, 2) tilknytning/eierskap med EU, 3) deltakelse i EUs offentlige sfære.

På spørsmål om tidsavstand mellom medlemskapene til Romania og opprettelsen av EU har noe å si for opinionens følelse av identitetstilhørighet til EU svarer Paun:

«Romanias identitet har alltid vært tilknyttet europeiske holdninger og verdier. Derfor er ikke tidsavstand noe hinder som umuliggjør mitt land fra å inneha lik grad av identitetstilhørighet som andre medlemsland» (Intervju med Paun, 07.10.12).

Heller ikke Miscoiu mener at tid er en essensiell faktor for identitet tilknytning til EU:

«Nei, ikke egentlig. Det er fortsatt for tidlig å si at det er en fullt utviklet europeisk identitet blant rumenere, men Romania er fortsatt eurofil. Denne eurofilien er mer basert på håp om befrielse fra EU. Rumenere føler seg som den fattige slektningen av en rik familie» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12).

Ved spørsmål om tidsavstanden mellom Romania og de seks opprinnelige medlemslandene påvirker opinions følelse av tilknytning/eierskap til EU svarer Paun:

«Gitt avstanden mellom de såkalte "To Europa", orkestret av kommunisttiden, har rumenere satt pris på og fulgt den europeiske «måte» etter revolusjonen i 1989. Således, den tidsperiode mellom de to øyeblikk anses som naturlig og ikke som et hinder» (Intervju med Paun, 07.10.12).

Miscoiu mener at tidsavstand påvirker eierskapsfølelsen: «Ja, forskjellen støtter opp under rumeneres følelse av å være en margin i Europa» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12). På oppfølgingsspørsmål om rumenere ser på Romania som et medlemsland på lik linje med de seks opprinnelige medlemslandene svarer Miscoiu: «Ikke i det hele tatt, "klubben" virker fortsatt å være preget av eksklusivitet» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12).

Paun mener at avstanden i tid ikke påvirker deltagelsen i EUs offentlige sfære, men at andre politiske utfordringer gjør det: «Nei, men på nåværende tidspunkt er det noen hindringer som gjenstår. Som for eksempel vanskeligheter med arbeidsmarkedstiltak tilgang og nektet medlemskap i Schengen-området.» (Intervju med Paun, 07.10.12). Også Miscoiu mener at avstanden i tid ikke påvirker deltagelse. Miscoiu peker på forskjellene mellom det han tidligere i intervjuet kaller en fattig slektning til en rik familie: «Tiden er ikke relevant. For å si det enkelt, Romania har fortsatt et stort og grunnleggende problem. I det 20. århundres post-matrealistiske Europa er debattene fokusert omkring temaer og politikk som ikke passer med den nåværende situasjonen i Romania» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12).

På spørsmål om hurtig implementering av EUs felles lovverk (*acquis communautaire*) har påvirket Romanias opinions oppfatning av integrasjon svarer Miscoiu: «Det var store forhåpninger om hurtig forandring og rumenere var forberedt på å implementere reformene. I dag er det skuffelse, men siden nasjonale politikere er mer upopulære enn reformene blir EU fortsatt sett på som ett håp om en bedre fremtid» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12). Paun svarer: «Absolutt har dette en påvirkning, selv om dette ikke nødvendigvis innebærer at opinionen stiller seg negative til økt integrasjon. For den rumenske opinion er økt integrasjon ønskelig» (Intervju med Paun, 07.10.12).

5.3.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet

På spørsmål om hvorfor det er forskjeller mellom de opprinnelige og de senere ankommende medlemslandene når det kommer til ønsket integrasjon svarer Paun:

«På den ene siden har vi den Tsjekiske republikk, og i noen grad Polen, som er mer tilbakeholdne når det kommer til integrasjon, mens på den andre siden har vi Romania hvor slik motvilje er mindre fremtredende. Generelt kan man si at de nyere medlemslandenes opprinnelige entusiasme for integrasjon har avtatt. Den nåværende krisen i EU, nasjonalisme og populisme er viktige faktorer i integrasjonsspørsmålet. Derav, gitt det faktum at nyere medlemmer er mer tilbøyelige til å bli påvirket av nasjonalisme og populisme på denne tiden i EU, synes spørsmålet ditt å være av aktualitet og viktighet. Imidlertid å generalisere overdrevet med hensyn til holdninger i EU til videre integrering er risikabelt» (Intervju med Paun, 07.10.12).

Miscoiu: «De opprinnelige seks landene har større erfaring med EU, og til en viss grad er deres skjebner betinget av EU. I motsetning har ikke land som kommet til EU på et senere tidspunkt samme forholdet til EU» (Intervju med Miscoiu, 13.10.12).

5.3.5 Oppsummering

I likhet med de fire foregående ekspertene mener også Paun og Miscoiu at økonomi og identitet er viktige forklaringsfaktorer for hvordan sine landsmenn stiller seg til integrasjon. Videre er likhetene mellom hvilke faktorer som påvirker ønsket integrasjon og hvilke politiske områder som opptar den tyske opinionen er store i følge Pauns svar, mens i følge Miscoius svar er det liten sammenheng mellom disse faktorene. Hverken Paun eller Miscoiu nevner avstand som faktor som kan påvirke ønsket integrasjon. Videre er de rumenske ekspertene enig i at styresettet kan påvirke holdningene opinionen viser til integrasjon, og at Romania som en enhetsstat kan gi utslag i negative holdninger til økt integrasjon.

Paun mener at det ikke er noen sammenheng mellom geografisk avstand når det kommer til identitetstilhørighet, eierskapsfølelse og deltakelse i offentligsfære. Heller ikke tidsavstanden mellom oppstarten av EU og Romanias medlemskap har i følge Paun forklaringskraft på identitetstilhørighet, eierskapsfølelse og synet på EUs legitimitet. Begrunnelsene hans er at selv om Romania ikke ble medlem av EU før i 2007 har det rumenske folk alltid følt seg som europeere, og at medlemskap ikke er en betingelse for eierskapsfølelse, identitetstilhørighet eller følelsen av legitimitetsgrunnlaget EU har ovenfor den rumenske opinion.

Miscoiu derimot mener at geografisk avstand har påvirket opinionen i Romania når det kommer til identitetstilhørighet og eierskapsfølelse, men ikke når det gjelder synet på EUs legitimitet. Videre mener Miscoiu at tidsavstand ikke påvirker identitetstilhørighet og deltakelse i EUs offentlige sfære, men at følelsen av eierskap blir påvirket av tidsavstanden.

Som forklaring til hvorfor det er skille mellom sentrum og periferi i ønske om integrasjon mener Paun at de nyere medlemslandene av EU er mer utsatt for svingninger når det kommer til EU og integrasjonsprosessen, enn det de opprinnelige seks landene er. Han mener at dette kan være forklaringen på forskjellene mellom sentrum og periferien i integrasjonsspørsmålet. Miscoiu mener forskjellene kan forklares ut i fra erfaring og betingelser. Han mener at de opprinnelige landene har mer erfaring med EU prosjektet og at landenes skjebne er mer betinget av EUs suksess eller fall enn det de senere ankommende medlemslandene er.

6 Diskusjon om funnene

I dette kapittelet diskuterer og sammenfatter jeg mine funn variabel for variabel.¹⁵ Jeg vil også i dette kapittelet generere hypoteser med grunnlag i mine funn av hvordan forklaringsvariablene påvirker oppgavens avhengige variabel, ønsket integrasjon.

6.1 De generelle faktorene

Fem av seks eksperter nevner økonomi som en av de tre viktigste faktorene som påvirker ønsket integrasjon. De uavhengige ekspertene mener at Tyskland vil tjene økonomisk på medlemskapet grunnet deres store eksport av varer til andre medlemsland og nyter dermed godt av lave toll og skatte «murer», mens Romania vil tjene økonomisk på samarbeidet i form av bistand fra EU. De rumenske og tyske ekspertene bekrefter dette, Tyskland tjener økonomisk på gode eksportmuligheter, samtidig som Romania tjener økonomisk i form av bistand fra EU. Dette er i tråd med eksisterende litteratur og forskning rund temaet og styrker antagelsen om at økonomi som variabel har stor forklaringskraft på EUs opinion når det kommer til hvordan de stiller seg til integrasjon.

Videre mener Pappi og Peters at identitet og en felles kultur for samarbeid er to viktige faktorer som forklarer ønsket integrasjon blant opinionen i Tyskland. Også Paun og Miscoiu mener at identitet er viktig for hvordan den rumenske opinionen stiller seg til integrasjon. Følelse av tilhørighet og ønske om felles identitet, verdier og holdninger blir nevnt som noen av de viktigste forklaringsvariablene på hvordan rumenere stiller seg til integrasjon. Dette er også i tråd med eksisterende litteratur rundt temaet og styrker antagelsen om at identitet som variabel har stor forklaringskraft på ønsket integrasjon.

---

¹⁵ Som vist til i metodekapittelet er det utfordringer med analyse/diskusjon av funn gjort i forbindelse med kvalitativt intervju. Før jeg begynner å diskutere omkring funnene vil jeg igjen gjøre oppmerksom på at det er to sentrale utfordringer en hver forsker med ett lignende metodisk opplegg (som denne oppgaven har) vil kunne møte når en skal drøfte omkring funnene. For det første er funnene basert på ekspertenes subjektive oppfatning. Dette må det tas hensyn til når funnene skal diskuteres. For det andre er det viktig å være klar over faren for nivåfeilslutning. Det at jeg tar utgangspunkt i et fåtall av eksperter til å svare på holdninger på veiene av en hel nasjons opinion kan bidra til nivåfeilslutning. Uansett vil jeg argumentere for at metoden som er valgt er den beste til å belyse de faktorer og mekanismer som er nødvendige for å svare på oppgavens problemstilling. Samtidig som oppgaven ikke jakter statistisk signifikante svar, men er av utforskende og hypotesegenererende art.

Ingen av respondentene, hverken de uavhengige, rumenske eller tyske ekspertene nevner avstand (hverken i geografi eller tid) som mulig forklaringsvariabel på ønsket integrasjon. Dette tyder på at avstand ikke har stor direkte effekt på oppgavens avhengige variabel, ønsket integrasjon.

H1: Avstand i tid og geografi vil ha liten direkte effekt på ønsket integrasjon.

Hva medlemslandet tjener på EU medlemskap og hva som er viktig forklaringsfaktor for hvordan opinionen i hvert enkelt medlemsland stiller seg til integrasjon er sterkt sammenhengene mener både Grindheim og Folkestad, noe som også blir forsterket i intervjuer med både de rumenske og de tyske ekspertene. I følge ekspertene er opinionen i Romania og Tyskland i større grad opptatt av politiske områder som landet tjener på enn politiske områder der landet ikke tjener så stort på EU medlemskap. Ergo, om opinionen oppfatter at landet tjener demokratisk på medlemskapet vil demokrati som forklaringsvariabel ha stor påvirkning på ønsket integrasjon.

H2: Det vil være stor korrelasjon mellom hva et land tjener på å være medlem i EU og hva opinionen i landet legger vekt på når de gjør seg opp en mening omkring videre integrasjon i EU

Funnene som bidro til genereringen av hypotese 2 forsterker antagelsen om at avstand i tid og geografi ikke har spesiell stor forklaringskraft på ønsket integrasjon. Spørsmålet «Hva har EU gjort for meg i det siste?» vil ikke omhandle avstand, men heller de generelle faktorene som økonomi, demokrati, bevegelsesfrihet og så videre.

Fem av seks eksperter er veldig klare i sitt syn på at stater med føderale trekk vil ha mindre skepsis til overnasjonal integrasjon. Det er kun Pappi som legger til ett «men» og hevder at det ikke er ett fast forhold, men at forholdet vil variere etter hvilken politikk som skal integreres. Både Folkestad og Peters argumenterer med at opinionen i stater med føderale trekk vil ha mer kjennskap til organiseringen av EU som organisasjon grunnet likhetstrekkene ved EU og en stat med føderale trekk, og således vil de være positive og ikke skeptiske. Dette viser at Rokkans teori om oppstartsgrunnlaget for EU også i dag være aktuell som forklaring til hvordan opinioner stiller seg til integrasjonsprosessen. Tidligere har jeg vist til at det er en stor overvekt av føderalistiske tradisjoner blant sentrumslandene, mens periferilandene er

preget av å være enhetsstater. Funnene støtter også opp Olsson (2008) påstand at euroskepsisme er mer utbredt i land som ikke har føderalistiske tradisjoner.

H3: Føderalistiske institusjonelle tradisjoner vil påvirke opinionen til å stille seg mer positiv til integrasjon, enn det opinioner i medlemsland uten føderalistiske tradisjoner.

Spørsmålet om avstand i tid og geografi kan ha større indirekte effekt på ønsket integrasjon er enda ikke avklart. Om funnene kan vise til at avstand påvirker faktorer som kjent igjennom relevant litteratur påvirker ønsket integrasjon, vil avstand indirekte påvirke ønsket integrasjon.

6.2 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – avstandsaspektet

Jeg har funnet at det er svært sprikende oppfatning blant ekspertene på om geografisk avstand vil ha påvirkning på 1) identitet, 2) følelse av eierskap og 3) EUs opplevde legitimitet

De nøytrale ekspertene mener generelt at geografisk avstand vil kunne påvirke identitetstilhørigheten. Folkestad eksemplifiserer med den katolske kirken som har hovedsete i Roma og kirkens innvirkning på politiske systemer i Sør-Europa.

På spørsmål til de tyske ekspertene om den korte geografiske avstanden opinionen i landet har til EUs makthovedstad har påvirkning på identitetstilhørigheten til EU er begge svarene preget av en ambivalent holdning. Peters svarer at det er mulighet for at geografisk avstand vil påvirke identiteten, men at dette sannsynligvis ikke er signifikant. Pappi mener at den korte avstanden ikke vil påvirke identiteten til den tyske opinionen, men legger til at over svært lange avstander kan den ha en påvirkning. Videre mener han at geografisk avstand kan påvirke identitetstilhørighet, men at avstanden da må være meget stor. Funnene tyder på at tyskere ikke opplever økt identitetstilhørighet til EU grunnet kort geografisk avstand til organisasjonen.

H4: Tysklands korte geografiske avstand fra EUs sentrum vil ikke påvirke den tyske opinion til økt identitetstilhørighet til EU.

Funnene gjort i forbindelse med intervjuene av de rumenske ekspertene når det kommer til geografisk avstand og identitet er sprikende. Miscoiu mener at avstanden blir sett på som en barriere, mens Paun mener at det hverken er følelser eller press om at avstand trigger eller ikke trigger identitet. På bakgrunn av svært motsigende funn vil det bli vanskelig å generere

en hypotese om geografisk avstands påvirkning på identitetstilhørigheten blant den rumenske opinionen.

Det er forholdsvis stor enighet om at geografisk avstand ikke vil ha innvirkning på følelsen av eierskap. Fem av seks eksperter mener at geografisk avstand ikke har noe å si i denne sammenhengen. Det er kun Miscoiu som mener at avstanden blir oppfattet som en fysisk barriere blant den rumenske opinionen.

H5: Geografisk avstand vil ikke påvirke følelsen av eierskap til EU.

De nøytrale ekspertene mener at den geografiske avstanden kan spille en rolle i følelsen av EUs legitimitet, og argumenterer for at legitimitet ofte handler om symbolikk og nærhet. Til motsetning fra de nøytrale ekspertene er ekspertene fra case-landene enige om at geografisk avstand ikke påvirker opinions følelse omkring EUs legitimitet. De tyske ekspertene mener at det er andre faktorer som påvirker den tyske opinionen i synet på legitimitet, mens Paun igjen mener at geografisk avstand ikke blir opplevd som et hinder, samtidig som Miscoiu kontant avviser at geografisk avstand ikke har innvirkning på opplevelsen av EUs legitimitet.

H6: Geografisk avstand vil ikke påvirke den tyske eller rumenske opinionens holdninger til EU som legitim lovgiver.

6.3 Sentrum-periferi-relasjoner til EU – tidsaspektet

Funnet gjort i forbindelse med intervjuene viser at det også er svært sprikende oppfatning blant ekspertene på om tidsavstand vil ha påvirkning på 1) identitet, 2) følelse av eierskap og 3) deltakelse i offentlig sfære.

De nøytrale ekspertene mener at tidsavstand kan være med å påvirke identitetstilhørighet, men understreker samtidig at det er andre faktorer som nok har mer effekt på identitet og at konteksten for når ett land blir medlem er viktig for identitetskapningen. De tyske ekspertene er veldig klare på at den tyske opinionen har fått stor identitetstilknytning til EU grunnet kort tidsavstand. Funnene viser videre at de rumenske ekspertene ikke mener tidsavstand påvirker identitetstilhørighet, og begrunner dette med at den rumenske opinionen alltid har identifisert seg med Europa og at tidsavstanden ikke hindrer senere ankommende medlemsland til å føle tilhørighet med EU.

H7: Den korte tidsavstanden den tyske opinionen har i forhold til EU øker identitetstilhørigheten til organisasjonen.

H8: Betydningen tidsavstand har på identitetstilhørighet er forskjellig fra sentrum og periferi

Funnene viser at det er splittelse mellom ekspertene når det kommer til om tidsavstand påvirker eierskapsfølelse til EU. De nøytrale ekspertene mener at tidsavstand vil kunne påvirke følelsen av eierskap, mens de tyske ekspertene mener at eierskapsfølelsen vil være lik så lenge man er medlem av EU. Paun hevder i likhet med de tyske ekspertene at tid ikke er et hinder når det kommer til følelse av eierskap. Miscoiu går imot Paun og de tyske ekspertene og mener at tidsavstanden manifesterer følelsen av å være en margin i Europa sammenheng. Igjen vil det være vanskelig å generere en hypotese angående tidsavstandens påvirkning på eierskapsfølelsen til EU blant rumenere.

H9: Kort tidsavstand vil ikke øke eierskapsfølelsen for EU som organisasjon blant den tyske opinionen.

De nøytrale ekspertene mener igjen at tidsavstand generelt sett kan påvirke deltakelse i EUs offentlige sfære. Folkestad argumenterer for at deltakelsen øker med kunnskap, mens Grindheim viser til at valgdeltakelsen er høyere i land som har vært medlem av EU i lengre tid. Funnene viser videre at ingen av ekspertene fra hverken Tyskland eller Romania mener at tidsavstand påvirker deltagelse i EUs offentlige sfære. De tyske ekspertene argumenterer med at nye medlemsland vil lære mer om EU og således også deltar i EUs offentlige sfære på lik linje med eldre medlemsland.

H10: Avstand i tid påvirker hverken den tyske eller den rumenske opinionens deltakelse i EUs offentlige sfære.

Når det kommer til om hurtig versus gradvis integrasjon påvirker opinionens holdninger til integrasjon er funnene igjen sprikende. De nøytrale ekspertene mener at konteksten for når ett land blir medlem av EU er viktig. Om et land har økonomiske eller demokratiske utfordringer vil ikke opinionen ha noe i mot hurtig integrering med EU. De tyske ekspertene mener at den gradvise integrasjonen som opinionen i Tyskland har opplevd har påvirket opinionens holdninger til integrasjon. Den rumenske opinionen ønsket hurtig integrasjon velkommen og så ingen hinder i at det felles lovverket var formulert av tidligere medlemsland. De rumenske ekspertene argumenterer for at misnøye med forhold i Romania og nasjonale folkevalgte,

samtidig som rumenere alltid har identifisert seg med europeiske holdninger og verdier var hovedårsaken for at hurtig integrasjon var ønskelig. Samtidig så mener Paun at hurtigheten av integrasjonsprosessen vil påvirke opinionens holdninger til integrasjon, men at den hurtige integrasjonsprosessen Romania gikk igjennom ikke har negativt påvirker opinionens holdninger til integrasjon.

Funnene viser igjen at konteksten for medlemskap er viktig. Om man ser på medlemsutvidelsene i EU er utvidelsen mot sør preget av en økonomisk kontekst, mens utvidelsen mot øst er av demokratisk kontekst. Om opinionen i et land, som Romania, har lav tillit til nasjonale beslutningstagere og samtidig er misfornøyd med velferdssituasjonen i landet vil opinionen endre lojalitet fra det nasjonale til det beste alternativet som for rumeners del er EU. Hurtig integrasjon vil da være velkommen og således vil ikke negativt påvirke opinionens holdninger til EU. Miscoiu argumenterer for at rumenere er skuffet over at ikke integrasjonen har ført frem de resultater som var ønsket på nåværende tidspunkt og at holdningene til integrasjonsprosessen derfor har vært negative.

H11: Opinionens erfaringer med enten hurtig eller gradvis integrasjon vil påvirke holdninger til integrasjon.

Forskjellig syn mellom tyske eksperter og rumenske eksperter på hvordan tidsaspektet påvirker identitet og eierskap. Rumenske eksperter hevder at tidsaspektet ikke har betydning for opinionen i spørsmålet om identitetstilhørighet og følelse av eierskap med EU, mens de tyske ekspertene mener at tidsaspektet er en reel faktor for følelsen av eierskap og identitetstilhørighet. De tyske ekspertene hevder at den tyske opinionen som har vært med på EU prosjektet fra starten har større tilknytning til prosjektet og dermed også større identitetstilhørighet og eierskapsfølelse til EU.

6.4 Forskjellene mellom sentrum og periferi i integrasjonsspørsmålet

Tid og geografi står sentralt i forklaringen til ekspertene om hvorfor sentrumslandene viser til et større ønske om økt integrasjon, enn det periferilandene gjør. Folkestad lister opp tre punkter han mener kan bidra til å forklare forskjellene. To av punktene omhandler tid, mens det siste geografi. Folkestad mener at de opprinnelige seks medlemslandene har over tid utviklet eierskapsfølelse og blitt sosialisert slik at det er mer tilbøyelige til å være mer positivt innstilt til integrasjon, enn andre land som har mindre fartstid som medlem av organisasjonen.

Sammen med Folkestad mener Grindheim at stats og nasjonsbyggingsprosessen til sentrumslandene kan bidra med å forklare at opinionen i disse finner det mer naturlig å godta overnasjonal styring.

Også Peters og Pappi mener at tidsavstand kan være en forklaring til forskjellene mellom sentrum og periferi. Peters trekker inn sosialisering over tid, og mener at det gjør opinionen mer tilbøyelig til å verdsette integrasjon. Pappi mener at læringsteori, eller opplevelsen av positive hendelser i begynnelsen av integrasjonsprosjektet vil gi positive holdninger til integrasjon, noe som han mener senere ankomende medlemsland ikke har erfart i like stor grad.

De rumenske ekspertene mener at tid kan tillegges litt av forklaringen. Miscoui mener det eksakt samme som Pappi. Han mener at de seks opprinnelige landene har mer erfaring med EU og at dette kan skyldes forskjellen. Videre mener han også at de seks landenes skjebner er bunnet opp i EU, noe som jeg tolker som at æren og framtidsutsiktene til landene er mer avhengige av integrasjonsprosessen enn det det er for senere ankomne land. Paun mener den opprinnelige entusiasmen de nyere medlemslandene hadde for integrasjonsprosessen har avtatt, samtidig som senere ankomne medlemsland er mer tilbøyelige til å bli påvirket av klima i form av enkelthendelser som populisme. Dette punktet støtter opp om Peters som hevder at nyere medlemsland er mer opptatt av kortsiktighet i for av avveininger på «cost and benefits».

Funnene i forbindelse med intervjuene tyder på at avstand allikevel kan ha en betydelig forklaringskraft på ønsket integrasjon. Samtlige eksperter mener at spesielt tidsavstanden påvirker flere faktorer som igjen påvirker ønsket integrasjon.

6.5 Påvirker sentrum-periferi-relasjoner til EU opinionen i integrasjonsspørsmålet?

Svaret i henhold til problemstillingen er at sentrum-periferi-relasjoner til EU vil kunne påvirke medlemslandenes opinioner i spørsmålet om ønsket grad av integrasjon. Dette selv om funnene som bidro til genereringen av hypotese 1 og 2 tyder på at avstand ikke har stor forklaringskraft. Videre tyder heller ikke funnene som var med på å generere hypoteser 4-6 at geografisk avstand har stor indirekte påvirkning (gjennom kjente faktorer som påvirker ønsket integrasjon). Heller ikke funnene gjort i forbindelse med tidsavstandens påvirkning på ønsket integrasjon støtter opp om at sentrum-periferi-relasjoner har påvirkning på ønsket integrasjon.

Det er kun hypotese 7 (avstand i tid påvirker identitetstilhørigheten til den tyske opinionen) og 11 (hurtig versus gradvis integrasjon påvirker holdninger til integrasjon) som tyder på at tidsavstand indirekte påvirker ønsket integrasjon.

Fem av de elleve hypotesene er landspesifikke, som vil si at funnene gjort i forbindelse genereringen av hypotesene ikke støtter en mer generell hypotese, utover utvalget som oppgaven har undersøkt. Da funnene gjort i forbindelse med intervjuene ikke støtter opp under mer generelle holdninger, må hypotesene for avstandspåvirkning på opinioner holdes på landnivå, for enten Tyskland eller Romania. Der hvor funnene fra intervju med samtlige eksperter støtter opp under samme antakelse, er muligheten større for å generere mer generelle hypoteser. Fem av oppgavens elleve hypoteser er av generell art, og går dermed ut over oppgavens case, Tyskland og Romania

Det som taler til fordel for at sentrum-periferi-relasjoner (både case-spesifikt og i EU generelt) påvirker ønsket integrasjon er ekspertenes tolkning av hvorfor det er forskjell mellom sentrumslandene og periferilandene i spørsmålet om ønsket grad av integrasjon. Samtlige eksperter, i større eller mindre grad, bruker avstand, og da spesielt tidsavstand, som en mulig forklaring på hvorfor de seks opprinnelige medlemslandene har et større ønske om økt integrasjon med EU.

7 Konklusjon

Dette kapittelet avrunder min masteroppgave. Først følger en oppsummering av mine hovedfunn av hvordan forklaringsvariablene påvirker ønsket integrasjon. Deretter vil jeg redegjøre for hvilke bidrag jeg mener denne oppgaven har kommet med, og diskutere dens begrensninger. Avslutningsvis kommer jeg med forslag til videre forskning.

7.1 Oppsummering av funn

Mitt hovedmål med dette prosjektet var i henhold til oppgavens problemstilling å finne ut om og eventuelt hvordan sentrum-periferi-relasjoner påvirker grad av ønsket integrasjon blant opinionen i EU. I den kvantitative analysen ble det vist at det er forskjeller mellom sentrum og periferi når det kommer til ønsket grad av integrasjon. Det ble også vist at forskjellene har forholdt seg stabile. Gjennom intervjuer med eksperter finner jeg at det er delte meninger om og hvordan sentrum-periferi-relasjoner, operasjonalisert som avstand, påvirker ønsket integrasjon. Funnene jeg har gjort tyder på at avstand både i tid og geografi ikke er en av hovedforklaringene til hvordan opinionene i Tyskland og Romania stiller seg til integrasjon. Økonomi, identitet og enkeltsaker som for eksempel økt mulighet til forflytning over grenser, dominerer ifølge ekspertene påvirkningen på opinionens holdninger til integrasjon med EU.

I søken etter om avstand indirekte kan påvirke ønsket integrasjon valgte jeg ut fire variabler som litteratur på emnet hevder påvirker ønsket integrasjon og intervjuet ekspertene hvor målet var å avdekke om avstand kan påvirke disse variablene. Funnene viser at det er delt oppfatning av både tidsavstands påvirkning på identitetstilhørighet, eierskapsfølelse, syn på EUs legitimitet og geografisk avstands påvirkning på identitetstilhørighet, eierskapsfølelse og deltakelse i EUs offentlige sfære.

Kort oppsummert mener de nøytrale ekspertene at avstand vil ha innvirkning på de fleste av de overnevnte fire variablene. De tyske ekspertene mener at den korte avstanden i geografi til EU ikke vil påvirke hverken identitet, eierskapsfølelse og syn på EUs legitimitet, og derfor heller ikke har innvirkning på ønsket integrasjon. De mener imidlertid at den korte tidsavstanden til EU påvirker identitetstilhørigheten til EU og således påvirker opinionen til å ønske økt integrasjon med EU. Å konkludere med avstandspåvirkning på den rumenske opinionen blir vanskelig. Dette grunnet svært motstridene syn blant de rumenske ekspertene. Det de rumenske ekspertene er enige om, er at den lange geografiske avstanden til EU ikke

påvirker synet på EUs legitimitet og at deltakelse i EUs offentlige sfære ikke påvirkes av den store tidsavstanden.

Når ekspertene skal forklare forskjellene i ønsket grad av integrasjon mellom sentrum og periferi bruker samtlige eksperter, i større eller mindre grad avstand, og da spesielt tidsavstand, som en mulig forklaring til grad av ønsket integrasjon. Dette tyder på at sentrum-periferi-relasjoner har påvirkning på grad av ønsket integrasjon blant opinionen i EU.

7.2 Oppgavens bidrag og dens begrensninger

Denne oppgaven har på flere måter bidratt til kunnskap omkring hvordan opinioner stiller seg til integrasjon med EU. Før det første setter den søkelys på avstand som potensiell forklaringsfaktor på ønsket integrasjon. Som vist i teorikapittelet er de aller fleste studier omkring holdninger til integrasjon preget av økonomiske, kulturelle og politiske forklaringsfaktorer. For det andre tyder funnene på at avstand ikke påvirker ønsket integrasjon i like stor grad som økonomiske, kulturelle og politiske forklaringsfaktorer, men at den indirekte effekten kan forklare deler av forskjellene mellom sentrumslandene og periferilandene når det kommer til ønsket grad av integrasjon. For det tredje finner oppgaven at det er stor splittelse mellom ekspertene når det kommer til om avstand påvirker ønsket integrasjon. Det at de rumenske ekspertene ikke har like oppfatninger av om opinionen blir påvirket av avstand kan være ett utsalg av subjektive oppfatninger, men det kan også tyde på at avstandspåvirkning ikke er forstått av eller etablert blant opinionen i Romania som forklaringsfaktor.

Oppgaven har også sine naturlige begrensninger. Effekten avstand har på ønsket integrasjon er svært vanskelig å måle i en slik studie som her er gjort. For at effekten skal kunne måles må det til en større surveyanalyse som tar for seg borgeres holdninger. Som diskutert tidligere i oppgaven har Eurobarometer i flere tiår utført surveyanalyser omkring holdninger til EU-borgere. Det som også er diskutert tidligere i oppgaven er at Eurobarometer ikke tar for seg mekanismene denne oppgaven ønsker å undersøke. For at sentrum-periferi-relasjonene som denne oppgaven har operasjonalisert dem trengs det en større surveyanalyse som spør respondentene det samme som jeg har spurt ekspertene. Selv om effekten ikke kan måles nøyaktig med et slikt metodisk opplegg kan den allikevel belyses. Romania som i følge oppgavens operasjonalisering er i den østlige periferien som befinner seg lengst borte både i tid og geografi fra EU. Effekten av avstand på ønsket integrasjon burde gjøre seg mest

gjeldende i ett land som Romania. Da funnene tyder på at avstand ikke spiller en sentral faktor for ønsket integrasjon blant den rumenske opinionen kan man anta at avstand heller ikke spiller en stor rolle i land som ligger nærmere EU i både tid og geografi.

7.3 Forslag til videre forskning

Da oppgaven har hatt som målsetting å generere hypoteser, hadde det selvfølgelig vært ønskelig om disse hadde blitt testet i videre forskning rundt emnet. Testingen av hypotesene vil kunne bidra til ytterligere å belyse avstandspåvirkning på opinionens holdninger til EU prosjektet.

Avstand både i tid og geografi kan påvirke langt flere faktorer som igjen påvirker ønsket integrasjon. I forbindelse med denne oppgaven har jeg undersøkt fire av dem, videre forskning omkring avstandsrelasjoner i EU som tar for seg andre faktorer, vil bidra til å danne et mer helhetlig bilde av avstandens påvirkning på holdninger til integrasjon. Forskere med bedre tid og mer ressurser vil også kunne kartlegge flere medlemsland, og således også kartlegge den potensielle effekten avstand har på holdninger til integrasjon.

Videre kvalitativ forskning som utfører survey analyser av opinionens syn på avstand og holdninger til integrasjon vil kunne skape ett nær komplett bilde av avstand som forklaringsfaktor til ønsket integrasjon. Effekten av påvirkningsforholdet mellom avstand og ønsket integrasjon vil da også kunne bli tilstrekkelig belyst.

Mine funn tyder på at avstand kan være en «uavklart» faktor. Dette grunnet svært motstridene meninger blant ekspertene om dens påvirkningsforhold på ønsket integrasjon. Videre forskning vil kunne avdekke om avstand er en «avklart» eller «uavklart» faktor i integrasjonsspørsmålet.

Selv om det er gjort mange studier på hvilke faktorer som påvirker holdninger til integrasjon med EU, vil det alltid være flere faktorer som kan vise seg aktuelle. Som presentert i oppgavens innledning er EU prosjektet unikt og forholdsvis nytt, samtidig som organisasjonen hele tiden er i utvikling. Innvirkningene EU har på Europas borgere blir mer og mer omfattende, samtidig som borgerne over de siste tiårene har deltatt mer aktivt i EU. Dette gjør at aspekter som man tidligere ikke regnet med påvirker opinioner, i dag eller i fremtiden vil ha en innvirkning på holdninger til EU og integrasjonsprosjektet. Derfor må videre forskning omkring opinionens holdninger til EU alltid se etter alternative forklaringer.

8. Litteraturliste

- Berglund, Sten, Kjetil Duvold, og Joakim Ekman og Carsten Schymik (2009) *Where does Europe end?* Cheltham, Edward Elgar Publishing
- Berglund, Sten, Joakim Ekman, Henri Vogt og Frank Aarebrot (2006) *The Making of the European Union: Foundations, Institutions and Future Trends*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing.
- Blondel, Jean, Richard Sinnott, og Pelle Svensson (1998) *People and Parliament in the European Union: Participation, Democracy, and Legitimacy*. Oxford, Clarendon Press
- Bogner, Alexander, Beate Litting og Wolfgang Menz (2009) *Interviewing Experts*. Hampshire, Palgrave Macmillan
- Carey, Sean (2002) *Undivided Loyalties. Is National Identity an Obstacle to European Integration?* European Union Politics, Volume 3 (4) s. 387–413.
- Caldeira, Gregory A. og James L. Gibson (1995) *The Legitimacy of the Court of Justice in the European Union: Models of Institutional*. American Political Science Review, 89 (2) s. 356-376
- Calhoun, Craig (1993) *Civil Society and the Public Sphere*. (Internett) <http://publicculture.dukejournals.org/cgi/reprint/5/2/267.pdf> (29.08.11)
- Calhoun, Craig (2003) The Democratic Integration of Europe: Interests, Identity, and the Public Sphere In: Berezin and M. Schain, Red.: *Europe without Borders: Re-Mapping Territory, Citizenship and Identity in a Transnational Age*. Baltimore, Johns Hopkins University Press
- Christin, Thomas og Simon Hug (2002) *Referendums and Citizen Support for European Integration*. Comparative Political Studies 35 (5) s. 586–610.
- Christmann, Gabriela B. (2009) Expert Interviews on the Telephone: A Difficult Undertaking I red. Bogner, Litting og Menz, *Interviewing Experts* s. 157-183
- Diez Medrano, J og P. Gutierrez (2001) *Framing Europe: Attitudes to European Integration in Germany, Spain and the UK*. Princeton, Princeton University Press
- Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (03.04.12) *Management Plan 2012* (Internett) http://ec.europa.eu/atwork/synthesis/amp/doc/comm_mp_en.pdf (05.08.12)
- Eichenberg, Richard og Dalton, Russell (1993) *Europeans and the European Community: the dynamics of public support for European integration*. I International Organization 47 (4) s. 507-534
- Elster, Jon (2007) *Explaining Social Behavior: More Nuts and Bolts for the Social Sciences*. Cambridge, Cambridge University Press
- Flora, Peter, Stein Kuhnle og Derek Urwin (1999) *State formation, Nation building and Mass Politics in Europe. The theory of Stein Rokkan*. Oxford, Oxford University press

- Forskningsetiske Komiteer (2010) *Etiske retningslinjer*
<http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/> (20.07.12)
- Garry, John og James Tilley (2009) *The Macroeconomic Factors Conditioning the Impact of Identity on Attitudes towards the EU*. European Union Politics 10 (3) s. 361-379
- George, Stephen og Ian Bache (2001) *Politics In The European Union*. Oxford, Oxford University Press
- George, Alexander og Andrew Bennet (2005) *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge, MIT Press.
- Gerring, John (2007) *Case Study Research, Principles and Practices*. New York, Cambridge University Press.
- Grindheim, Jan Erik (2008) *Stat, Region, Union*. Bergen, Universitetet i Bergen
- Grønmo, Sigmund (2004) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget
- Hay, Colin og Anand Menon (2007) *European Politics*. Oxford: Oxford university press
- Hix, Simon og Klaus H. Goetz (2000) *Introduction: European integration and national political systems*, West European Politics, 23 (4) s. 1-26.
- Hix, Simon og Bjørn Høyland (2011) *The political system of the Europaen Union*. New York, Palgrave Macmillan
- Hooghe, Liesbet og Gary Marks (2003) *National Identity and Support for European Integration* (Internett) <http://edoc.vifapol.de/opus/volltexte/2009/1530/> (20.04.2012)
- Hooghe, Liesbet og Gary Marks (2005) *Calculations, Community an Cues, public opinion on European integration*. I European Union Politics 6 (4) s. 419-443
- Hooghe, Liesbet og Gary Marks (2008) *A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Premissive Consensus to Constraining Dissensus*. Cambridge, Cambridge University Press (internett)
<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=2794304>
 (20.07.12)
- Innis, Harold (1951) *The Bias of Communication*. Toronto. University of Toronto Press
- King, Gary, Robert. O Keohane og Sidney Verba (1994) *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, Princeton University Press
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2009) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo, Gyldendal Akademisk
- Landman, Todd (2000) *Issues and Methods in Comparative Politics*. New York, Routledge
- Lieberman, Evan S. (2005) *Nested Analysis as a Mixed Method Strategy for Comparative Research*. American Political Science Review, 99 (3) s. 436-452.

- Lijphart, Arend (1971) *Comparative Politics and the Comparative Method*. The American Political Science Review, 65 (3) s. 682-693.
- Lipset, Seymour og Stein Rokkan (1967) *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments*. New York, Free Press
- Mahoney, James og Diderich Rueschemeyer red (2003) *Comparative Historical Analysis in the Social Sciences*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Meuser, Michael og Ulrike Nagel (2009) "The Expert Interview and Changes in Knowledge Production" i Bogner, Alexander, Beate Littig og Wolfgang Menz red., *Interviewing Experts*. Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- McKeown, Timothy J. (1999) *Case Studies and the Statistical Worldview*. International Organization, 53 (1) s. 161-190
- Moravcsik, Andrew (1998) *The Choice for Europe. Social Purpose and State Power From Messina to Maastricht*. New York, Cornell University Press
- Mudde, Cas (2000) *EU Accession and a New Populist Center-Periphery Cleavage in Central and Eastern Europe 2000*. Department of Political Science: University of Antwerp. (Internett) URL: <http://aei.pitt.edu/9271/>. (13.05 2012)
- Nanz, Patrizia og Jens Steffek (2003) Global governance, participation and the public sphere. *Government and Opposition*, 39, (2) s. 314–335
- Niedermayer, Oskar og Richard Sinnott red. (1995) *Public Opinion and Internationalized Governance*. Oxford, Oxford University Press.
- Olsson, Anna (2008) *Explaining Euroskepticism as a Function of Regional Representation*. Working Paper, Aces – EU center for excellence (internett) <http://aei.pitt.edu/id/eprint/33113> (16.07.12)
- Przeworski, Adam og Henry Teune (1970) *The logic of comparative social inquiry*. New York: John Wiley.
- Rosamond, Ben (2000) *Theories of European Integration*, New York, Palgrave
- Ryen, Anne (2002) *Det kvalitative Intervjuet, fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen, Fagbokforlaget
- Sabato, Hilda (1992) *Citizenship, Political Participation and the Formation of the Public Sphere in Buenos Aires 1850s-1880s*. Oxford, Oxford University Press (Internett) <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/650904.pdf?acceptTC=true> (04.05.2011)
- Sanchez-Cuenca, Ignacio (2000). *The Political Basis of Support for European Integration*. *European Union Politics* 1 (2), 147-171
- Sartori, Giovanni (1970) *Concept Misformation in Comparative Politics*. The American Political Science Review. 64 (4), 1033-1053,
- Schild, J. (2001) *National v. European identities: French and Germans in the European multi-level System*. *Journal of Common Market Studies*. 39 (2), 331-51

- Shepherd, Robert (1961) *Public opinion and European Integration*. Westmead, Saxon House.
- Shore, Cris (2004) *Whiter European Citizenship? - Eros and Civilization Revisited*. European Journal of Social Theory 7 (1): 27-44
- Skog, Ole- Jørgen (2005) *Å forklare Sosiale Fenomener*. Oslo, Gyldendal Akademisk
- Van der Eijk, Cees og Mark N. Franklin (1996) *Choosing Europe? The European Electorate and National Politics in the Face of Union*. Michigan, University of Michigan Press
- Van Dyne, Linn og Jon L. Pierce (2004) *Psychological ownership and feelings of possession: three field studies predicting employee attitudes and organizational citizenship behavior*. Journal of Organizational Behavior, 25, 439–459.
- Wiener, Antje og Thomas Diez (2004) *European Integration Theory*. New York, Oxford University Press
- Yin, Robert K. (2003) *Case study research, design and methods*, Thousand Oaks, Sage Publications
- Weiler, Joseph H.H. (1999) *The Constitution of Europe: Do the new Clothes have an Emperor? And their Essays on European Integration*. Cambridge: Cambridge University Press
- Wessels, Bernhard (1995) *Evaluations of the EC: Elite or Mass-Driven?*, I Oskar Niedermayer og Richard Sinnott (eds) *Public Opinion and Internationalized Governance*, s. 137–162. New York, Oxford University Press.

Eurobarometer:

- Eurobrometer 68 (2007) Eurobarometer 68, Public Opinion in the European Union. For Europa Kommissjonen.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb68/eb_68_en.pdf (12. august 2012)
- Eurobrometer 69 (2008) Eurobarometer 69, Public Opinion in the European Union. For Europa Kommissjonen.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb69/eb_69_en.pdf (11. august 2012)
- Eurobrometer 71 (2009) Eurobarometer 71, Public Opinion in the European Union. For Europa Kommissjonen.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb_71_en.pdf (10. august 2012)
- Eurobrometer 73 (2010) Eurobarometer 73, Public Opinion in the European Union. For Europa Kommissjonen.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb73/eb_73_en.pdf (13. august 2012)
- Eurobrometer 76 (2011) Eurobarometer 76, Public Opinion in the European Union. For Europa Kommissjonen.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb76/eb_76_en.pdf (13. august 2012)
- Eurobrometer 77 (2012) Eurobarometer 777, Public Opinion in the European Union. For Europa Kommissjonen.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb77/eb_77_en.pdf (13. august 2012)

9. Appendiks

Appendiks A: Opinionsdata oppgavens indeks - ønsket integrasjon

	BE	FR	ITL	LU	NL	TY		DK	IR	UK		HE	PO	SP	
EB 73															
EU en bra ting		64	44	48	70	69	50		66	66	29		44	43	59
EB 76															
forsvar/sikkerhet		85	76	72	85	77	81		68	45	53		81	64	80
EB 77															
for/imot emu		75	69	53	78	73	65		28	79	15		75	58	55
EB 73															
Imigrasjon		82	74	69	70	83	82		74	67	68		83	62	77
EB 76															
utenrikspolitikk		77	60	63	76	62	74		48	62	39		78	60	78
Indeks	BE	FR	ITL	LU	NL	TY		DK	IR	UK		HE	PO	SP	
		76,6	64,6	61	75,8	72,8	70,5		56,8	63,8	40,8		72,2	57,4	68,4

	FI	SV	ØS	ES	LA	LI	POL	SK	SL	TJ	UN	BG	ROM	MAL**	KY**	
EB 73																
EU en bra ting		45	54	36	52	26	48	62	59	39	31	38	47	55	47	33
EB 76																
forsvar/sikkerhet		57	60	61	87	82	85	84	90	82	80	78	82	71	64	87
EB 77																
for/imot emu		74	27	65	71	39	42	35	80	70	24	47	54	60	63	52
EB 73																
Imigrasjon		64	71	68	70	68	68	78	81	80	80	78	63	62	73	83
EB 76																
utenrikspolitikk		50	45	62	72	68	78	76	80	76	55	76	78	65	49	77
	FI	SV	ØS	ES	LA	LI	POL	SK	SL	TJ	UN	BG	ROM	MAL**	KY**	
Indeks		58	51,4	58,4	70,4	56,6	64,2	67	74	69	54	63,4	64,8	62,6	59,2	66,4

Appendiks B: Lister over respondenter

Nøytrale eksperter:

Dr. Jan Erik Grindheim, førsteamanuensis II ved UIB. E-post intervju 22. oktober 2012

Dr. Bjarte Folkestad forsker III ved UIB. E-post intervju 12. september 2012

Tyske eksperter:

Dr. Ingo Peters, førsteamanuensis ved Freie Universität Berlin. E-post intervju 18. september 2012

Prof. emeritus Franz Urban Pappi, Mannheim universitet. E-post intervju 25. september 2012

Rumenske eksperter:

Prof. Nicolae Paun, dekan ved universitet Babeş-Bolyai. E-post intervju 07.oktober 2012

Dr. Sergui Miscoiu, direktør institutt for internasjonale relasjoner og amerikanske studier ved Babes-Bolyai universitetet. E-post intervju 13. oktober 2012

Appendiks C: Intervjuguider

Spørsmål til de nøytrale ekspertene:

1: På hvilken måte tror du Tyskland tjener på å være medlem av EU?

2: På hvilken måte tror du Romania tjener på å være medlem av EU?

3: På hvilken måte tror du Tyskland bidrar til EU?

4: På hvilken måte tror du Romania bidrar til EU?

Tids avstand

5: Tror du at ett land som har vært medlem av EU siden oppstarten vil ha samme, mer eller mindre tilknytning til EU som organisasjon enn et land som ble medlem av EU på ett senere tidspunkt?

6: Hvordan vil forskjellene i tid for når ett land ble medlem av EU påvirke landenes følelse av EU identitet?

7: Tror du deltakelsen av opinionen i medlemslandene i EUs offentlige sfære vil være påvirket av på hvilket stadium av utviklingen til EU landet tok del av organisasjonen?

8: Vil opinionen i senere ankommende medlemsland i EU føle seg som partner/«eier» av organisasjonen på lik linje som de seks opprinnelige medlemslandene?

9: Tror du at land som ble medlem av EU på et senere stadium en de opprinnelige medlemslandene, og dermed over en kort tidsperiode måtte innpasse seg og integrere med

EU, vil ha en annen oppfatning av integrasjon og at det kanskje også påvirker deres ønske om integrasjon? Hvis JA, tror du at land som ble medlem i 2005 vil ha en annen oppfatning og ønske angående integrasjon enn land som ble medlem i 1973?

Geografisk avstand

10: Kan den geografiske avstanden mellom EUs politiske makt hovedstad (Brussel) og medlemslandene påvirker befolkningene i de forskjellige medlemslandene når det kommer til følelsen av Identitetstilhørighet til EU?

11: Tror du at den geografiske avstanden mellom EUs politiske makt hovedstad (Brussel) og de forskjellige medlemslandene kan påvirke befolkningen når det kommer til EUs legitimitet når staten deres blir pålagt innføring av politikk?

12: Kan den geografiske avstanden mellom EUs politiske makt hovedstad (Brussel) og medlemslandene (ikke blant de seks opprinnelige landene) påvirke opinionen i periferilandene i spørsmålet om de er partnere/ «eiere» av EU på lik linje med de seks opprinnelige medlemslandene?

Generelle spørsmål

13: Sett bort i fra EU, tror du at et land som befinner seg i periferien av en organisasjon både når det gjelder til og avstand (tid refererer til når man ble medlem av organisasjonen og sted hvor langt borte man geografisk befinner seg fra organisasjonens hovedkvarter) «lider av» en eller flere ulemper i forhold til ett land som befinner seg i sentrum av organisasjonen? Hvorfor?

14: Sett bort i fra EU, tror du at et land som befinner seg i sentrum av en organisasjon både når det gjelder til og avstand (tid refererer til når man ble medlem av organisasjonen og sted hvor langt borte man geografisk befinner seg fra organisasjonens hovedkvarter) har fordeler i forhold til ett land som befinner seg i periferien av organisasjonen? Hvorfor?

15: Er det noen fordeler å være et sentrums nært land (tid og avstand) i EU? Hvilke fordeler og hvorfor?

16: Er det noen ulemper ved å være ett land som ligger i periferien (tid og avstand) i EU? Hvilke ulemper og hvorfor?

17: Vil plasseringen sentrum/periferi påvirke opinionen i medlemslandene når det kommer til ønsket integrasjon?

18: Tror du at opinionen i føderalstater har større, mindre eller lik tilbøyelighet for å ønske dypere integrasjon enn opinionen i en enhetsstat?

19: Kan du nevne de tre viktigste faktorene du mener påvirker opinionen i EU til å ønske økt integrasjon med EU?

20: Kan du nevne de tre viktigste faktorene du mener påvirker opinionen i EU til ikke å ønske økt integrasjon med EU?

21: Kontekst: I min kvalitative del av oppgaven finner jeg at det er forskjell mellom ønsket videre integrasjon med EU mellom de seks opprinnelige seks medlemslandene og de

resterende 21 medlemslandene. Forskjellen ligger er på ca. 10 prosent poeng. Denne forskjellen har holdt seg stabil over tid, både før og etter de økonomiske krisene som har rammet flere europeiske land. Data er hentet fra eurobarometer og er en indeks sammensatt av flere spørsmål omkring ønsket integrasjon. Har du noen teorier, hypoteser eller antagelser om hvorfor det er en slik forskjell?

Spørsmål til de tyske ekspertene

1. The European Union is active in a wide range of policy areas. Please range the following issues from most to least important for your country and its citizens (most important 1, least important 14)?

- Agriculture, fisheries and food
- Culture, education and sport
- Development and humanitarian aid
- Employment and social affairs
- Environment and energy
- Health
- Regions and local development
- Transport and travel
- Business (Competition, Enterprise and Industry, Internal Market and Trade)
- Customs and tax
- Economy and finance
- Enlargement of the EU and foreign affairs
- Justice and citizens' rights
- Science and technology

2: In what way do you think your country benefits from being a member of the EU?

3: In what way do you think your country contributes to the EU?

Time perspective

All questions in this section is asked in relation to countries that find them self as members of the EU after Germany.

4: Do you think that your country, being one of the original six member countries starting up the EU have equal, less or more relationship in form of identity attachment to the EU as countries that later became member countries of the union? In what respect?

5: Do you feel that your country takes part in the European public sphere on more, less or on equal terms as the later arriving member countries? In what respect?

6: Do you think that your country, being one of the first countries entering the EU as a member country have more, less or equal feeling of ownership to the EU? In what respect?

7: Do you think that your country being one of the countries that started up the EU (and was a member at an much earlier stage than the most other member countries) and therefore didn't have to implement a sudden and massive integration process over a short period of time will have other views on further integration with the EU, than the later arriving countries that didn't have the opportunity of experiencing the integration process gradually over a longer time span? Is the view on integration more positive or more negative than the opinion in the later arriving member countries?

Geographical distance

All questions in this section is asked in relation to countries that find them self a greater geographical distance from Brussels than Germany.

8: Does the short geographic distance between EU's power center (Brussels) and Germany in any way (positive or negative) affect the feeling of identity attachment to the EU?

9: Do you think that the short distance between EU's power center and Germany influences the German public in the question of legitimacy as the EU enforces policies on their country? Is it easier for Germans than Romanians to accept policies enforced on their country?

10: Do you think that your country, given the short geographic distance between EU's power center (Brussels) and Germany effects the feeling of ownership to the EU?

General questions

11: NOT speaking about the EU, do you feel that a country in the periphery of an organization both in time (in the sense that a country becomes a member of an organization long after it was created) and in space (that a country geographically finds itself a great distance from the organizations main political assembly) is a disadvantage for that country in comparison to a country that finds itself in the center? Why?

12: NOT speaking about the EU, do you feel that a country in the center of an organization both in time (in the sense that a country becomes a member of an organization at a very early stage after it was created) and in space (that a country geographically finds itself a short distance from the organizations main political assembly) is a advantaged for that country in comparison to a country that finds itself in the periphery? Why?

13: Are there any advantages of being a central country (in the sense of time and space) in the EU? Which and why?

14: Are there any disadvantages of being a central country (in the sense of time and space) in the EU? Which and why?

15: In relationship to the EU, do you feel that your country with its placement as a central country (in the sense of time and space) influence your country on the question of more or less integration with the EU? Is there a difference of opinion between political elites and the general public?

16: Do you think that Germany as a federalist state has a different approach to integration than a unitary state?

17: In your opinion what are the top three most influential domestic factors contributing to the people of Germany being positive towards integrating further with the European Union?

18: In your opinion what are the top three most influential European factors contributing to the people of Germany being positive towards integrating further with the European Union?

19: In your opinion what are the top three most influential domestic factors contributing to the people of Germany being negative towards integrating further with the European Union?

20: In your opinion what are the top three most influential European factors contributing to the people of Germany being negative towards integrating further with the European Union?

21: Context: In my qualitative research I found that the attitude towards further integration with EU is on average about 10 percent higher among the six original member countries of the EU, than among the remaining 21 member countries. The data is collected through Eurobarometer.

Do you have any theories why it is so?

Spørsmål stilt til de rumenske eksperter:

1. The European Union is active in a wide range of policy areas. Please range the following issues from most to least important for your country and its citizens (most important 1, least important 14)?

- Agriculture, fisheries and food
- Culture, education and sport
- Development and humanitarian aid
- Employment and social affairs
- Environment and energy
- Health
- Regions and local development
- Transport and travel

- Business (Competition, Enterprise and Industry, Internal Market and Trade)
- Customs and tax
- Economy and finance
- Enlargement of the EU and foreign affairs
- Justice and citizens' rights
- Science and technology

2: In what ways do you think your country benefits from being a member of the EU?

3: In what ways do you think your country contributes to the EU?

Time of membership

All questions in this section is asked in relation to the six original countries of the European Union

4: Do you think that your country, being one of the last countries entering the EU as a member country have equal relationship in form of identity attachment to the EU as its original six starter countries?

5: Do you think that your country, being one of the last countries entering the EU as a member country have more, less or equal feeling of ownership to the EU??

6: Do you feel that your country takes part in the European public sphere more, less or on equal terms as the original six member countries?

7: Do you think that being a country that joins the EU at a later stage than the original member countries, and therefore has to implement a sudden and massive integration process over a short period of time will have other views on further integration than the original member countries that have experienced the integration process gradually over a longer time span?

Geographic distance

All questions in this section is asked in relation to the six original countries of the European Union

8: Does the long geographical distance between EU's power center (Brussels) and Romania in any way (positive or negative) effect the feeling of identity attachment to the EU?

9: Do you think that the long distance between EU's power center and Romania influences Romania's public in the question of legitimacy as the EU enforce policies on their country? Is it harder for Romanians then Germans to accept policies enforced on their country?

10: Do you think that your country, given the long geographic distance between EU's power center (Brussels) and Romania effects the feeling of ownership to the EU?

General questions

11: NOT speaking about the EU, do you feel that a country in the periphery of an organization both in time (in the sense that a country becomes a member of an organization long after it was created) and in space (that a country geographically finds itself a great distance from the organizations main political assembly) is a disadvantage for that country in comparison to a country that finds itself in the center? Why?

12: NOT speaking about the EU, do you feel that a country in the center of an organization both in time (in the sense that a country becomes a member of an organization at a very early stage after it was created) and in space (that a country geographically finds it selves a short distance from the organizations main political assembly) is a advantaged for that country in comparison to a country that finds itself in the periphery? Why?

13: Are there any advantages of being a peripherally country (in the sense of time and space) in the EU? Which and why?

14: Are there any disadvantages of being a peripherally country (in the sense of time and space) in the EU? Which and why?

15: In relationship to the EU, do you feel that your country with its placement as a peripherally country (in the sense of time and space) influence the country on the question of more or less integration with the EU? Is there a difference of opinion between political elites and the general public?

16: Do you think that Romania as a unitary state has a different approach to integration than a federalist state?

17: In your opinion what are the top three most influential domestic factors contributing to the people of Romania being positive towards integrating further with the European Union?

18: In your opinion what are the top three most influential European factors contributing to the people of Romania being positive towards integrating further with the European Union?

19: In your opinion what are the top three most influential domestic factors contributing to the people of Romania being negative towards integrating further with the European Union?

20: In your opinion what are the top three most influential European factors contributing to the people of Romania being negative towards integrating further with the European Union?

21: Context: In my qualitative research I found that the attitude towards further integration with EU is on average about 10 percent higher among the six original member countries of the EU, than among the remaining 21 member countries. The data is collected through Eurobarometer.

Do you have any theories why it is so?